

GŁÓWNY
URZĄD STATYSTYCZNY

URZĄD STATYSTYCZNY
W BYDGOSZCZY

OSOBY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY W 2008 R.

INFORMACJE
I OPRACOWANIA
STATYSTYCZNE

ZESPÓŁ

Przewodniczący – *Piotr Stolarczyk*

Redaktor Główny – *Wioletta Zwara*

Opracowanie merytoryczne

dr Aleksandra Bronk, Marcin Faldziński, Magdalena Miško, Justyna Nowakowska, Marek Ręklewski, Małgorzata Saroska, Aleksandra Schreiber, Małgorzata Soból, dr Dominik Śliwicki, dr hab. Aleksander Zaigrajew

Część VIII – Analiza rynku pracy według województw w 2008 r.

Marcin Faldziński, Marek Ręklewski – Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy

Redakcja techniczna, korekta, skład i grafika komputerowa, CD-ROM

Dariusz Klamecki, Adam Mańkowski, Magdalena Miško – pracownicy Wydziału Opracowań Statystycznych pod kierunkiem *Małgorzaty Rybak*

ISSN 2082-078X

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

Publikacja dostępna w Internecie:
<http://www.stat.gov.pl/bydgosz>

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz,
tel. 052 3669-390, fax 052 3669-356; internet <http://www.stat.gov.pl/bydgosz>
e-mail: SekretariatUSBG@stat.gov.pl

Przedmowa

Przedstawiamy Państwu pierwszą edycję publikacji ogólnopolskiej pt. „Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2008 r.”.

Niniejsze opracowanie ma na celu dostarczenie odbiorcom bogatego zestawu wskaźników statystycznych charakteryzujących sytuację na rynku pracy osób powyżej 50. roku życia. Ich źródłem są wyniki badań: Struktura wynagrodzeń, Bezrobocie rejestrowane, Badanie aktywności ekonomicznej ludności, a także dane administracyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W pierwszej części opracowania omówiono źródła i zakres danych statystycznych, sposoby prezentacji, stosowane klasyfikacje i grupowania oraz definicje najważniejszych pojęć. Przedstawiono ogólną charakterystykę badanej grupy osób, w tym jej uwarunkowania demograficzne. Umieszczono również podstawową analizę wraz z tablicami przeglądowymi dotyczącymi osób powyżej 50. roku życia na tle ogółu ludności oraz według regionów.

Druga część wydawnictwa składa się z czterech bloków tematycznych dotyczących: aktywności ekonomicznej ludności, zbiorowości pracujących i ich wynagrodzeń oraz bezrobotnych. Dla zobrazowania sytuacji osób powyżej 50. roku życia na krajowym rynku pracy dane statystyczne przedstawiono w podziale na województwa.

W ostatnim fragmencie publikacji zaprezentowano ranking województw oraz wyniki grupowania województw z uwagi na charakterystyki omawianej grupy osób na rynku pracy w Polsce.

Aktywność zawodowa tej grupy ludzi budzi zainteresowanie coraz szerszej grupy przedsiębiorców, organizacji publicznych, jednostek naukowych, innych instytucji oraz samych badanych. Wyrażam zatem nadzieję, iż niniejsza publikacja, wzbogacona poprzez wykresy i kartogramy, dostarczy wielu interesujących i przydatnych informacji wszystkim Czytelnikom zainteresowanym tą problematyką.

DYREKTOR

Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Piotr Stolarczyk

PREFACE

We present you with the first edition of publication **"People over 50 on the labour market in 2008"**.

This elaboration is aimed at delivering a set of statistical indicators characterizing labour market status of people over 50. The sources of presented information are survey results regarding: Survey on the structure of earnings, Registered unemployment, Labour Force Survey and also administrative data from Social Insurance Institution.

The first part of the elaboration contains a review of sources and scope of statistical data, forms of presentation, applied classifications and grouping as well as definitions of main concepts. General characteristic of the analyzed age group is presented with demographic conditions. This publication consists also general analysis with review tables concern people over 50 on the background of total population as well as by regions.

The second part of the publication consists of four subject areas covering: economic activity of the population, employed persons, their wages and salaries and unemployment. For better presentation purposes, statistical data regarding status of people over 50 in the domestic labour market is presented by each voivodship.

In the last part of publication are presented ranking of voivodships and results of grouping of voivodship on account of characteristics of the analyzed age group on the labour market in Poland.

Economic activity of this group of population arouses growing interest of entrepreneurs, public organisations, science institutes and other institutions as well as people over 50 themselves. I hope this publication enriched by diagrams and cartograms will provide lots of interesting and useful information for all other Readers interested in this topic.

Director
of the Statistical Office in Bydgoszcz

Piotr Stolańczyk

SPIS RZECZY

CONTENTS

		Str. Page
Przedmowa	<i>Preface</i>	3
Spis tablic.....	<i>List of tables</i>	6
Spis wykresów	<i>List of graphs</i>	10
Spis map	<i>List of maps</i>	12
<hr/>		
Źródła i zakres danych	<i>Sources and scope of data</i>	I 13
Objaśnienia podstawowych pojęć (spis alfabetyczny)	<i>Main definitions (an alphabetical list)</i> ..	II 16
Charakterystyka osób powyżej 50. roku życia na rynku pracy	<i>Characteristic of people over 50 on the labour market</i>	III 26
Uwarunkowania demograficzne	<i>Demographic conditions</i>	1 26
Wybrane dane na tle ludności ogółem	<i>Selected data on the background of the total population</i>	2 32
Tablice przeglądowe według regionów	<i>Review tables by regions</i>	3 46
Aktywność ekonomiczna ludności	<i>Economic activity of the population</i>	IV 55
Pracujący	<i>Employed persons</i>	V 65
Bezrobotni	<i>Unemployed persons</i>	VI 84
Wynagrodzenia	<i>Wages and salaries</i>	VII 107
Analiza rynku pracy według woje- wództw w 2008 r.	<i>Analysis of labour market by voivod- ship in 2008</i>	VIII 114
Metody analizy danych	<i>Methods of data analysis</i>	1 114
Dobór zmiennych diagnostycznych	<i>Selection of diagnostic variables</i>	2 114
Budowa miernika syntetycznego	<i>Construction of the synthetic measure</i>	3 115
Grupowanie obiektów	<i>Grouping of objects</i>	4 117
Ocena poprawności klasyfikacji	<i>Assessments of the correctness of classification</i>	5 118
Wyniki badań	<i>Survey results</i>	6 119

	Tabl. Table	Str. Page
III. Charakterystyka osób powyżej 50. roku życia na rynku pracy		
Ludność według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale w latach 2006-2008 (BAEL)	I	34
Aktywność ekonomiczna ludności według płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale w latach 2006-2008 (BAEL)	II	35
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według grup wiekowych w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	III	36
Udział ludności powyżej 50. roku życia w ludności ogółem według grup wiekowych w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	IV	36
Pracujący według statusu zatrudnienia, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale w latach 2006-2008 (BAEL)	V	37
Pracownicy zatrudnieni według sektorów własności, płci oraz sekcji PKD 2007 w październiku 2008 r. (Z-12) ...	VI	38
Bezrobotni według kategorii, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale w latach 2006-2008 (BAEL)	VII	39
Bezrobotni według wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale w latach 2006-2008 (BAEL)	VIII	40
Zarejestrowani bezrobotni według poziomu wykształcenia w latach 2006-2008 (MPIPS)	IX	41
Zarejestrowani bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w latach 2006-2008 (MPIPS)	X	42
Zarejestrowani bezrobotni według stażu pracy w latach 2006-2008 (MPIPS)	XI	43
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników zatrudnionych według sektorów własności, płci oraz sekcji PKD 2007 w październiku 2008 r. (Z-12)	XII	44
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według płci, miejsca zamieszkania i regionów w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	XIII	49
Zarejestrowani bezrobotni według regionów w 2008 r. (MPIPS)	XIV	52
III. Characteristic of people over 50 on the labour market		
<i>Population by educational level, sex and place of residence in 4th quarter in 2006-2008 (LFS) .....</i>	<i>I</i>	<i>34</i>
<i>Economic activity of the population by sex and place of residence in 4th quarter 2006-2008 (LFS) .....</i>	<i>II</i>	<i>35</i>
<i>Economic activity of population over 50 by age groups in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	<i>III</i>	<i>36</i>
<i>Share of population over 50 in total population by age groups in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	<i>IV</i>	<i>36</i>
<i>Employed persons by employment status, sex and place of residence in 4th quarter in 2006-2008 (LFS) .....</i>	<i>V</i>	<i>37</i>
<i>Employed persons by ownership sectors, sex as well as sections of the Polish Classification of Activities 2007 in October 2008 (Z-12) .....</i>	<i>VI</i>	<i>38</i>
<i>Unemployed persons by categories, sex and place of residence in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	<i>VII</i>	<i>39</i>
<i>Unemployed persons by education, sex and place of residence in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	<i>VIII</i>	<i>40</i>
<i>Registered unemployed persons by educational level in 2006-2008 (MLSP) .....</i>	<i>IX</i>	<i>41</i>
<i>Registered unemployed persons by duration of unemployment in 2006-2008 (MLSP) .....</i>	<i>X</i>	<i>42</i>
<i>Registered unemployed persons by work seniority in 2006-2008 (MLSP) ..</i>	<i>XI</i>	<i>43</i>
<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons by ownership sectors, sex as well as sections of the Polish Classification of Activities 2007 in October 2008 (Z-12) ..</i>	<i>XII</i>	<i>44</i>
<i>Economic activity of the population over 50 by sex, place of residence and region in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	<i>XIII</i>	<i>49</i>
<i>Registered unemployed persons by region in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>XIV</i>	<i>52</i>

	Tabl. Table	Str. Page
III. Charakterystyka osób powyżej 50. roku życia na rynku pracy (dok.)	III. Characteristic of people over 50 on the labour market (cont.)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia i regionów w 2008 r. (MPIPS)	Registered unemployed persons over 50 by education level and region in 2008 (MLSP)	XV 53
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według czasu pozostawania bez pracy i regionów w 2008 r. (MPIPS)	Registered unemployed persons over 50 by duration of unemployment and region in 2008 (MLSP)	XVI 54
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według płci, sektorów własności i regionów w październiku 2008 r. (Z-12)	Average monthly gross wages and salaries of employees over 50 by sex, ownership sector and region in October 2008 (Z-12)	XVII 54
IV. Aktywność ekonomiczna ludności	IV. Economic activity of the population	
Synteza	Synthesis	x 55
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według płci i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Economic activity of the population over 50 by sex and voivodship in 4 th quarter of 2008. (LFS)	1 59
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według płci i poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Economic activity of the population over 50 by sex and education level in 4 th quarter of 2008 (LFS).....	2 60
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Economic activity of the population over 50 by education level, place of residence and voivodship in 4 th quarter of 2008 (LFS)	3 61
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według płci i stanu cywilnego w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Economic activity of the population over 50 by sex and marital status in 4 th quarter of 2008 (LFS)	4 64
V. Pracujący	V. Employed persons	
Synteza	Synthesis	x 65
Pracujący powyżej 50. roku życia według płci, statusu zatrudnienia i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by sex, employment status and voivodship in 4 th quarter of 2008 (LFS)	1(5) 69
Pracujący powyżej 50. roku życia według wybranych sekcji PKD 2007 i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by sex, selected sections of the Polish Classification of Activities 2007 and voivodship in 4 th quarter of 2008 (LFS)	2(6) 71
Pracujący powyżej 50. roku życia według płci, wybranych grup zawodów i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by sex, selected occupational groups and voivodship in 4 th quarter of 2008 (LFS) ...	3(7) 71
Pracujący powyżej 50. roku życia według płci, statusu zatrudnienia, poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by sex, employment status, education level and voivodship in 4 th quarter of 2008 (LFS)	4(8) 73

	Tabl. Table	Str. Page
V. Pracujący (dok.)		
Pracownicy najemni powyżej 50. roku życia według płci, godzin przepracowanych w badanym tygodniu i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL) ...		
Pracujący powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)		
Pracownicy powyżej 50. roku życia według płci, sekcji PKD 2007 i województw w 2008 r. (Z-12)		
Pracownicy powyżej 50. roku życia według płci, stażu pracy i województw w 2008 r. (Z-12)		
Pracownicy powyżej 50. roku życia według płci, poziomu wykształcenia i województw w 2008 r. (Z-12)		
Pracownicy powyżej 50. roku życia według płci, wielkich grup zawodów i województw w 2008 r. (Z-12)		
Pracujący ubezpieczeni w ZUS w 2009 r.		
V. Employed persons (cont.)		
<i>Employees over 50 with employment contracts by sex, hours and voivodship in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	5(9)	74
<i>Employed persons over 50 by educational level, place of residence and voivodship in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	6(10)	75
<i>Employed persons over 50 by sex, sections of the Polish Classification of Activities 2007 and voivodship in 2008 (Z-12) .....</i>	7(11)	76
<i>Employed persons over 50 by sex, work seniority and voivodship in 2008 (Z-12) .....</i>	8(12)	79
<i>Employed persons over 50 by sex, educational level and voivodship in 2008 (Z-12) .....</i>	9(13)	80
<i>Employed persons over 50 by sex, age large occupational group and voivodship in 2008 (Z-12) .....</i>	10(14)	82
<i>Employed persons insured in Social Insurance Institution in 2009 .....</i>	11(15)	83
VI. Bezrobotni		
Synteza	x	84
Bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, poziomu wykształcenia i rodzaju poszukiwanej pracy w IV kwartale 2008 r. (BAEL)		
Bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, okresu poszukiwania pracy, poziomu wykształcenia i rodzaju poszukiwanej pracy w IV kwartale 2008 r. (BAEL)		
Bezrobotni powyżej 50. roku życia według okresu poszukiwania pracy, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale 2008 r. (BAEL)		
Zarejestrowani bezrobotni według województw w 2008 r. (MPIPS)		
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, miesięcy i województw w 2008 r. (MPIPS)		
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia z prawem do zasiłku według płci, miesięcy i województw w 2008 r. (MPIPS)		
<i>Unemployed persons over 50 by sex, educational level and kind of searched job in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	1(16)	88
<i>Unemployed persons over 50 by sex, duration of job search, educational level and kind of searched job in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	2(17)	89
<i>Unemployed persons over 50 by duration of job search, sex and place of residence in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	3(18)	90
<i>Registered unemployed persons by voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	4(19)	91
<i>Registered unemployed persons over 50 by sex, month and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	5(20)	92
<i>Registered unemployed persons over 50 with benefit rights by sex, month and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	6(21)	94

VI. Bezrobotni (dok.)

Napływ i odpływ bezrobotnych powyżej 50. roku życia według miesięcy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, czasu pozostawania bez pracy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia zamieszkali na wsi według płci, czasu pozostawania bez pracy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, stażu pracy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia zamieszkali na wsi według płci, stażu pracy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według płci, poziomu wykształcenia i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia zamieszkali na wsi według płci, poziomu wykształcenia i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa dla osób powyżej 50. roku życia według województw w 2008 r. (MPiPS)	
Uczestnictwo w aktywnych programach rynku pracy osób bezrobotnych powyżej 50. roku życia według województw w 2008 r. (MPiPS)	
Uczestnicy szkoleń powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Uczestnicy szkoleń powyżej 50. roku życia według stażu pracy i województw w 2008 r. (MPiPS)	
Bezrobotni ubezpieczeni w ZUS w 2009 r.	

VII. Wynagrodzenia

Synteza	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według płci, sektorów własności i województw w październiku 2008 r. (Z-12)	

VI. Unemployed persons (cont.)

<i>Inflow and outflow of unemployment persons over 50 by month and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>7(22)</i>	<i>95</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 by sex, duration of unemployment and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>8(23)</i>	<i>96</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 in the rural areas by sex, duration of unemployment and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>9(24)</i>	<i>97</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 by sex, work seniority and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>10(25)</i>	<i>98</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 in the rural areas by sex, work seniority and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>11(26)</i>	<i>99</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 by sex, educational level and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>12(27)</i>	<i>100</i>
<i>Registered unemployed persons over 50 in the rural areas by sex, educational level and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>13(28)</i>	<i>101</i>
<i>Vocational guidance and vocational information for people over 50 by voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>14(29)</i>	<i>103</i>
<i>Participation of unemployed persons over 50 in active labour market programmes by voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>15(30)</i>	<i>103</i>
<i>Training's participants over 50 by educational level and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>16(31)</i>	<i>104</i>
<i>Training's participants over 50 by work seniority and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	<i>17(32)</i>	<i>105</i>
<i>Unemployed persons insured in Social Insurance Institution in 2009 .....</i>	<i>18(33)</i>	<i>106</i>

VII. Wages and salaries

<i>Synthesis .....</i>	<i>x</i>	<i>107</i>
<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons over 50 by sex, ownership sector and voivodship in October 2008 (Z-12) .....</i>	<i>1(34)</i>	<i>109</i>

	Tabl. Table	Str. Page
VII. Wynagrodzenia (dok.)		
Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według płci, poziomu wykształcenia i województw w październiku 2008 r. (Z-12)	2(35)	111
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według płci, stażu pracy i województw w październiku 2008 r. (Z-12)	3(36)	113
VIII. Analiza rynku pracy według województw w 2008 r.		
Potencjalne zmienne diagnostyczne	1(37)	120
Finalny zestaw zmiennych	2(38)	121
Ranking według województw w 2008 r.	3(39)	122
Mierniki poprawności skupień dla rzędów	4(40)	126
Mierniki poprawności skupień dla węzłów (grup)	5(41)	126
VII. Wages and salaries (cont.)		
<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons over 50 by sex, educational level and voivodship in October 2008 (Z-12) .....</i>	2(35)	111
<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons over 50 by sex, work seniority and voivodship in October 2008 (Z-12) .....</i>	3(36)	113
VIII. Analysis of labour market by voivodships in 2008		
<i>Potential diagnostic variables .....</i>	1(37)	120
<i>Final set of variables .....</i>	2(38)	121
<i>Ranking by voivodships in 2008 .....</i>	3(39)	122
<i>Validity measures for clusters in rows .....</i>	4(40)	126
<i>Validity measures for clusters in nodes (groups) .....</i>	5(41)	126

	Nr No	Str. Page
SPIS WYKRESÓW		
Prognoza liczby ludności mobilnej i niemobilnej w latach 2008-2035	I	27
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ludności ogółem w latach 1985-2008	II	28
Ludność według płci i grup wieku	III	29
Ludność aktywna zawodowo powyżej 50. roku życia według stanu cywilnego w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	1	55
Aktywność ekonomiczna ludności powyżej 50. roku życia według grup wiekowych i płci w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	2	56
Współczynnik aktywności zawodowej ludności według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	3	57
Bierni zawodowo według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	4	57
Ludność aktywna zawodowo według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	5	61
Pracownicy najemni powyżej 50. roku życia według sektorów własności i płci w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	6	65
Pracownicy najemni powyżej 50. roku życia według sektorów własności i poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	7	66
LIST OF GRAPHS		
<i>Projection of number of mobile and non-mobile population in 2008-2035 .....</i>	I	27
<i>Share of pre-working and post-working age population in overall population in 1985-2008 .....</i>	II	28
<i>Population by sex and age group .....</i>	III	29
<i>Economically active persons over 50 by education level in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	1	55
<i>Economic activity of the population over 50 by age group and sex in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	2	56
<i>Vocational activity rate of population by education level in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	3	57
<i>Economically inactive people by education level in 4th quarter of 2008 (LFS) ....</i>	4	57
<i>Economically active persons by education level in 4th quarter of 2008 (LFS) ...</i>	5	61
<i>Employed persons over 50 by ownership sector and sex in 2008 (LFS) .....</i>	6	65
<i>Employees over 50 by ownership sector and education level in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	7	66

SPIS WYKRESÓW (dok.)	LIST OF GRAPHS (cont.)	Nr No	Str. Page
Wskaźnik zatrudnienia ludności według poziomu wykształcenia w IV kwartale w 2008 r. (BAEL)	Employment rate of population by education level in 4 th quarter of 2008 (LFS)	8	67
Pracownicy najemni powyżej 50. roku życia według liczby przepracowanych godzin w tygodniu oraz płci w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employees over 50 by number of weekly working hours and sex in 4 th quarter of 2008 (LFS)	9	67
Struktura pracowników najemnych według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Structure of employees by education level in 4 th quarter of 2008 (LFS)	10	73
Struktura pracowników powyżej 50. roku życia według stażu pracy i województw w 2008 r. (Z-12)	Structure of employees over 50 by work seniority and voivodships in 2008 (Z-12)	11	80
Struktura pracowników powyżej 50. roku życia według wielkich grup zawodów i województw w 2008 r. (Z-12)	Structure of employees over 50 by large occupational group and voivodships in 2008 (Z-12)	12	83
Udział zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2008 r. (MPiPS)	Share of registered unemployed persons over 50 in overall number of unemployed persons in 2008 (MLSP)	13	84
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według czasu pozostawania bez pracy w 2008 r. (MPiPS)	Registered unemployed persons over 50 by duration of unemployment in 2008 (MLSP)	14	85
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według stażu pracy w 2008 r. (MPiPS)	Registered unemployed persons over 50 by work seniority in 2008 (MLSP)	15	85
Bezrobotni powyżej 50. roku życia według rodzaju poszukiwanej pracy w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by kind of searched job in 4 th quarter of 2008 (LFS)	16	86
Bezrobotni powyżej 50. roku życia według okresu poszukiwania pracy w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Employed persons over 50 by duration of job search in 4 th quarter of 2008 (LFS)	17	88
Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	Structure of unemployed persons by education level in 4 th quarter of 2008 (LFS)	18	89
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia i województw w złotych w październiku 2008 r. (Z-12)	Average monthly gross wages and salaries persons over 50 by education level and voivodships in zlotys in October 2008 (Z-12)	19	108
Grupowanie województw metodą Warda	Voivodship clustering using Ward's method	20	123
Średnie wartości zmiennych dla grup województw	Average values of variables for groups of voivodships	21	124

SPIS MAP	LIST OF MAPS	Nr No	Str. Page
Stopa bezrobocia ludności powyżej 50. roku życia według regionów w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	<i>Unemployment rate of population over 50 by region in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	I	45
Udział zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia z prawem do zasiłku według regionów w 2008 r. (MPiPS)	<i>Share of registered unemployed persons over 50 with benefit rights by voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	II	46
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia i regionów w 2008 r. (MPiPS)	<i>Registered unemployed persons over 50 by education level and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	III	47
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników zatrudnionych powyżej 50. roku życia według regionów i sektorów własności w październiku 2008 r. (Z-12)	<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons over 50 by regions and ownership sectors in October 2008 (Z-12) .....</i>	IV	48
Współczynnik aktywności zawodowej ludności powyżej 50. roku życia według województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	<i>Vocational activity rate of population over 50 by voivodship in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	1	60
Pracownicy najemni powyżej 50. roku życia według sektorów własności i województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	<i>Employees over 50 by ownership sector and voivodship in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	2	70
Wskaźnik zatrudnienia ludności powyżej 50. roku życia według województw w IV kwartale 2008 r. (BAEL)	<i>Employment rate of population over 50 by voivodship in 4th quarter of 2008 (LFS) .....</i>	3	70
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia z prawem do zasiłku według województw w 2008 r. (MPiPS)	<i>Registered unemployed persons over 50 with benefit rights by voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	4	92
Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia i województw w 2008 r. (MPiPS)	<i>Registered unemployed persons over 50 by education level and voivodship in 2008 (MLSP) .....</i>	5	101
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według województw w październiku 2008 r. (Z-12)	<i>Average monthly gross wages and salaries of employed persons over 50 by voivodship in October 2008 (Z-12) ...</i>	6	107
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia według sektorów własności i województw w październiku 2008 r. (Z-12)	<i>Average gross wages and salaries of employed persons over 50 by ownership sector and voivodship in October 2008 (Z-12) .....</i>	7	110
Zróżnicowanie województw według sytuacji osób powyżej 50. roku życia na rynku pracy wyodrębnione metodą analizy skupień w 2008 r.	<i>Diversity of voivodships by situation of persons over 50 on labour market isolated by cluster analysis in 2008 .....</i>	8	125

I. ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH

1. Dane prezentuje się:

- w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)**, wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. 251, poz.1885). PKD 2007 została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2 Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, wprowadzonej rozporządzeniem (WE) Nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2 i zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia WE w sprawie określonych dziedzin statystycznych (dziennik Urzędowy UE L 393/1 z dnia 30.12.2006).
- w układzie **Klasyfikacji Zawodów i Specjalności**, na podstawie której dokonano grupowania pracujących, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 265, poz. 2644 z późniejszymi zmianami). Klasyfikacja oparta jest na „Międzynarodowej Klasyfikacji Zawodów ISCO–1988 (COM)”, zalecanej do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy.
- według sektorów własności:
  - a) **sektor publiczny** – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
  - b) **sektor prywatny** – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.„Własność mieszaną” określana jest dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

2. Dane prezentowane dla regionów i województw odpowiadają poziomowi 1 i 2 **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**, opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685) z późniejszymi zmianami. Regiony (poziom 1) grupują jednostki szczebla wojewódzkiego, tj. centralny (łódzkie, mazowieckie), południowy (małopolskie, śląskie), wschodni (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie), północno-zachodni (lubuskie,

wielkopolskie, zachodniopomorskie), południowo-zachodni (dolnośląskie, opolskie), północny (kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie).

3. Dane dotyczące **aktywności ekonomicznej ludności** opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) za IV kwartał 2008 r. Przeprowadzane jest ono w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału, a jego wyniki uogólniane są na populację generalną.

Uwaga. Ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników badania, w niektórych przypadkach sumy z niższych poziomów klasyfikacji mogą się różnić od wielkości „ogółem” na wyższych poziomach klasyfikacji.

Z uwagi na reprezentacyjną metodę badania zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi w tych przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe przedziały i występują liczby niższego rzędu, mniejsze niż 15 tys.

4. Informacje zawarte w dziale **Pracujący** opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania aktywności ekonomicznej ludności za IV kwartał 2008 r. (BAEL) oraz reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń za październik 2008 roku (Z-12) i pracujących ubezpieczonych w **Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)**.

Uwaga. Badanie struktury wynagrodzeń realizowane na formularzu Z-12 (sprawozdanie o strukturze wynagrodzeń według zawodów) jest badaniem reprezentacyjnym i obejmuje podmioty gospodarki narodowej, w których liczba pracujących wynosi powyżej 9 osób.

5. Informacje dotyczące osób **bezrobotnych zarejestrowanych** w powiatowych urzędach pracy, opracowane zostały z uwzględnieniem danych zawartych w sprawozdawczości Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01 wraz z załącznikami) oraz bezrobotni ubezpieczeni w ZUS.

6. Informacje dotyczące **wynagrodzeń brutto** w 2008 r. opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów, realizowanego na formularzu Z-12 w cyklu dwuletnim) i obejmują one wynagrodzenia osobowe (w tym m.in. wynagrodzenie zasadnicze, za pracę w godzinach nadliczbowych, dodatki funkcyjne czy za staż pracy), honoraria wypłacone pracownikom własnym na podstawie umowy o pracę.

***

Zgodnie z obowiązującą Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007), w niniejszej publikacji wprowadzono skróty, których nazwy oznaczone zostały w tablicach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej.

Skrót**Pełna nazwa****sekcje PKD**

wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę

wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja

dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

handel; naprawa pojazdów samochodowych

handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

zakwaterowanie i gastronomia

działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

obsługa rynku nieruchomości

działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

administrowanie i działalność wspierająca

działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

II. OBJAŚNIENIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ (spis alfabetyczny)

Aktywne programy rynku pracy (według MPiPS) – to działania zmierzające do ograniczenia wielkości bezrobocia na danym terenie. Wśród nich wyróżnia się w szczególności:

1. prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej,
2. prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
3. przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy według ustalonego programu uzgodnionego pomiędzy starostą, pracodawcą i bezrobotnym,
4. roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków,
5. staże – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą,
6. szkolenia – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia,
7. zajęcia aktywizacyjne – zajęcia dla bezrobotnych i poszukujących pracy, które mają na celu przygotowanie ich do samodzielnego poszukiwania i podjęcia zatrudnienia oraz innej pracy zarobkowej,
8. przyznawanie bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej, na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej,
9. refundowanie podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

Aktywni zawodowo, tzw. siła robocza (według BAEL) – osoby w wieku 15 lat i więcej pracujące i bezrobotne (definicje osób pracujących i bezrobotnych zgodne z definicjami przyjętymi w metodologii Badania aktywności ekonomicznej ludności).

Badanie Struktura wynagrodzeń – badanie przedsiębiorstw prowadzone metodą reprezentacyjną w cyklu dwuletnim przez Główny Urząd Statystyczny na **formularzu Z-12** (Sprawozdanie o strukturze wynagrodzeń według zawodów). Ma na celu opracowanie zestawu informacji pozwalających na analizę zróżnicowania poziomu wynagrodzeń i ich struktury według cech osób fizycznych, takich jak: płeć, wiek, poziom wykształcenia, czas pracy, wykonywany zawód oraz cech charakteryzujących zakłady pracy tych osób. Badaniem objęte są podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dane dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które przepracowały cały październik. Badanie nie dotyczy osób, które m.in.: były na emeryturze i jednocześnie pracowały w jednostce sprawozdawczej, były na zwolnieniach lekarskich (opłacanych przez zakład pracy lub/i ze środków ZUS), na urlopach bezpłatnych lub wypoczynkowych przez 10 dni roboczych, na urlopach macierzyńskich lub wychowawczych w celu sprawowania opieki nad dzieckiem.

Badanie aktywności ekonomicznej ludności (według BAEL) – badanie gospodarstw domowych prowadzone metodą reprezentacyjną w cyklu kwartalnym, realizowane od 1992 r. i doskonalone zgodnie z zaleceniami Eurostatu przez Główny Urząd Statystyczny. Ma na celu pozyskanie informacji na temat faktu wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy w badanym tygodniu przez osoby w wieku 15 lat i więcej. W każdym z 13 tygodni kwartału badana jest 1/13 część próby wylosowanych mieszkań. Badaniu nie podlegają członkowie gospodarstw domowych przebywający za granicą powyżej 3 miesięcy. Badanie nie obejmuje również ludności zamieszkalej w gospodarstwach zbiorowych, tj. hotelach pracowniczych, domach studenckich, internatach, koszarach wojskowych, domach opieki społecznej itp.

Bierni zawodowo (według BAEL) – osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne (definicje osób pracujących i bezrobotnych zgodne z definicjami przyjętymi w metodologii Badania aktywności ekonomicznej ludności).

Bezrobotni na podstawie:

BAEL – osoby w wieku 15–74 lata, które:

1. spełniały jednocześnie trzy warunki:

- a. w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi (według BAEL),
- b. aktywnie poszukiwały pracy, tzn. w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) podjęły konkretne działania aby znaleźć pracę,

- c. były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po badanym tygodniu,

lub

2. nie poszukiwały pracy, ponieważ znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące i były gotowe tę pracę podjąć.

MPiPS (zarejestrowani bezrobotni) – obejmują osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej (w przypadku osób niepełnosprawnych – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie pełnego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole (z wyjątkiem uczących się w szkołach dla dorosłych lub przystępujących do egzaminu eksternistycznego z zakresu tych szkół lub szkół wyższych, gdzie studiują w systemie niestacjonarnym), zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat,
- nie ukończyły: kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat,
- nie nabyły praw do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkolniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, nie pobierają świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonkowie lub domownicy w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub nie podlegają
  - na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłków stałych,

- nie pobierają na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczeń pielęgnacyjnych lub dodatków do zasiłków rodzinnych z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłków dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczeń szkoleniowych,
- nie odbywają szkoleń, staży u pracodawcy,
- nie odbywają przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

ZUS – osoby bezrobotne, za które Urząd Pracy opłaca składki na ubezpieczenia zdrowotne. Osoby ubezpieczone o kodach tytułów: 0910 – osoba bezrobotna pobierająca zasiłek oraz świadczenie integracyjne, 0911 – osoba bezrobotna niepobierająca zasiłku.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych (według MPiPS) – bezrobotni nieposiadający kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. Od listopada 2005 r. – łącznie z osobami z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Bezrobotni powyżej 50. roku życia (według MPiPS) – bezrobotni, którzy w dniu zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy ukończyli co najmniej 50 lat życia.

Bezrobotni z prawem do zasiłku (według MPiPS) – bezrobotni zarejestrowani we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy, którym przysługuje zasiłek z zastrzeżeniami wynikającymi z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 98, poz. 1001 z późniejszymi zmianami).

Główne miejsce pracy – miejsce pracy, które wskazuje osoba zatrudniona w dwóch lub więcej miejscach pracy, przyjmując za kryterium np. wymiar godzin, kwotę wynagrodzenia. Dla pracującego emeryta lub rencisty głównym miejscem pracy jest zakład pracy, a emerytura lub renta jest źródłem dochodu dla tej osoby.

Honoraria (według badania *Struktura wynagrodzeń*) – wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi wypłacone z funduszu honorariów niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.

Ludność według grup ekonomicznych w wieku:

przedprodukcyjnym – ludność, która nie osiągnęła wieku zdolności do pracy, tj. ludność w wieku 0–17 lat,

produkcyjnym – ludność w wieku zdolności do pracy tj. mężczyźni w wieku 18–64 lat, kobiety – w wieku 18–59,

mobilnym – ludność w wieku 18–44 lata (włącznie),

niemobilnym – mężczyźni w wieku od 45 do 64 lat (włącznie), kobiety od 45 do 59 lat (włącznie),

poprodukcyjnym – ludność w wieku: mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Napływ bezrobotnych (według MPiPS) – liczba osób zarejestrowanych w ciągu miesiąca, w powiatowych urzędach pracy.

Odływ bezrobotnych (według MPiPS) – liczba osób, które w ciągu miesiąca zostały wykreślone z ewidencji urzędów pracy z różnych przyczyn m. in. w związku z podjęciem pracy stałej, sezonowej, interwencyjnej lub robót publicznych, w wyniku nie potwierdzenia gotowości do pracy, podjęcia nauki, nabycia praw emerytalnych itd.

Osoby powyżej 50. roku życia według:

BAEL i MPiPS – osoby urodzone w 1957 r. i w latach wcześniejszych oraz osoby urodzone w 1958 r., które w momencie badania miały ukończone 50 lat (dzień i miesiąc urodzin wystąpił przed momentem badania),

badania Struktura wynagrodzeń – osoby urodzone w roku 1958 i w latach wcześniejszych zatrudnione według stanu w dniu 31 października 2008 r. (dzień i miesiąc urodzin mógł wystąpić po 31 października 2008 r.),

ZUS – osoby urodzone w roku 1958 i w latach wcześniejszych – osoby w momencie badania miały ukończone 50 lat, ponieważ dane dotyczą stanu na 31 stycznia 2009 r. (dzień i miesiąc urodzin wystąpił przed momentem badania).

Pomagający członkowie rodzin (według BAEL) – osoby, które bez umownego wynagrodzenia (bezpłatnie) pomagają w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej, w tym również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Pomagający członkowie rodzin (według ZUS) – osoby współpracujące z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność.

Pracodawca (według BAEL) – osoba, która prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego.

Pracownik najemny (według BAEL) – osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego; do tej kategorii zaliczono również osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, osoby wykonujące pracę nakładczą, duchownych, a także uczniów, zatrudnionych na podstawie umowy o naukę zawodu lub przyuczenie do pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Pracujący według:

BAEL – osoby w wieku 15 lat i więcej, które w badanym tygodniu spełniały jeden z poniższych warunków:

1. wykonywały przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę przynoszącą zarobek lub dochód (tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem) albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,

lub

2. miały pracę, ale jej nie wykonywały:
  - a. z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego,
  - b. z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła:
    - do 3 miesięcy,
    - powyżej 3 miesięcy, ale osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50 % dotychczasowego wynagrodzenia.

badania Struktura wynagrodzeń (pracownicy):

1. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowy o pracę, powołania, wyboru i mianowania) łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo,
2. pracodawcy i pracujący na własny rachunek:
  - a. właściciele i współwłaściciele (łącznie z bezpłatnie pomagającymi członkami ich rodzin) jednostek prowadzących działalności gospodarczą (z wyłączeniem wspólników spółek niepracujących w spółce), tj. zakładów, spółek, przedsiębiorstw zagranicznych itp.,
  - b. osoby pracujące na własny rachunek,
3. agenci pracujący na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz z osobami zatrudnionymi przez agentów),
4. osoby wykonujące pracę nakładczą,
5. członkowie spółdzielni produkcji rolniczej, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz powstałych na ich bazie spółdzielni o innym profilu produkcyjnym,

w odniesieniu do których funkcjonuje prawo spółdzielcze, a także członkowie spółdzielni kółek rolniczych.

ZUS – osoby pozostające w stosunku pracy (z wyłączeniem prokuratorów), niespełniające kryteriów określonych dla osób współpracujących oraz osoby wykonujące pracę na podstawie umów agencyjnych, umów zleceń lub innych umów o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeśli umowę taką zawarły z pracodawcami, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeśli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawców, z którymi pozostają w stosunku pracy.

Pracujący na własny rachunek (według BAEL) – osoby, które prowadzą własne gospodarstwo rolne albo prowadzą działalność gospodarczą na własny rachunek, nie zatrudniając pracowników najemnych.

Pracujący na własny rachunek (według ZUS) – osoby wykonujące umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług – poza siedzibą zleciennodawcy.

Przeciętne wynagrodzenie brutto (według badania *Struktura wynagrodzeń*) – stosunek sumy wypłat wynagrodzeń osobowych brutto za badany miesiąc, z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12 nagród i premii rocznych), honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Sektor prywatny – ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz "własność mieszaną" z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego. W przypadku równego udziału kapitału publicznego (50% stanowi łączny udział własności: Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego) i prywatnego (50% stanowi łączny udział własności: krajowych osób fizycznych, pozostałych krajowych jednostek prywatnych, osób zagranicznych) podmiot gospodarki narodowej zaliczany jest do sektora prywatnego.

Sektor publiczny – ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujących własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz "własność mieszaną" z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego (według MPiPS) – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo, tzn. pracującej i bezrobotnej w jednostkach sektora publicznego i prywatnego. Liczba pracujących nie uwzględnia osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopa bezrobocia (według BAEL) – procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo.

Świadczenie integracyjne (według ZUS) – oznacza świadczenie pieniężne wypłacane uczestnikowi Centrum Integracji Społecznej w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego.

Ubezpieczeni – osoby fizyczne podlegające co najmniej jednemu z ubezpieczeń społecznych (emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu) i/lub ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Wskaźnik zatrudnienia (według BAEL) – procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Współczynnik aktywności zawodowej (według BAEL) – procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wynagrodzenia brutto (według badania *Struktura wynagrodzeń*) – wypłaty pieniężne wypłacane pracownikom lub innym osobom fizycznym, stanowiące wydatki ponoszone przez pracodawców na opłacenie wykonywanej pracy, niezależnie od źródeł ich finansowania (ze środków własnych lub refundowanych) oraz bez względu na podstawę stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie których jest świadczona praca lub pełniona służba, które obejmują:

1. wynagrodzenia osobowe za godziny faktycznie przepracowane w czasie normalnym (w tym na delegacjach służbowych) oraz nadliczbowym,
2. wynagrodzenia osobowe za godziny nieprzepracowane w czasie normalnym (np. zwolnienia lekarskie do 33 dni opłacone przez zakład pracy, urlop wypoczynkowy, szkoleniowy, okolicznościowy, dla poratowania zdrowia dla nauczycieli),
3. honoraria (wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi),
4. kwoty wypłacone po 31 grudnia 2008 r. a dotyczące 2008 r.

W wynagrodzeniu brutto w październiku 2008 r. ponadto uwzględniono wynagrodzenia wypłacone za okresy dłuższe niż miesiąc w wysokości przypadającej na 1 miesiąc (np. 1/3 część

premii kwartalnej, 1/6 – premii półrocznej ostatnio wypłaconej, 1/12 część premii lub nagród wypłaconych w stosunku rocznym, m.in.: dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej). Uwzględniono również w składnikach wynagrodzeń kwotę składek od wynagrodzeń na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe opłacone przez ubezpieczonego.

Wynagrodzenia osobowe (według badania *Struktura wynagrodzeń*) – wynagrodzenia i inne świadczenia z tytułu pracy, wypłacane lub wydawane w naturze (odpowiednio przeliczone):

1. pracownikom – należne z tytułu stosunku pracy,
2. osobom wykonującym pracę nakładczą – należne z tytułu umowy o pracę nakładczą,
3. młodocianym z tytułu umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego i osobom pełnoletnim, które kończą naukę zawodu na warunkach określonych dla młodocianych.

Obejmują one w szczególności:

1. wynagrodzenia zasadnicze w formie czasowej, akordowej, prowizyjnej i innej,
2. dodatki za staż pracy oraz inne dodatki (dodatkowe wynagrodzenia) za szczególne właściwości pracy, szczególne kwalifikacje lub warunki pracy,
3. premie i nagrody regulaminowe i uznaniowe,
4. dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych,
5. wynagrodzenia dodatkowe za prace wykonywane w ramach obowiązującego wymiaru czasu pracy, lecz nie wynikające z zakresu czynności,
6. wynagrodzenia za czynności przewidziane do wykonania poza normalnymi godzinami pracy w zakładzie lub w innym miejscu wyznaczonym przez pracodawcę,
7. dopłaty (dodatki) wyrównawcze (np. wyrównanie do wysokości kwoty najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników ustalanego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie Kodeksu pracy, przy wykonywaniu pracy zastępczej),
8. wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy wypłacane za środków pracodawców (wynagrodzenia za urlopy wypoczynkowe i dla poratowania zdrowia, za czas niezdolności do pracy wskutek choroby, za czas przestoju niezawinionego przez pracownika i inne),
9. świadczenia o charakterze deputatowym (wartość świadczeń w części nieopłaconej przez pracownika) lub ich ekwiwalenty pieniężne (np. deputaty węglowe, energetyczne, środków spożywczych), a także ekwiwalenty za umundurowanie, jeśli obowiązek jego noszenia wynika z obowiązujących ustaw,
10. świadczenia odszkodowawcze (np. w związku ze skróceniem okresu wypowiedzenia, świadczenia wyrównawcze wypłacane pracownikom, którzy wskutek wypadku przy

pracy lub choroby zawodowej doznali stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu).

Wyплаты z tytułu udziału w zysku (według badania *Struktura wynagrodzeń*) – wypłaty dla pracowników z funduszu nagród, tworzonego na podstawie odrębnych przepisów w przedsiębiorstwach państwowych i innych jednostkach z zysku po opodatkowaniu. Wypłaty z tytułu udziału w nadwyżce bilansowej obejmują premie i nagrody dla członków spółdzielni będących pracownikami i pracowników spółdzielni, a w spółdzielniach pracy – także wypłaty dla członków z tytułu wkładu pracy.

III. CHARAKTERYSTYKA OSÓB POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY

1. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

W ostatnich latach prowadzono wiele badań statystycznych dotyczących rozpoznania potrzeb, motywacji i aspiracji osób starszych, w celu określenia ich sytuacji na rynku pracy oraz skonstruowania m.in. nowych instrumentów aktywizacji zawodowej. Przy postępującym aktualnie procesie starzenia się społeczeństw, przedwczesne wycofywanie się z życia zawodowego osób po 50. roku życia stanowi poważny problem społeczno-ekonomiczny.

Zwiększająca się bowiem populacja osób bezrobotnych lub biernych zawodowo negatywnie wpływa na obciążenia finansowe państwa zarówno w zakresie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (renty, emerytury, świadczenia rehabilitacyjne), jak i pomocy społecznej (zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki i świadczenia przedemerytalne).

Często korzystanie z powyższych świadczeń nie gwarantuje życia na poziomie, do jakiego osoba niepracująca przyzwyczajona była w warunkach wykonywania pracy zarobkowej. Obniżony poziom konsumpcji i brak możliwości zaspokajania określonych potrzeb biologicznych niezbędnych do utrzymania organizmu przy życiu oraz społecznych, m.in. kulturalnych czy oświatowych, zaniża samoocenę oraz zniechęca do podejmowania jakichkolwiek działań, w szczególności zmniejsza aktywność społeczną, która jest tak samo istotna dla podtrzymania zdrowia człowieka, jak dieta, sport czy lekarstwa.

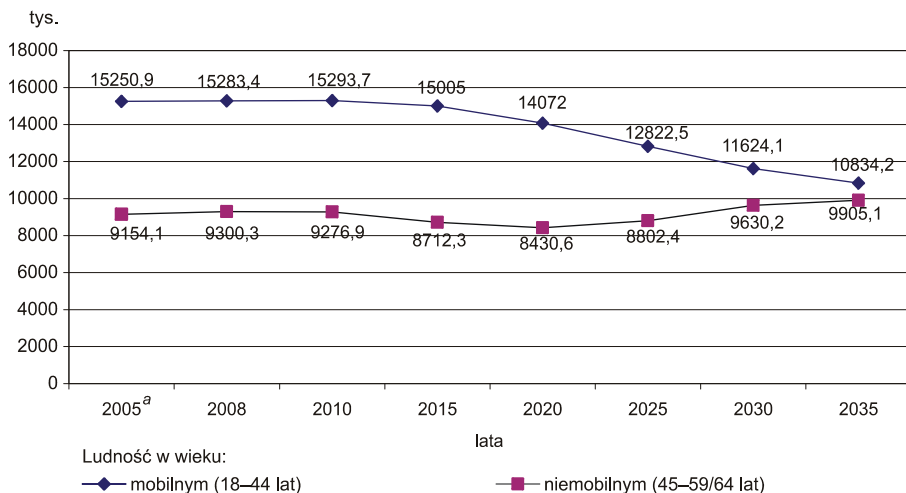
Te i inne warunki powodują konieczność prowadzenia działań w kierunku aktywizacji zawodowej wszystkich bezrobotnych lub biernych zawodowo. Jednak, by podejmować skuteczne działania aktywizacyjne niezbędne jest ich dostosowanie do określonej grupy docelowej, np. osób powyżej 50. roku życia, uwzględniającej ich potrzeby i oczekiwania oraz motywację, kompetencje czy ograniczenia lub możliwości uwarunkowane m.in. miejscem zamieszkania.

Osoby powyżej 50. roku życia w swojej karierze zawodowej mają do czynienia z problemami i zagrożeniami, które z racji wieku mogą się wydawać trudniejsze do przezwyciężenia. Natomiast wchodzące na rynek pracy nowe pokolenia posiadają przede wszystkim lepsze przygotowanie techniczno-informatyczne, lingwistyczne, niezbędne do efektywnego i konkurencyjnego wykonywania obowiązków. Ich większa mobilność wewnętrzna i zewnętrzna oraz brak obaw przed zmianą stanowiska pracy lub pracodawcy powodują, w opinii starszych pokoleń, nierówne traktowanie osób w różnym wieku na konkurencyjnym rynku pracy.

Jednym z zasadniczych zagadnień pozwalających na zobiektywizowany opis powyższej sytuacji jest obserwacja procesów demograficznych zachodzących w społeczeństwie w kontekście rynku pracy.

Wymagające ciągłego monitorowania wyniki analizy poszczególnych grup wiekowych ujawniają niekorzystną sytuację demograficzną w Polsce. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) z roku na rok rośnie, natomiast osób w młodszych grupach wiekowych (0–17 lat) systematycznie ubywa. Spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zauważalny jest od lat osiemdziesiątych. Długotrwała tendencja jest niekorzystna i prowadzi do starzenia się społeczeństwa, co może w konsekwencji doprowadzić do tzw. starości demograficznej. Obecnie notuje się niekorzystny udział osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyrażony współczynnikiem obciążenia demograficznego, który w latach 2004–2008 kształtował się następująco: w 2004 r. – 24,1, w 2005 r. – 24,1, w 2006 r. – 24,4, w 2007 r. – 24,8 oraz w 2008 r. – 25,2.

Wykres I. **PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI MOBILNEJ I NIEMOBILNEJ W LATACH 2008–2035**

^a Dane rzeczywiste.

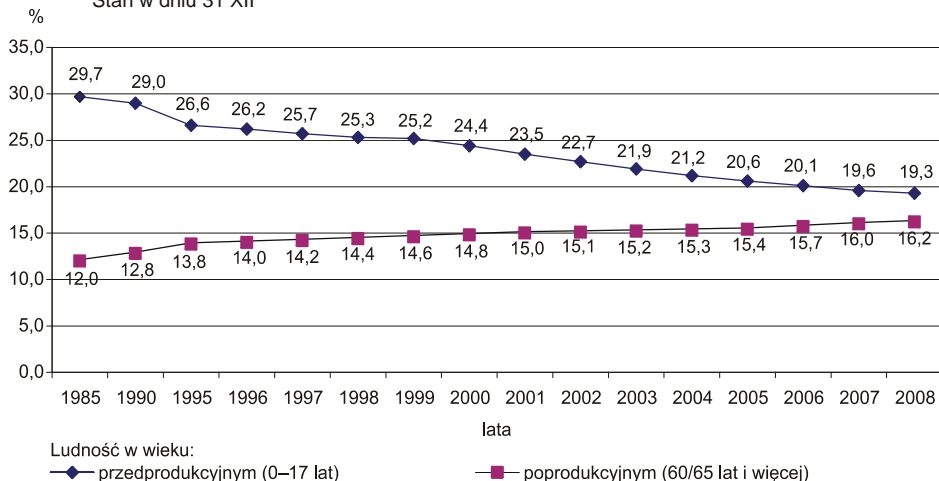
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niekorzystne zmiany w strukturze ludności w wieku produkcyjnym między ludnością w wieku mobilnym (18–44 lata) i niemobilnym (45–59/64 lata) mogą skutkować znacznym spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym powodując zmniejszenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogorszenie podaży siły roboczej na rynku pracy w Polsce.

Według prognoz GUS-u na lata 2008–2035, osób w wieku poprodukcyjnym będzie znacząco przybywać zarówno w miastach, jak i na wsi. Liczba ludności na obszarach miejskich

na koniec 2010 r. będzie wynosić 4079,7 tys., natomiast w 2035 r. wzrośnie do poziomu 5895,3 tys. (wzrost o 1815,6 tys., tj. o 44,5%). Na obszarach wiejskich, zgodnie z prognozą, nastąpi zwiększenie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym z poziomu 2334,2 tys. w 2010 r. do 3726,3 tys. w 2035 r. (wzrost o 1392,1 tys., tj. o 59,6%). Istotne zmiany nastąpią również w grupie osób w wieku produkcyjnym, gdzie przewidywany jest systematyczny spadek z poziomu 24570,5 tys. w 2010 r. do 20739,3 tys. w 2035 r. (spadek o 3831,2 tys., tj. 15,6%).

Wykres II. **UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM W LUDNOŚCI OGÓŁEM W LATACH 1985–2008**
Stan w dniu 31 XII

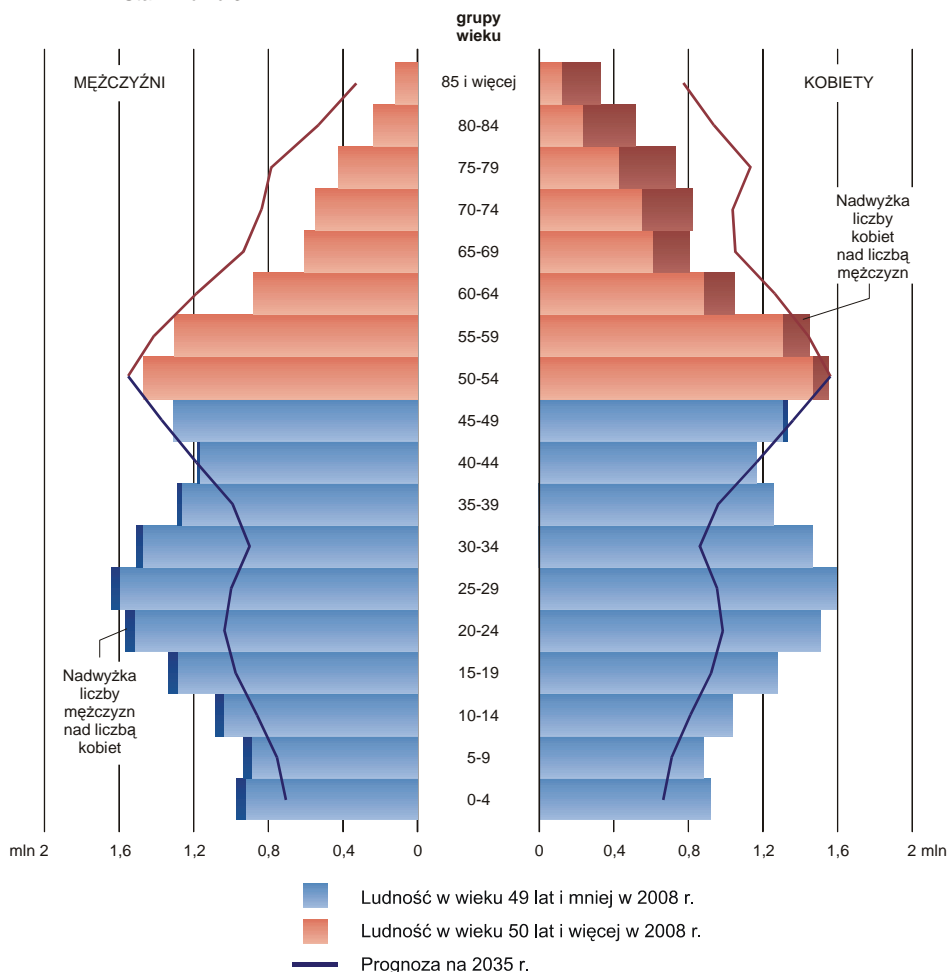

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując zachodzące zmiany w strukturze ludności według płci i 5-letnich grup wieku na podstawie piramidy wieku (wykres 3) można stwierdzić, iż liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do 2008 r. wzrośnie w 2035 r. o 55,5% (o 3435,4 tys. osób). W zależności od miejsca zamieszkania liczba ludności w tej grupie wiekowej wzrośnie odpowiednio: w miastach o 51,7% (o 2008,4 tys.), na wsi o 62,1% (o 1426,9 tys. osób). Największa liczba ludności w strukturze wiekowej, zarówno mężczyzn jak i kobiet, przesunie się z grupy 25–29 lata w 2008 r. do 50–54 lat w 2035 r.

Zwiększenie populacji osób w wieku poprodukcyjnym w 2008 r., z jednoczesnym spadkiem populacji w wieku produkcyjnym, będące wynikiem zachodzących zmian demograficznych i społeczno-ekonomicznych; wpływa również negatywnie na funkcjonowanie systemu emerytalnego w Polsce. Obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby osób w wieku emerytalnym, wydłużanie się przeciętnej trwania życia, wskazuje na konieczność wdrożenia zmian w systemie ubezpieczeń społecznych, a także stworzenia mechanizmów aktywizacyjnych zachęcających do wydłużenia okresu aktywności zawodowej.

Wykres III. **ŁUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I GRUP WIEKU**
Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kompleksowość rozwiązań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną osób starszych mają zapewnić kolejne programy rządowe. Pierwszym z nich był „50 PLUS – Program na rzecz zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia”, przyjęty w listopadzie 2004 r. Celem było zwiększenie wskaźnika zatrudnienia osób starszych przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa socjalnego. Współfinansowaniem objęto szereg projektów pilotażowych przeznaczonych głównie dla środowisk lokalnych. Wyodrębniono trzy segmenty działań: aktywizację zawodową bezrobotnych, pomoc w powrocie na rynek pracy oraz utrzymanie zatrudnienia osób zagrożonych utratą pracy^a.

^a K. Balandynowicz-Panfil, *Aktywizacja zawodowa osób starszych jako wyzwanie dla polityki państwa*, [w:] *Determinanty aktywności zawodowej ludzi starszych* pod red. Z. Wiśniewskiego, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2009, s. 46.

W 2008 r. przedstawiono projekt kolejnego programu rządowego „Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”. Zdecydowanie szersze spektrum działań tego programu obejmuje dwie grupy celów: politykę rynku pracy oraz ograniczenie dezaktywacji pracowników w ramach systemu świadczeń społecznych. Rezultatem ich realizacji ma być osiągnięcie do 2020 r. wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata na poziomie 50%. Pełniejsze wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy ma stanowić konsekwencję skoordynowanych na wielu płaszczyznach działań przy jednoczesnym zaangażowaniu szeregu instytucji. Projektowane zadania obejmują w szczególności:

- promocję i wdrażanie strategii zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwach,
- „boom edukacyjny” osób starszych w celu nabycia i uaktualnienia kwalifikacji,
- skuteczne i efektywne programy aktywizacji bezrobotnych
- oraz ograniczenie zachęt i zmniejszenie możliwości wczesnej dezaktywacji zawodowej.

Realizacja głównych działań planowana jest do 2015 r., co wiąże się z wyższymi w tym okresie wpływami środków pochodzących z Unii Europejskiej. Przewidywane wydatki na ten cel szacowane są na 12 mld PLN. Źródłami finansowania, oprócz Europejskiego Funduszu Społecznego, są: Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych oraz budżet państwa^b.

Jeden z pierwszych kroków w realizacji postanowień przyjętych w programie „Solidarność pokoleń” stanowiły projekty finansowane w ramach „Programu 45/50 Plus”. Celem programu było umożliwienie beneficjentom wykorzystania posiadanego potencjału zawodowego lub nabycie nowych kwalifikacji zawodowych, które z kolei miały skutkować podjęciem zatrudnienia lub założeniem własnej działalności gospodarczej. Do podstawowych instrumentów realizacji zadań zaliczono różne formy szkoleń zawodowych połączone z programami przygotowania zawodowego i środkami na sfinansowanie miejsc pracy^c.

Program „Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+” wpisuje się w koncepcję rozwiązywania problemów rynku pracy określoną w Krajowym Planie Działania na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009–2011 i skupia się przede wszystkim na rozwiązaniach wdrożeniowych, ewaluacji i doskonaleniu podjętych działań, choć nie wyklucza się podejmowania dodatkowych inicjatyw oraz wprowadzania nowych instrumentów służących zwiększeniu aktywności tych osób.

---

^b Ibidem, s. 46–47.

^c Ibidem.

2. WYBRANE DANE NA TLE LUDNOŚCI OGÓŁEM

W poniżej części dokonano charakterystyki osób powyżej 50. roku życia na tle ludności ogółem w latach 2006 – 2008. Przedstawione dane dotyczą podstawowych cech społeczno-demograficznych ludności. Dane pochodzą z następujących badań: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności, Bezrobocie rejestrowane, Struktura wynagrodzeń*.

W latach 2006–2008 wśród osób powyżej 50. roku życia najliczniejszą kategorię stanowiły osoby z najniższym poziomem wykształcenia, tj. z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (4360 tys. osób w 2008 r., tj. 34,3%), przy czym udział tej grupy w ludności ogółem (w wieku 15 lat i więcej) wzrósł z 53,9% w 2006 r. do 55,6% w 2008 r. Najmniej liczną kategorię stanowiły w badanym okresie osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (974 tys. w 2008 r., tj. 7,7%), których udział w ludności ogółem wzrósł z 27,9% w 2006 r. do 29,3% w 2008 r..

W całym analizowanym okresie wśród mężczyzn powyżej 50. roku życia najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (1942 tys. w 2008 r., tj. 35,1%), a wśród kobiet – z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (2850 tys. w 2008 r., tj. 39,7%). Analizując strukturę wykształcenia osób powyżej 50. roku życia według miejsca zamieszkania stwierdzono, że wśród osób zamieszkujących tereny miejskie najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (2173 tys. w 2008 r., tj. 26,5%), zaś wśród mieszkańców wsi – z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (2429 tys. w 2008 r., tj. 53,7%).

W latach 2006–2008 rosła liczba osób aktywnych zawodowo, w tym także w wieku powyżej 50. roku życia. Taką tendencję stwierdzono zarówno wśród mężczyzn – wzrost o 9,9%, o 206 tys. osób w 2008 r. w porównaniu z 2006 r.), jak i kobiet – wzrost o 12,5% (o 186 tys. osób w porównaniu z 2006 r.). Zwiększenie liczby aktywnych zawodowo nastąpiło również w miastach – o 11,1% (o 252 tys. osób w porównaniu z 2006 r.) oraz na obszarach wiejskich – wzrost o 12,5% (o 159 tys. osób w porównaniu z 2006 r.).

W 2008 r. współczynnik aktywności zawodowej w grupie osób powyżej 50. roku życia wyniósł 31,1% i był zdecydowanie niższy od tego wskaźnika zanotowanego dla ludności w wieku 15 lat i więcej (54,7%). Należy jednak zauważyć, że współczynnik aktywności zawodowej osób po 50. roku życia wzrósł w ciągu ostatnich dwóch lat, wynosząc odpowiednio: w 2006 r. – 29,3% i 2007 r. – 30,2%. Poziom aktywności zawodowej był wyższy w przypadku mężczyzn po 50. roku życia niż kobiet (w 2008 r. wyniósł odpowiednio: 41,2% i 23,3%) oraz był wyższy na obszarach wiejskich niż w miastach (w 2008 r. odpowiednio: 31,7% i 30,8%).

Liczba pracujących powyżej 50. roku życia rosła w kolejnych latach (z poziomu 3249 tys. osób w 2006 r. do 3749 tys. osób w 2008 r.). Udział pracujących powyżej 50. roku życia w liczbie pracujących ogółem w 2006 r. wyniósł 21,8%, a w 2008 – 23,4%. W 2008 r. ponad

68,8% pracujących powyżej 50. roku życia pracowało w sektorze prywatnym. Wskaźnik zatrudnienia dla osób powyżej 50. roku życia w 2008 r. wyniósł 29,5%, przy czym dla mężczyzn osiągnął wartość 39,0%, a dla kobiet 22,1%. W latach 2006–2008 wskaźnik zatrudnienia na wsi był wyższy niż w miastach i wyniósł odpowiednio: w 2006 r. – 30,4% i 26,1%, w 2007 r. – 29,2% i 27,5%, a w 2008 r. – 30,4% i 29,0%.

Osoby po 50. roku życia, podobnie jak ludność w wieku 15 lat i więcej, pracowały głównie jako pracownicy najemni, przy czym w sektorze publicznym w 2008 r. pracowało 1171 tys. osób (z tego kobiet 643 tys.), a w prywatnym 1442 tys. (z tego kobiet 499 tys.). W sumie w 2008 r. 69,7% osób po 50. roku życia pracowało jako pracownicy najemni, 25,0% pracowało na własny rachunek, a 5,3% pomagało w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej. Pracownikami najemnymi częściej byli: mieszkańcy miast niż wsi (83,6% pracujących w miastach, 45,7% – na wsi) oraz kobiety w porównaniu z mężczyznami (odpowiednio: 71,8%, 68,2%). Na własny rachunek częściej pracowali mężczyźni niż kobiety (28,9% pracujących mężczyzn w porównaniu z 19,6% kobiet), zaś według kryterium zamieszkania wyższy udział samozatrudnionych odnotowano na wsiach (41,4% w porównaniu z 15,5% w miastach). Analizując grupę osób pomagających w rodzinnej działalności gospodarczej stwierdzono, że w taki sposób pracowało więcej kobiet niż mężczyzn (8,6% pracujących kobiet w porównaniu z 3,0% mężczyzn) oraz mieszkańców terenów wiejskich (12,9% w porównaniu do 0,9% – w miastach).

W październiku 2008 r. w jednostkach gospodarki narodowej wśród pracowników powyżej 50. roku życia 45,7%, tj. 839,2 tys. osób stanowili zatrudnieni w sektorze publicznym, a 54,3%, tj. około 999,1 tys. – w sektorze prywatnym. Wśród ogółu zatrudnionych 55,5%, tj. 1019,8 tys. stanowili mężczyźni, natomiast udział kobiet wyniósł 44,5%, a więc pracowało ich 818,5 tys. Warto nadmienić, że wśród zatrudnionych w sektorze publicznym większy udział miały kobiety (56,1%), zaś w sektorze prywatnym – mężczyźni (65,2%).

Liczba bezrobotnych powyżej 50. roku życia według BAEL wyniosła w IV kwartale 2008 r. 207 tys. osób (w tym 88 tys. kobiet) i była niższa od odnotowanej w analogicznym okresie 2007 r. o 54 tys. osób, tj. o 20,7%. W porównaniu do IV kwartału 2006 r. spadek ten był jeszcze większy – w ciągu dwóch lat liczba bezrobotnych spadła o 108 tys. osób, tj. o 34,3%. Stopa bezrobocia w analizowanym okresie spadła z 8,8% w 2006 r. do 5,2% w 2008 r.

W ostatnim badanym roku w porównaniu do poprzedniego zmniejszenie liczby bezrobotnych w podobnym stopniu dotyczyło kobiet i mężczyzn (odpowiednio: o 20,7% i o 21,3%). W analogicznym okresie zdecydowanie większy spadek liczby bezrobotnych odnotowano w miastach (o 25,4%) niż na wsi (o 6,3%).

W całym analizowanym okresie najliczniejszą grupę bezrobotnych powyżej 50. roku życia stanowiły osoby powracające do pracy po przerwie (w 2008 r. 111 tys. osób, w tym 56 tys.

kobiet). Stosunkowo często osoby w tym wieku stawały się bezrobotnymi z powodu utraty pracy (w 2008 r. 86 tys. bezrobotnych, w tym 30 tys. kobiet).

W 2008 r. wśród bezrobotnych powyżej 50. roku życia najliczniejszą kategorię stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (65 tys. osób, tj. 31,4% bezrobotnych w tej kategorii wiekowej), natomiast w poprzednich dwóch latach najwięcej bezrobotnych miało wykształcenie zasadnicze zawodowe (w 2007 r. 98 tys., co stanowiło 37,5% i w 2006 r. – 120 tys., tj. 38,1%).

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w badanej grupie wyniosła w końcu grudnia 2008 r. 318 tys. osób (w tym 138 tys. kobiet) i była niższa od odnotowanej w analogicznym okresie w 2007 r. o 62 tys. osób, tj. o 16,3%. W porównaniu ze stanem na koniec grudnia 2006 r. spadek ten wyniósł 117 tys. osób, tj. o 26,9%.

Liczba osób długotrwale poszukujących pracy (powyżej 12 miesięcy) wyniosła na koniec grudnia 2008 r. 151 tys. osób, co stanowiło 47,5% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tej kategorii wiekowej. W porównaniu z grudniem 2007 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 71 tys. osób, tj. o 32,0%. Osoby pozostające bez pracy stosunkowo krótko, tj. do 1 miesiąca, stanowiły w końcu grudnia 2008 r. 9,4% ogółu bezrobotnych w tej kategorii wiekowej, od 1 do 3 miesięcy – 17,9%, od 3 do 6 miesięcy – 11,3%, a od 6 do 12 miesięcy – 13,8%.

Większość bezrobotnych powyżej 50. roku życia rejestrujących się w urzędach pracy to osoby posiadające duży staż pracy – w 2008 r. 141 tys. (44,3%) bezrobotnych w tej grupie posiadało co najmniej 20-letni staż pracy. Również w tej kategorii wiekowej występują bezrobotni bez formalnego doświadczenia zawodowego, przy czym liczebność tej grupy spada: z 34 tys. osób w 2006 r. do 22 tys. w 2008 r., tj. spadek o 35,3%.

Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia w październiku 2008 r. wyniosło 3507,81 zł i było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia pracowników ogółem o 275,74 zł. Analizując przeciętne wynagrodzenie w badanej grupie wiekowej w sekcjach PKD 2007 najwyższe wynagrodzenie odnotowano w sekcji: działalność finansowa i ubezpieczeniowa (5566,25 zł), a najniższe – w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (1724,78 zł), przy czym powyższą prawidłowość zaobserwowano zarówno w grupie mężczyzn, jak i kobiet.

Uwaga do tablic I–V, VII, VIII

Dane dotyczące ludności ogółem obejmują ludność w wieku 15 lat i więcej.

TABL. I. LUDNOŚĆ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE W LATACH 2006-2008 (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
							w tysiącach osób
2006							
Ludność ogółem	a	31381	4452	7461	3158	8027	8283
	b	12158	1328	2651	881	2835	4463
Mężczyźni	a	14938	1924	3499	1057	4894	3563
	b	5277	647	1166	203	1706	1555
Kobiety	a	16443	2528	3935	2101	3133	4722
	b	6881	682	1485	678	1129	2908
Miasto	a	19573	3680	5245	2393	4391	3864
	b	7811	1153	2146	746	1858	1907
Wieś	a	11808	772	2217	765	3635	4419
	b	4348	175	505	135	977	2556
2007							
Ludność ogółem	a	31402	4626	7378	3227	8047	8125
	b	12475	1380	2688	933	3067	4407
Mężczyźni	a	14901	1943	3522	1082	4869	3485
	b	5426	658	1199	197	1848	1524
Kobiety	a	16502	2684	3855	2145	3178	4640
	b	7049	722	1489	737	1219	2882
Miasto	a	19541	3769	5109	2442	4430	3790
	b	8020	1210	2144	769	1976	1921
Wieś	a	11861	857	2268	784	3617	4335
	b	4455	170	544	165	1090	2486
2008							
Ludność ogółem	a	31383	4897	7303	3329	8005	7848
	b	12721	1385	2773	974	3229	4360
Mężczyźni	a	14863	2025	3503	1131	4833	3370
	b	5536	677	1226	181	1942	1510
Kobiety	a	16520	2872	3800	2198	3172	4479
	b	7185	708	1547	793	1287	2850
Miasto	a	19512	3913	4992	2498	4423	3686
	b	8194	1195	2173	813	2081	1931
Wieś	a	11871	984	2312	831	3582	4163
	b	4527	189	600	161	1147	2429

TABL. II. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE W LATACH 2006-2008 (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Aktywni zawodowo					Bierni zawodowo	Współ- czynnik aktywności zawodowej w %	
		razem	pracujący			bezrobotni			
			razem	w wymiarze					
				pełnym	niepełnym				
	w tysiącach osób								
2006									
Ludność ogółem	a	31381	16987	14911	13519	1392	2076	14394	54,1
	b	12158	3564	3249	2725	525	315	8594	29,3
Mężczyźni	a	14938	9308	8288	7730	557	1021	5629	62,3
	b	5277	2073	1885	1643	242	189	3204	39,3
Kobiety	a	16443	7679	6624	5789	835	1055	8765	46,7
	b	6881	1491	1365	1082	283	126	5391	21,7
Miasto	a	19573	10482	9154	8498	656	1328	9991	53,6
	b	7811	2268	2042	1804	237	227	5542	29,0
Wieś	a	11871	6532	6111	5457	654	421	5339	55,0
	b	4527	1435	1376	1117	259	60	3092	31,7
2007									
Ludność ogółem	a	31402	16986	15538	14100	1438	1448	14416	54,1
	b	12475	3765	3504	2931	573	261	8710	30,2
Mężczyźni	a	14901	9273	8553	8006	547	720	5628	62,2
	b	5426	2182	2032	1783	249	150	3244	40,2
Kobiety	a	16502	7713	6985	6094	891	728	8789	46,7
	b	7049	1583	1472	1148	324	111	5466	22,5
Miasto	a	19541	10512	9582	8874	708	930	9029	53,8
	b	8020	2399	2202	1931	271	197	5621	29,9
Wieś	a	11861	6474	5956	5226	730	518	5387	54,6
	b	4455	1366	1303	1000	302	64	3089	30,7
2008									
Ludność ogółem	a	31383	17159	16005	14649	1356	1154	14224	54,7
	b	12721	3956	3749	3170	579	207	8765	31,1
Mężczyźni	a	14863	9372	8813	8325	488	559	5491	63,1
	b	5536	2279	2160	1924	237	118	3257	41,2
Kobiety	a	16520	7787	7193	6325	868	594	8733	47,1
	b	7185	1677	1589	1246	343	88	5508	23,3
Miasto	a	19512	10627	9894	9193	702	733	8885	54,5
	b	8194	2520	2373	2053	320	147	5674	30,8
Wieś	a	11871	6532	6111	5457	654	421	5339	55,0
	b	4527	1435	1376	1117	259	60	3092	31,7

TABL. III. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG GRUP WIEKOWYCH
W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Aktywni zawodowo					Bierni zawo- dowo	Współ- czynnik aktyw- ności zawodo- wej	Wskaźnik zatrud- nienia	Stopa bezrobo- cia
			razem	pracujący			bezro- botni				
				razem	w wymiarze						
					pełnym	niepeł- nym					
w tysiącach osób								w %			
Ogółem	O	31383	17159	16005	14649	1356	1154	14224	54,7	51,0	6,7
	M	14863	9372	8813	8325	488	559	5491	63,1	59,3	6,0
	K	16520	7787	7193	6325	868	594	8733	47,1	43,5	7,6
W tym osoby powy- żej 50. roku życia ...	O	12721	3956	3749	3170	579	207	8765	31,1	29,5	5,2
	M	5536	2279	2160	1924	237	118	3257	41,2	39,0	5,2
	K	7185	1677	1589	1246	343	88	5508	23,3	22,1	5,3
grupy wieku:											
50-54 lata	O	2981	2135	2016	1877	139	119	846	71,6	67,6	5,6
	M	1441	1113	1052	1007	46	60	329	77,2	73,0	5,4
	K	1539	1022	963	870	94	59	517	66,4	62,6	5,8
55-59	O	2726	1212	1142	971	171	69	1514	44,5	41,9	5,7
	M	1289	782	736	680	56	45	507	60,7	57,1	5,8
	K	1437	430	406	291	115	24	1007	29,9	28,3	5,6
60-64	O	1900	351	336	226	110	14	1549	18,5	17,7	4,0
	M	868	238	226	172	54	12	630	27,4	26,0	5,0
	K	1031	113	111	54	57	.	918	11,0	10,8	x
65 i więcej	O	5115	259	255	96	159	.	4857	5,1	5,0	x
	M	1937	146	146	64	81	.	1791	7,5	7,5	x
	K	3178	112	109	32	78	.	3066	3,5	3,4	x

TABL. IV. UDZIAŁ LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA W LUDNOŚCI OGÓŁEM WEDŁUG GRUP WIEKOWYCH
W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność ogółem w tys.	W tym osoby powyżej 50. roku życia				
		razem	w grupach wiekowych			
			50–54	55–59	60–64	65 i więcej
		w %				
Ludność	31383	40,5	9,5	8,7	6,1	16,3
Mężczyźni	14863	37,2	9,7	8,7	5,8	13,0
Kobiety	16520	43,5	9,3	8,7	6,2	19,2
Aktywni zawodowo	17159	23,1	12,4	7,1	2,0	1,5
mężczyźni	9372	24,3	11,9	8,3	2,5	1,6
kobiety	7787	21,5	13,1	5,5	1,5	1,4
Pracujący	16005	23,4	12,6	7,1	2,1	1,6
mężczyźni	8813	24,5	11,9	8,4	2,6	1,7
kobiety	7193	22,1	13,4	5,6	1,5	1,5
Bezrobotni	1154	17,9	10,3	6,0	1,2	x
mężczyźni	559	21,2	10,7	8,1	2,1	x
kobiety	594	14,8	9,9	4,0	x	x
Bierni zawodowo	14224	61,6	5,9	10,6	10,9	34,1
Mężczyźni	5491	59,3	6,0	9,2	11,5	32,6
Kobiety	8733	63,1	5,9	11,5	10,5	35,1

TABL. V. PRACUJĄCY WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE W LATACH 2006-2008 (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem			Pracownicy najemni			Pracujący na własny rachunek		Poma- gający człon- kowie rodzin	Wskaż- nik zatrud- nienia w %	
	Ogółem	w tym sektorze prywatnym		razem	w sektorze		razem	w tym praco- dawcy			
		razem	w tym rolnic- twie indywi- dualnym		publicz- nym	prywat- nym					
	w tysiącach osób										
2006											
Ludność ogółem	a	14911	10592	2101	11380	4320	7060	2911	584	621	47,5
	b	3249	2156	677	2150	1093	1057	916	167	183	26,7
Mężczyźni	a	8288	6440	1167	6152	1848	4302	1893	407	242	55,5
	b	1885	1391	374	1224	494	730	594	122	67	35,7
Kobiety	a	6624	4152	935	5227	2472	2756	1018	177	379	40,3
	b	1365	766	304	926	599	327	323	46	116	19,8
Miasto	a	9154	5956	121	7934	3198	4736	1146	410	47	46,8
	b	2042	1181	49	1644	861	783	375	123	22	26,1
Wieś	a	5757	4635	1980	3445	1122	2324	1765	174	546	51,5
	b	1208	976	628	506	232	274	541	44	161	30,4
2007											
Ludność ogółem	a	15538	11239	1995	12001	4299	7702	2942	606	595	49,5
	b	3504	2400	694	2382	1104	1279	936	181	186	28,1
Mężczyźni	a	8553	6745	1095	6411	1808	4603	1928	418	214	57,4
	b	2032	1546	384	1349	486	863	621	134	61	37,5
Kobiety	a	6985	4494	899	5590	2491	3099	1014	188	380	42,3
	b	1472	854	310	1033	618	415	314	47	124	20,9
Miasto	a	9582	6409	118	8324	3172	5152	1188	415	70	49,0
	b	2202	1314	39	1826	888	939	357	122	18	27,5
Wieś	a	5956	4830	1877	3677	1127	2550	1754	191	525	50,2
	b	1303	1086	655	556	216	340	579	59	168	29,2
2008											
Ludność ogółem	a	16005	11697	1996	12447	4308	8139	2914	638	644	51,0
	b	3749	2578	699	2614	1171	1442	936	198	200	29,5
Mężczyźni	a	8813	7025	1088	6661	1788	4673	1923	445	229	59,3
	b	2160	1631	387	1473	529	944	624	143	64	39,0
Kobiety	a	7193	4673	908	5786	2520	3266	991	193	416	43,5
	b	1589	946	311	1141	643	499	312	54	136	22,1
Miasto	a	9894	6739	141	8620	3155	5465	1207	434	66	50,7
	b	2373	1454	52	1985	919	1066	367	145	22	29,0
Wieś	a	6111	4959	1855	3827	1153	2674	1707	204	578	51,5
	b	1376	1123	647	629	253	376	569	52	178	30,4

Uwaga. Dane dotyczą pracowników zatrudnionych w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących wynosiła powyżej 9 osób.

TABL. VI. **PRACOWNICY ZATRUDNIENI WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI, PŁCI ORAZ SEKCJI PKD 2007 W 2008 R. (Z-12)**

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem			Sektor publiczny			Sektor prywatny		
	ogółem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
	w tysiącach osób								
OGÓŁEM	a 8034,5	4102,0	3932,5	3038,7	1140,7	1898,0	4995,8	2961,3	2034,5
	b 1838,3	1019,8	818,5	839,2	368,7	470,5	999,1	651,1	348,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	a 79,9	58,0	21,9	37,9	28,3	9,6	42,0	29,7	12,3
	b 29,1	21,9	7,2	14,4	10,7	3,7	14,7	11,2	3,5
Górnictwo i wydobywanie	a 150,4	133,8	16,6	117,4	104,2	13,2	33,0	29,6	3,4
	b 25,4	20,4	5,1	17,4	13,2	4,1	8,1	7,1	0,9
Przetwórstwo przemysłowe	a 2046,3	1328,6	717,7	109,9	82,4	27,5	1936,4	1246,2	690,2
	b 428,5	300,2	128,4	38,1	29,5	8,6	390,4	270,7	119,8
Wytwarzanie i zaopatrywanie w ener- gię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	a 135,7	106,2	29,5	99,7	76,9	22,8	36,0	29,3	6,7
	b 49,0	38,7	10,4	35,5	27,6	8,0	13,5	11,1	2,4
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	a 102,3	78,6	23,7	70,4	53,6	16,8	31,9	25,0	6,9
	b 36,7	29,4	7,3	26,4	21,1	5,3	10,2	8,2	2,0
Budownictwo	a 456,6	404,3	52,3	25,1	19,0	6,1	431,5	385,3	46,2
	b 128,7	114,8	13,9	10,0	7,7	2,3	118,8	107,2	11,6
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	a 1155,5	571,7	583,8	18,2	10,6	7,6	1137,3	561,1	576,2
	b 161,8	86,4	75,5	6,3	3,8	2,6	155,5	82,6	72,9
Transport i gospodarka magazynowa	a 480,4	329,5	150,9	288,4	176,5	111,9	192,0	153,0	39,0
	b 132,0	96,5	35,5	91,4	61,5	29,9	40,6	35,0	5,6
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	a 130,5	43,9	86,6	18,6	6,2	12,4	111,9	37,7	74,2
	b 20,0	6,8	13,2	5,4	2,3	3,2	14,6	4,6	10,0
Informacja i komunikacja	a 175,1	103,7	71,4	14,5	8,5	6,0	160,6	95,2	65,4
	b 23,0	12,7	10,2	5,0	3,1	1,9	18,0	9,6	8,3
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	a 275,4	85,4	190,0	63,0	19,4	43,6	212,4	66,0	146,4
	b 46,1	11,5	34,6	15,9	4,9	11,0	30,2	6,6	23,6
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	a 117,9	56,5	61,4	36,6	17,8	18,8	81,3	38,7	42,6
	b 52,3	27,6	24,7	15,1	8,3	6,8	37,2	19,3	17,9
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	a 229,7	115,6	114,1	71,0	32,5	38,5	158,7	83,1	75,6
	b 49,6	27,9	21,7	26,4	14,0	12,5	23,2	13,9	9,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	a 251,9	141,5	110,4	11,8	6,1	5,7	240,1	135,4	104,7
	b 81,7	51,1	30,6	3,4	1,9	1,5	78,3	49,2	29,1
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabez- pieczenia społeczne	a 443,9	134,8	309,1	443,0	134,3	308,7	0,9	0,5	0,4
	b 123,4	43,3	80,2	123,2	43,1	80,1	0,3	0,2	0,1
Edukacja	a 1090,4	262,7	827,7	1022,7	240,7	782,0	67,7	22,0	45,7
	b 259,3	83,3	176,0	245,4	75,6	169,9	13,9	7,8	6,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	a 590,6	99,5	491,1	494,1	86,5	407,6	96,5	13,0	83,5
	b 157,1	32,7	124,4	129,6	28,0	101,6	27,4	4,7	22,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	a 101,6	39,3	62,3	93,2	35,6	57,6	8,4	3,7	4,7
	b 30,7	12,9	17,7	29,4	12,2	17,2	1,3	0,7	0,6
Pozostała działalność usługowa	a 20,4	8,4	12,0	3,2	1,6	1,6	17,2	6,8	10,4
	b 3,7	1,8	2,0	0,8	0,4	0,4	3,0	1,4	1,6

TABL. VII. BEZROBOTNI WEDŁUG KATEGORII, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE
W LATACH 2006-2008 (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Bezrobotni, którzy				Stopa bezrobocia w %	
		stracili pracę	zrezygnowali z pracy	powracają do pracy po przerwie	podejmują pracę po raz pierwszy		
	w tysiącach osób						
2006							
Ludność ogółem	a	2076	641	104	835	495	12,2
	b	315	93	7	214	.	8,8
Mężczyźni	a	1021	336	66	384	235	11,0
	b	189	57	6	126	–	9,1
Kobiety	a	1055	306	38	451	260	13,7
	b	126	36	.	88	.	8,4
Miasto	a	1328	442	69	546	271	12,7
	b	227	70	.	153	.	10,0
Wieś	a	748	199	35	289	224	11,5
	b	88	24	.	61	–	6,8
2007							
Ludność ogółem	a	1448	445	117	571	315	8,5
	b	261	70	12	178	.	6,9
Mężczyźni	a	720	232	72	260	155	7,8
	b	150	43	9	96	.	6,9
Kobiety	a	728	213	45	311	159	9,4
	b	111	26	.	82	–	7,0
Miasto	a	930	294	76	392	167	8,8
	b	197	55	10	131	–	8,2
Wieś	a	518	151	41	179	147	8,0
	b	64	14	.	47	.	4,7
2008							
Ludność ogółem	a	1154	416	109	384	244	6,7
	b	207	86	8	111	.	5,2
Mężczyźni	a	559	222	62	166	110	6,0
	b	118	56	6	55	.	5,2
Kobiety	a	594	194	47	219	134	7,6
	b	88	30	.	56	.	5,3
Miasto	a	733	264	78	260	130	6,9
	b	147	65	5	76	.	5,8
Wieś	a	421	152	31	124	114	6,4
	b	60	21	.	35	.	4,1

TABL. VIII. BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE W LATACH 2006-2008 (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
							w tysiącach osób
2006							
Ludność ogółem	a	2076	206	548	232	765	324
	b	315	18	80	25	120	72
Mężczyźni	a	1021	77	233	65	457	190
	b	189	11	43	7	82	45
Kobiety	a	1055	130	315	167	308	135
	b	126	7	37	18	38	27
Miasto	a	1328	155	360	165	464	185
	b	227	16	62	22	90	36
Wieś	a	748	52	188	67	301	139
	b	88	.	18	.	30	36
2007							
Ludność ogółem	a	1448	168	375	163	520	222
	b	261	19	59	18	98	66
Mężczyźni	a	720	55	175	48	320	120
	b	150	10	33	.	65	39
Kobiety	a	728	113	200	114	199	98
	b	111	9	27	15	33	28
Miasto	a	930	127	242	119	312	131
	b	197	17	47	17	73	44
Wieś	a	518	41	133	44	208	91
	b	64	.	13	.	25	23
2008							
Ludność ogółem	a	1154	144	319	149	361	180
	b	207	9	65	14	63	55
Mężczyźni	a	559	49	148	55	198	109
	b	118	7	31	5	43	32
Kobiety	a	594	95	171	94	164	71
	b	88	.	34	9	20	23
Miasto	a	733	101	213	111	206	101
	b	147	9	52	13	41	32
Wieś	a	421	43	107	38	155	79
	b	60	–	13	.	22	23

TABL. IX. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W LATACH 2006-2008 (MPIPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólno- kształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
w osobach							
2006							
Bezrobotni ogółem	a	2309410	140718	508762	194866	713917	751147
	b	435142	13251	71443	23407	115501	211540
Mężczyźni	a	1003706	45892	175826	50803	356097	375088
	b	245122	8463	33410	6225	74273	122751
Kobiety	a	1305704	94826	332936	144063	357820	376059
	b	190020	4788	38033	17182	41228	88789
Miasto	a	1304826	103942	308824	126745	369928	395387
	b	287348	11734	57514	19652	78424	120024
Wieś	a	1004584	36776	199938	68121	343989	355760
	b	147794	1517	13929	3755	37077	91516
2007							
Bezrobotni ogółem	a	1746573	120232	386232	158977	516563	564569
	b	379826	12133	65025	20685	102656	179327
Mężczyźni	a	729225	38938	128339	41277	248200	272471
	b	209588	7671	29037	5402	64486	102992
Kobiety	a	1017348	81294	257893	117700	268363	292098
	b	170238	4462	35988	15283	38170	76335
Miasto	a	960854	86285	229231	98993	260485	285860
	b	245185	10671	51458	17181	67500	98375
Wieś	a	785719	33947	157001	59984	256078	278709
	b	134641	1462	13567	3504	35156	80952
2008							
Bezrobotni ogółem	a	1473752	124848	328485	150106	422057	448256
	b	317904	10464	56777	17247	90349	143067
Mężczyźni	a	640317	41705	116311	42335	214764	225202
	b	179644	6559	25266	4480	58563	84776
Kobiety	a	833435	83143	212174	107771	207293	223054
	b	138260	3905	31511	12767	31786	58291
Miasto	a	803318	87743	190115	90376	209709	225375
	b	200473	9118	43997	13979	57337	76042
Wieś	a	670434	37105	138370	59730	212348	222881
	b	117431	1346	12780	3268	33012	67025

TABL. X. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 2006-2008

(MPIPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powy- żej 50. roku życia	Ogółem	Czas pozostawania bez pracy						
		poniżej 1 miesiąca	1–3	3–6	6–12	12–24	powyżej 24 miesięcy	
	w osobach							
2006								
Bezrobotni ogółem	a	2309410	164139	361665	308575	335585	356316	783130
	b	435142	20913	45002	37663	56263	65185	210116
Mężczyźni	a	1003706	93992	186724	136429	153882	151195	281484
	b	245122	14617	29125	22276	34362	38942	105800
Kobiety	a	1305704	70147	174941	172146	181703	205121	501646
	b	190020	6296	15877	15387	21901	26243	104316
Miasto	a	1304826	97317	209126	178333	198148	202336	419566
	b	287348	13432	29057	25969	39043	44343	135504
Wieś	a	1004584	66822	152539	130242	137437	153980	363564
	b	147794	7481	15945	11694	17220	20842	74612
2007								
Bezrobotni ogółem	a	1746573	160562	313505	244182	241081	243125	544118
	b	379826	26279	47112	36251	48056	52145	169983
Mężczyźni	a	729225	88596	155458	104860	104024	94356	181931
	b	209588	17351	29739	21269	28519	30559	82151
Kobiety	a	1017348	71966	158047	139322	137057	148769	362187
	b	170238	8928	17373	14982	19537	21586	87832
Miasto	a	960854	93442	176659	137149	138522	133087	281995
	b	245185	16831	29778	24690	32547	34407	106932
Wieś	a	785719	67120	136846	107033	102559	110038	262123
	b	134641	9448	17334	11561	15509	17738	63051
2008								
Bezrobotni ogółem	a	1473752	183866	344777	233784	209986	180656	320683
	b	317904	30161	56646	36455	43810	41677	109155
Mężczyźni	a	640317	102044	169481	99911	88499	71018	109364
	b	179644	19732	35095	20873	25203	24538	54203
Kobiety	a	833435	81822	175296	133873	121487	109638	211319
	b	138260	10429	21551	15582	18607	17139	54952
Miasto	a	803318	106938	193563	129328	116241	95951	161297
	b	200473	19510	35557	24252	28716	26378	66060
Wieś	a	670434	76928	151214	104456	93745	84705	159386
	b	117431	10651	21089	12203	15094	15299	43095

TABL. XI. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI WEDŁUG STAŻU PRACY W LATACH 2006-2008 (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem	Staż pracy						Bez stażu	
		do 1 roku	1–5	5–10	10–20	20–30	powyżej 30 lat		
	w osobach								
2006									
Bezrobotni ogółem	a	2309410	335873	434189	312723	376346	259692	45287	545300
	b	435142	45216	32934	34491	93763	153204	41983	33551
Mężczyźni	a	1003706	135126	194440	132087	159158	142851	35249	204795
	b	245122	26337	18755	16015	42520	90960	33510	17025
Kobiety	a	1305704	200747	239749	180636	217188	116841	10038	340505
	b	190020	18879	14179	18476	51243	62244	8473	16526
Miasto	a	1304826	192233	231614	177576	226837	175975	32378	268213
	b	287348	29772	20772	21434	60704	106555	30174	17937
Wieś	a	1004584	143640	202575	135147	149509	83717	12909	277087
	b	147794	15444	12162	13057	33059	46649	11809	15614
2007									
Bezrobotni ogółem	a	1746573	258951	331939	233982	281983	194727	40206	404785
	b	379826	38347	29434	31084	85264	127809	38124	29764
Mężczyźni	a	729225	99583	141286	94527	116149	105836	29743	142101
	b	209588	21885	16690	14547	38260	74642	28704	14860
Kobiety	a	1017348	159368	190653	139455	165834	88891	10463	262684
	b	170238	16462	12744	16537	47004	53167	9420	14904
Miasto	a	960854	143172	173217	129811	166553	130112	28234	189755
	b	245185	24448	18108	18925	54217	87376	26830	15281
Wieś	a	785719	115779	158722	104171	115430	64615	11972	215030
	b	134641	13899	11326	12159	31047	40433	11294	14483
2008									
Bezrobotni ogółem	a	1473752	223401	302377	194274	229605	158773	36417	328905
	b	317904	29866	24352	26070	73681	107277	34388	22270
Mężczyźni	a	640317	87674	135128	84207	100681	89163	25637	117827
	b	179644	17388	14216	12736	34793	64357	24560	11594
Kobiety	a	833435	135727	167249	110067	128924	69610	10780	211078
	b	138260	12478	10136	13334	38888	42920	9828	10676
Miasto	a	803318	124136	157970	106552	133049	103144	24857	153610
	b	200473	18593	14586	15554	45878	71379	23514	10969
Wieś	a	670434	99265	144407	87722	96556	55629	11560	175295
	b	117431	11273	9766	10516	27803	35898	10874	11301

Uwaga. Dane dotyczą pracowników zatrudnionych w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących wynosiła powyżej 9 osób.

TABL. XII. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI, PŁCI ORAZ SEKCJI PKD 2007 W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – ogółem b – w tym osoby powyżej 50. roku życia	Ogółem			Sektor publiczny			Sektor prywatny		
	ogółem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
	w złotych								
OGÓŁEM ..... a	3232,07	3557,24	2892,88	3432,29	3899,32	3151,61	3110,28	3425,47	2651,50
..... b	3507,81	3788,48	3158,08	3760,22	4180,56	3430,78	3295,79	3566,45	2789,42
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ..... a	3067,59	3230,66	2628,65	3671,19	3811,02	3260,28	2522,37	2682,69	2122,54
..... b	3346,58	3480,87	2936,36	4077,08	4222,07	3656,26	2628,91	2770,90	2172,24
Górnictwo i wydobywanie ..... a	5280,17	5450,02	3917,50	5362,22	5538,70	3968,83	4988,19	5137,02	3722,31
..... b	5076,99	5291,84	4218,22	5085,39	5372,10	4171,43	5058,98	5143,50	4422,50
Przetwórstwo przemysłowe ..... a	2905,97	3222,11	2320,77	3528,42	3715,67	2966,18	2870,65	3189,46	2295,10
..... b	3253,30	3575,48	2499,83	3865,14	4050,84	3225,94	3193,61	3523,64	2447,85
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^A ..... a	4270,20	4352,65	3973,87	4166,52	4241,91	3912,02	4557,09	4643,61	4182,36
..... b	4566,55	4661,62	4211,90	4490,74	4563,31	4239,40	4766,53	4906,45	4120,65
Dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^A ..... a	2945,66	2985,11	2815,11	2917,71	2930,71	2876,50	3007,50	3101,65	2663,65
..... b	3158,27	3187,42	3041,36	3121,72	3125,00	3108,61	3252,50	3347,93	2866,18
Budownictwo ..... a	3227,68	3219,11	3293,97	3711,96	3862,02	3246,99	3199,55	3187,48	3300,19
..... b	3596,33	3604,80	3526,40	3950,67	4075,01	3530,82	3566,64	3571,10	3525,53
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A ..... a	2886,16	3350,01	2431,83	3547,82	3633,60	3429,17	2875,57	3344,67	2418,61
..... b	3105,27	3524,91	2625,21	3787,83	3925,43	3585,28	3077,48	3506,63	2591,49
Transport i gospodarka magazy- nowa ..... a	3253,14	3207,38	3353,02	3412,57	3421,54	3398,43	3013,81	2960,42	3222,94
..... b	3597,97	3560,02	3701,19	3728,75	3722,06	3742,51	3303,47	3275,54	3479,12
Zakwaterowanie i gastronomia ^A ..... a	2053,39	2364,05	1896,07	2650,47	2933,16	2508,51	1954,32	2270,24	1794,12
..... b	2358,13	2891,01	2082,03	2800,59	3119,23	2571,85	2192,81	2777,06	1927,04
Informacja i komunikacja ..... a	5350,93	6033,44	4358,89	5188,55	5381,45	4915,54	5365,65	6091,81	4307,59
..... b	5341,33	6065,05	4440,77	5264,18	5523,96	4837,24	5362,76	6239,45	4351,05
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa ..... a	5347,10	7143,87	4539,91	5208,85	6105,16	4808,96	5388,12	7450,19	4459,85
..... b	5566,25	7316,79	4984,53	5548,33	6244,93	5241,32	5575,66	8099,73	4864,65
Obsługa rynku nieruchomości ^A ..... a	3189,79	3427,67	2971,10	3334,58	3487,81	3188,55	3124,69	3399,89	2875,76
..... b	3456,14	3666,71	3220,49	3626,34	3748,37	3478,13	3387,03	3631,73	3122,09
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... a	4422,35	4994,52	3843,16	3910,63	4337,02	3550,66	4651,42	5251,98	3992,11
..... b	4764,72	5502,55	3818,65	4352,28	4801,64	3849,83	5235,69	6206,03	3776,57
Administrowanie i działalność wspierająca ^A ..... a	1968,45	2080,39	1824,81	2470,39	2712,98	2210,96	1943,69	2051,81	1803,68
..... b	1724,78	1765,40	1656,93	2701,05	2976,49	2340,70	1682,77	1718,37	1622,66
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ..... a	4051,03	4624,75	3800,88	4047,31	4617,04	3799,46	5886,77	6749,96	4863,97
..... b	4661,29	5259,08	4338,66	4660,25	5258,47	4338,70	5156,11	5386,35	4277,78
Edukacja ..... a	2995,36	3320,63	2892,13	2995,32	3283,62	2906,57	2995,92	3726,26	2645,35
..... b	3303,71	3911,55	3015,87	3255,61	3830,09	3000,14	4153,73	4701,96	3454,13
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..... a	2995,75	3797,92	2833,35	3027,73	3794,81	2865,03	2831,97	3818,65	2678,69
..... b	3326,77	4297,38	3071,45	3365,64	3365,64	3104,47	3143,23	4200,72	2923,80
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... a	2852,74	3184,84	2643,55	2879,47	3164,39	2703,64	2556,30	3381,46	1907,43
..... b	3206,45	3467,75	3016,53	3228,48	3498,30	3036,41	2693,91	2919,46	2430,00
Pozostała działalność usługowa ..... a	2012,64	2440,78	1709,53	2557,89	2628,24	2485,22	1911,33	2396,21	1591,95
..... b	2657,86	3233,92	2128,15	2730,03	2841,52	2613,36	2638,50	3348,34	2008,08

3. TABLICE PRZEGLĄDOWE WEDŁUG REGIONÓW

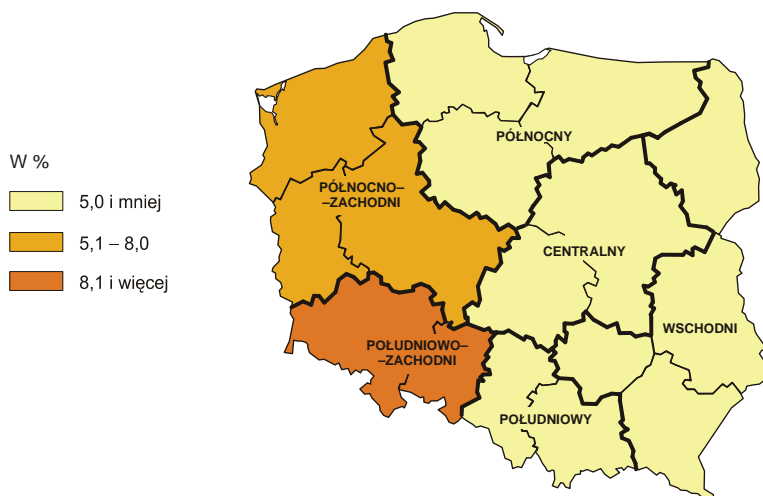
W tej części zaprezentowano podstawowe charakterystyki osób powyżej 50 roku życia dotyczące rynku pracy w podziale na regiony. Poniższa analiza została oparta o dane pochodzące z badań: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności, Bezrobocie rejestrowane Struktura wynagrodzeń*.

W IV kwartale 2008 r. w grupie osób powyżej 50. roku życia liczącej 12721 tys., zdecydowaną większość stanowiły osoby zamieszkałe w miastach (64,4%). Najwyższy udział osób powyżej 50. roku życia w ludności ogółem odnotowano w regionie centralnym (2802 tys., tj. 22,0%), natomiast najniższy w regionie południowo-zachodnim (1392 tys., tj. 10,9%).

Aktywnych zawodowo powyżej 50. roku życia było 3956 tys. osób, w tym 1677 tys. kobiet. Współczynnik aktywności zawodowej w badanej grupie wiekowej wyniósł 31,1%, z tego najwyższy odnotowano w regionie wschodnim (33,9%), a najniższy w regionie południowym (28,4%). Na terenach wiejskich wskaźnik ten wyniósł 31,7%, zaś w miastach – 30,8%.

Pracujących ogółem po 50. roku życia było 3749 tys. osób. Wskaźnik zatrudnienia w tej grupie wyniósł 29,5%. Najwięcej pracujących odnotowano w regionie centralnym (894 tys.), zaś wskaźnik zatrudnienia najwyższy był w regionie wschodnim (32,4%). Najmniej pracujących było w regionie południowo-zachodnim (383 tys.), a najniższy wyliczony wskaźnik zatrudnienia odnotowano w regionie południowym oraz północno-zachodnim i wyniósł 27,1%. Wskaźnik zatrudnienia nieznacznie wyższy był na wsi (30,4%) niż w miastach (29,0%).

Mapa I. **STOPA BEZROBOCIA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG REGIONÓW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

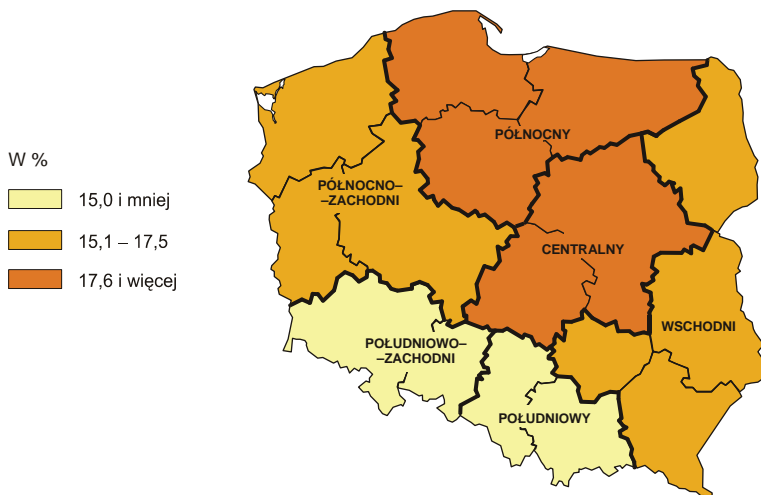
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według BAEL wśród osób powyżej 50. roku życia bezrobotnych było 207 tys., w tym 88 tys. kobiet. Większość bezrobotnych stanowiły osoby zamieszkałe w mieście (71,0%). Stopa bezrobocia według BAEL wyniosła w całej grupie 5,2%, a wśród kobiet – 5,3%. Bezwzględnie najwięcej bezrobotnych było w regionie centralnym (44 tys. osób), a największą stopę bezrobocia odnotowano w regionie południowo-zachodnim 8,4%. Region północny charakteryzował się najniższą liczbą bezrobotnych (26 tys.), zaś najniższą stopę bezrobocia według BAEL odnotowano w regionie południowym (4,4%). Najmniej bezrobotnych kobiet było w regionie wschodnim (11 tys. osób); w tym regionie również odnotowano najniższą stopę bezrobocia wśród kobiet (3,2%).

Na koniec 2008 r. ogólna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędach Pracy w Polsce wyniosła 1473,8 tys. Najwyższy udział w badanej grupie mieli bezrobotni z regionu wschodniego (23,1%), a najniższy – z regionu południowo-zachodniego (10,2%). Prawo do zasiłku miało 271,3 tys. osób, w tym najwięcej w regionie północnym (22,0%), a najmniej w regionie wschodnim (14,2%).

W ogólnej liczbie bezrobotnych, osób powyżej 50. roku życia zanotowano 317,9 tys., co stanowi 21,6% ogółu bezrobotnych. Największy udział bezrobotnych powyżej 50. roku życia stanowili bezrobotni zamieszkali w regionie południowo-zachodnim (26,4%), a najniższy w regionie wschodnim (17,8%). W badanej grupie wiekowej prawo do zasiłku posiadało

Mapa II. **UDZIAŁ ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA Z PRAWEM DO ZASIŁKU WEDŁUG REGIONÓW W 2008 R. (MPIPS)**
Stan w dniu 31 XII

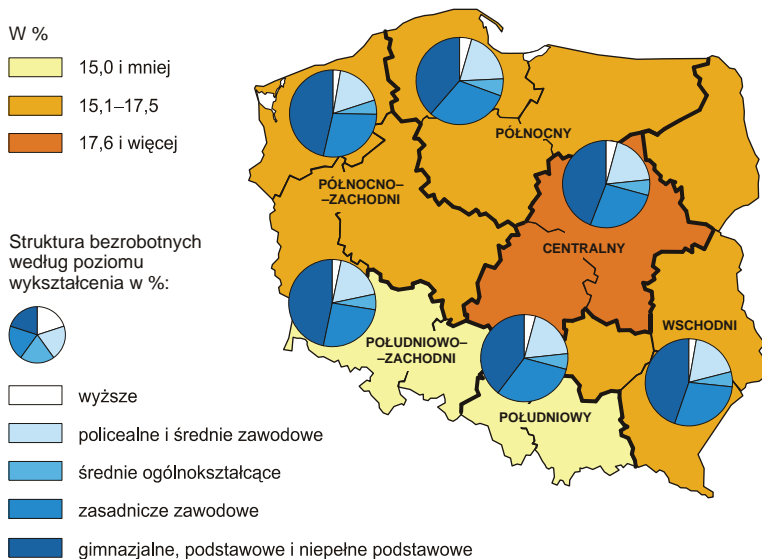

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

65,6 tys. osób, z tego 41,8% stanowiły kobiety. Największy udział bezrobotnych powyżej 50. roku życia z prawem do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych odnotowano w regionie południowo-zachodnim 5,6%, natomiast najniższy w regionie wschodnim 2,9%.

W grupie zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia największy udział miały osoby z najniższym wykształceniem, tj. gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (45,0%), zaś najmniejszy osoby z wykształceniem wyższym (3,3%). Największy udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym odnotowano w regionie północnym (48,4%), natomiast najmniejszy – w regionie południowym (39,6%).

Mapa III. **ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I REGIONÓW W 2008 R. (MPIPS)**
Stan w dniu 31 XII

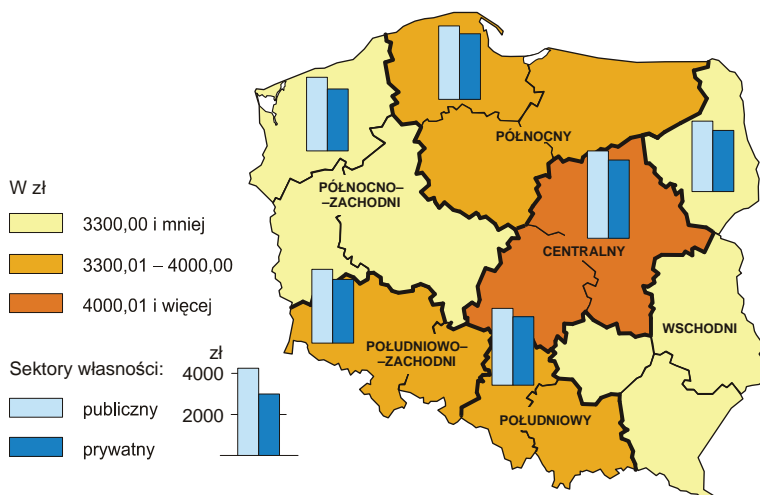

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według kryterium czasu pozostawania bez pracy wśród zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia największy odsetek stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy (34,3%). Największy odsetek bezrobotnych poszukujących pracy dłużej niż 2 lata wystąpił w regionie wschodnim (42,9%), zaś najniższy w regionie północno-zachodnim (26,8%). Osób najkrócej pozostających bez pracy, tj. do 1 miesiąca było 9,5% ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej, z tego w regionie południowo-zachodnim ich udział był największy (11,3%), natomiast w regionie wschodnim – najmniejszy (7,6%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników powyżej 50. roku życia w październiku 2008 r. w skali kraju wyniosło 3507,81 zł. Najwyższe wynagrodzenie odnotowano w regionie centralnym (4022,52 zł), a najniższe w regionie wschodnim (3218,65 zł). Poziom wynagrodzeń wyższy był w sektorze publicznym (3760,22 zł) niż w sektorze pry-

Mapa IV. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG REGIONÓW I SEKTORÓW WŁASNOŚCI W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

watnym (3295,79 zł). Najwyższe wynagrodzenie w sektorze publicznym odnotowano w regionie centralnym (4253,66 zł), natomiast najniższe – w regionie wschodnim (3434,79 zł). Podobnie, w sektorze prywatnym najwyższe wynagrodzenie odnotowano w regionie centralnym (3809,43 zł), natomiast najniższe – w regionie wschodnim (2983,82 zł).

TABL. XIII. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I REGIONÓW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

A. OGÓŁEM

REGIONY	Ogółem	Aktywni zawodowo					Bierni zawo- dowo	Współ- czynnik aktyw- ności zawodo- wej	Wskaźnik zatrud- nienia	Stopa bezrobo- cia
		razem	pracujący			bezro- botni				
			razem	w wymiarze						
				pełnym	niepeł- nym					
	w tysiącach osób								w %	

OGÓŁEM

POLSKA	12721	3956	3749	3170	579	207	8765	31,1	29,5	5,2
Regiony:										
centralny	2802	938	894	779	116	44	1864	33,5	31,9	4,7
południowy	2616	743	710	592	119	33	1874	28,4	27,1	4,4
wschodni	2338	792	757	570	187	36	1546	33,9	32,4	4,5
północno-zachodni	1831	531	497	437	60	34	1300	29,0	27,1	6,4
południowo-zachodni	1392	418	383	342	42	35	974	30,0	27,5	8,4
północny	1741	533	508	452	56	26	1208	30,6	29,2	4,8

w tym KOBIETY

POLSKA	7185	1677	1589	1246	343	88	5508	23,3	22,1	5,3
Regiony:										
centralny	1628	417	395	329	66	23	1211	25,6	24,2	5,4
południowy	1465	322	309	240	69	13	1143	22,0	21,1	4,1
wschodni	1320	356	345	232	112	11	964	27,0	26,1	3,2
północno-zachodni	1014	206	192	154	39	14	808	20,3	19,0	6,8
południowo-zachodni	785	166	151	126	25	15	618	21,2	19,3	9,0
północny	974	210	198	166	32	12	765	21,5	20,3	5,7

TABL. XIII. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I REGIONÓW W IV KWARTALE 2008 R. (cd.)

B. MIASTO

REGIONY	Ogółem	Aktywni zawodowo					Bierni zawo- dowo	Współ- czynnik aktyw- ności zawodo- wej	Wskaźnik zatrud- nienia	Stopa bezrobo- cia
		razem	pracujący			bezro- botni				
			razem	w wymiarze						
				pełnym	niepeł- nym					
	w tysiącach osób								w %	

RAZEM

POLSKA	8194	2520	2373	2053	320	147	5674	30,8	29,0	5,8
Regiony:										
centralny	1910	636	605	532	73	31	1274	33,3	31,7	4,9
południowy	1801	526	497	417	80	29	1275	29,2	27,6	5,6
wschodni	1161	355	334	279	55	21	806	30,6	28,8	6,0
północno-zachodni	1203	353	330	286	44	22	850	29,3	27,5	6,4
południowo-zachodni	954	291	265	235	30	26	663	30,5	27,8	8,8
północny	1165	359	342	304	39	17	805	30,9	29,4	4,7

w tym KOBIEТЫ

POLSKA	4714	1104	1038	847	191	66	3611	23,4	22,0	6,0
Regiony:										
centralny	1139	294	279	240	39	15	845	25,8	24,5	5,3
południowy	1021	230	217	171	46	13	791	22,6	21,3	5,8
wschodni	660	160	153	118	35	8	499	24,3	23,1	4,8
północno-zachodni	678	144	135	105	29	10	533	21,3	19,9	6,8
południowo-zachodni	550	124	114	94	20	10	426	22,5	20,7	8,0
północny	667	150	141	120	21	9	517	22,5	21,1	6,3

TABL. XIII. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I REGIONÓW W IV KWARTALE 2008 R. (dok.)

C. WIEŚ

REGIONY	Ogółem	Aktywni zawodowo					Bierni zawo- dowo	Współ- czynnik aktyw- ności zawodo- wej	Wskaźnik zatrud- nienia	Stopa bezrobo- cia
		razem	pracujący			bezro- botni				
			razem	w wymiarze						
				pełnym	niepeł- nym					
	w tysiącach osób								w %	

RAZEM

POLSKA	4527	1435	1376	1117	259	60	3092	31,7	30,4	4,1
Regiony:										
centralny	892	302	290	247	43	12	590	33,9	32,5	4,1
południowy	815	217	213	175	39	.	598	26,6	26,2	x
wschodni	1177	437	423	290	132	14	740	37,1	35,9	3,3
północno-zachodni	629	178	167	150	16	12	450	28,4	26,5	6,5
południowo-zachodni	438	127	118	107	11	9	311	29,0	26,9	7,3
północny	576	174	166	148	18	8	402	30,2	28,7	4,9

w tym KOBIEТЫ

POLSKA	2471	573	551	399	152	22	1898	23,2	22,3	3,9
Regiony:										
centralny	489	123	116	89	27	7	366	25,1	23,7	5,8
południowy	444	92	92	69	23	.	353	20,6	20,6	x
wschodni	660	196	192	114	78	.	464	29,6	29,1	x
północno-zachodni	336	62	58	48	10	.	274	18,4	17,2	x
południowo-zachodni	235	42	37	32	5	5	193	18,0	15,8	11,8
północny	307	59	57	46	10	.	248	19,3	18,5	x

TABL. XIV. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI WEDŁUG REGIONÓW W 2008 R. (MPIPS)

Stan w dniu 31 XII

REGIONY	Bezrobotni				Z liczby ogółem bezrobotni powyżej 50. roku życia			
	ogółem		w tym z liczby ogółem z prawem do zasiłku		razem		w tym z prawem do zasiłku	
	ogółem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
W OSOBACH								
POLSKA	1473752	833435	271269	133715	317904	138260	65563	27427
Regiony:								
centralny	277219	146239	51001	24664	67770	27942	13378	5610
południowy	220561	130768	38067	20003	46990	21808	9455	4383
wschodni	340665	183848	48320	20876	60659	24279	9952	3780
północno-zachodni	220272	130390	46340	24455	48474	21953	11324	4927
południowo-zachodni	149588	84215	29274	15043	39505	16925	8397	3561
północny	265447	157975	58267	28674	54506	25353	13057	5166
W ODSETKACH								
POLSKA	100,0	56,6	18,4	9,1	21,6	9,4	4,4	1,9
Regiony:								
centralny	100,0	52,8	18,4	8,9	24,4	10,1	4,8	2,0
południowy	100,0	59,3	17,3	9,1	21,3	9,9	4,3	2,0
wschodni	100,0	54,0	14,2	6,1	17,8	7,1	2,9	1,1
północno-zachodni	100,0	59,2	21,0	11,1	22,0	10,0	5,1	2,2
południowo-zachodni	100,0	56,3	19,6	10,1	26,4	11,3	5,6	2,4
północny	100,0	59,5	22,0	10,8	20,5	9,6	4,9	1,9

TABL. XV. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I REGIONÓW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Poziom wykształcenia					
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
		w odsetkach						
POLSKA		O	100,0	3,3	17,9	5,4	28,4	45,0
		M	56,5	2,1	8,0	1,4	18,4	26,6
		K	43,5	1,2	9,9	4,0	10,0	18,4
Regiony:								
centralny		O	100,0	4,1	19,3	5,7	26,8	44,1
		M	58,8	2,6	9,0	1,5	17,8	27,9
		K	41,2	1,5	10,3	4,2	9,0	16,2
południowy		O	100,0	4,2	19,0	6,0	31,2	39,6
		M	53,6	2,7	8,0	1,6	19,0	22,3
		K	46,4	1,5	11,0	4,4	12,2	17,3
wschodni		O	100,0	2,9	18,1	5,6	28,8	44,6
		M	60,0	1,8	8,4	1,5	19,5	28,8
		K	40,0	1,1	9,7	4,1	9,3	15,8
północno-zachodni		O	100,0	2,7	17,3	5,3	28,2	46,5
		M	54,7	1,7	7,5	1,2	18,4	25,9
		K	45,3	1,0	9,8	4,1	9,8	20,6
południowo-zachodni		O	100,0	3,3	17,0	4,9	27,7	47,1
		M	57,2	2,0	7,5	1,4	17,8	28,5
		K	42,8	1,3	9,5	3,5	9,9	18,6
północny		O	100,0	2,5	15,9	4,9	28,3	48,4
		M	53,5	1,6	6,7	1,2	18,0	26,0
		K	46,5	0,9	9,2	3,7	10,3	22,4

TABL. XVI. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^a I REGIONÓW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Czas pozostawania bez pracy					
			do 1 miesiąca	1–3	3–6	6–12	12–24	powyżej 24 miesięcy
			w odsetkach					
POLSKA	O	100,0	9,5	17,8	11,5	13,8	13,1	34,3
	M	56,5	6,2	11,1	6,6	7,9	7,7	17,0
	K	43,5	3,3	6,7	4,9	5,9	5,4	17,3
Regiony:								
centralny	O	100,0	8,1	15,6	10,6	14,2	13,2	38,3
	M	58,8	5,3	10,0	6,4	8,5	8,1	20,5
	K	41,2	2,8	5,6	4,2	5,7	5,1	17,8
południowy	O	100,0	9,4	17,9	12,2	14,1	12,4	34,0
	M	53,6	5,9	10,3	6,7	7,6	7,0	16,1
	K	46,4	3,5	7,6	5,5	6,5	5,4	17,9
wschodni	O	100,0	7,6	14,3	9,6	12,4	13,2	42,9
	M	60,0	5,3	9,5	5,7	7,6	8,4	23,5
	K	40,0	2,3	4,8	3,9	4,8	4,8	19,4
północno-zachodni	O	100,0	11,0	21,0	12,7	14,6	13,9	26,8
	M	54,7	6,9	12,6	7,0	8,2	7,8	12,2
	K	45,3	4,1	8,4	5,7	6,4	6,1	14,6
południowo-zachodni	O	100,0	11,3	20,3	12,4	13,9	12,4	29,7
	M	57,2	7,4	12,4	7,1	8,1	7,2	15,0
	K	42,8	3,9	7,9	5,3	5,8	5,2	14,7
północny	O	100,0	10,7	19,7	12,1	13,8	13,3	30,4
	M	53,5	7,0	12,3	6,7	7,6	7,5	12,4
	K	46,5	3,7	7,4	5,4	6,2	5,8	18,0

^a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy; przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 pełnych miesięcy włącznie.

TABL. XVII. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, SEKTORÓW WŁASNOŚCI I REGIONÓW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

REGIONY	Ogółem		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	ogółem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
	w złotych					
POLSKA	3507,81	3158,08	3760,22	3430,78	3295,79	2789,42
Regiony:						
centralny	4022,52	3635,47	4253,66	3873,66	3809,43	3293,39
południowy	3526,67	3069,82	3747,71	3337,55	3338,04	2705,07
wschodni	3218,65	3020,60	3434,79	3236,17	2983,82	2633,03
północno-zachodni	3257,08	2920,60	3589,30	3268,92	3024,05	2543,17
południowo-zachodni	3304,30	2927,27	3597,92	3248,63	3106,82	2569,63
północny	3368,61	3035,71	3582,80	3288,52	3198,77	2693,37

IV. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI

Synteza

Informacje o aktywności ekonomicznej osób powyżej 50. roku życia zostały opracowane na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego Badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL).

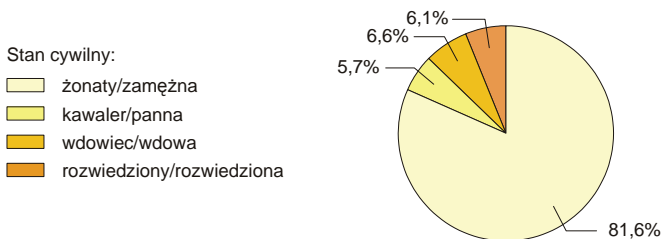
* * *

W Polsce, w grupie osób powyżej 50. roku życia liczącej 12721 tys., aktywnych zawodowo w IV kwartale 2008 r. było 3956 tys. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 31,1%. Aktywnych zawodowo mężczyzn było 2279 tys., zaś kobiet – 1677 tys. Oznacza to, że współczynnik aktywności zawodowej kobiet (23,3%) był znacznie niższy od odnotowanego wśród mężczyzn (41,2%). Uwzględniając zróżnicowanie terytorialne najwyższy współczynnik aktywności zawodowej wystąpił w województwie mazowieckim (35,9%), najniższy zaś w województwie opolskim (27,4%).

Analizując strukturę aktywnych zawodowo ze względu na stan cywilny zaobserwowano, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim (3230 tys., tj. 81,6% udziału w liczbie ludności ogółem powyżej 50. roku życia), najmniejszą zaś osoby niezamężne (224 tys., tj. 5,7%).

Interesującym jest fakt, że najwyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej odnotowano również w grupie osób rozwiedzionych (39,7%), najniższą natomiast wśród osób owdowiałych (9,2%).

Wykres 1. LUDNOŚĆ AKTYWNA ZAWODOWO POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG STANU CYWILNEGO W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

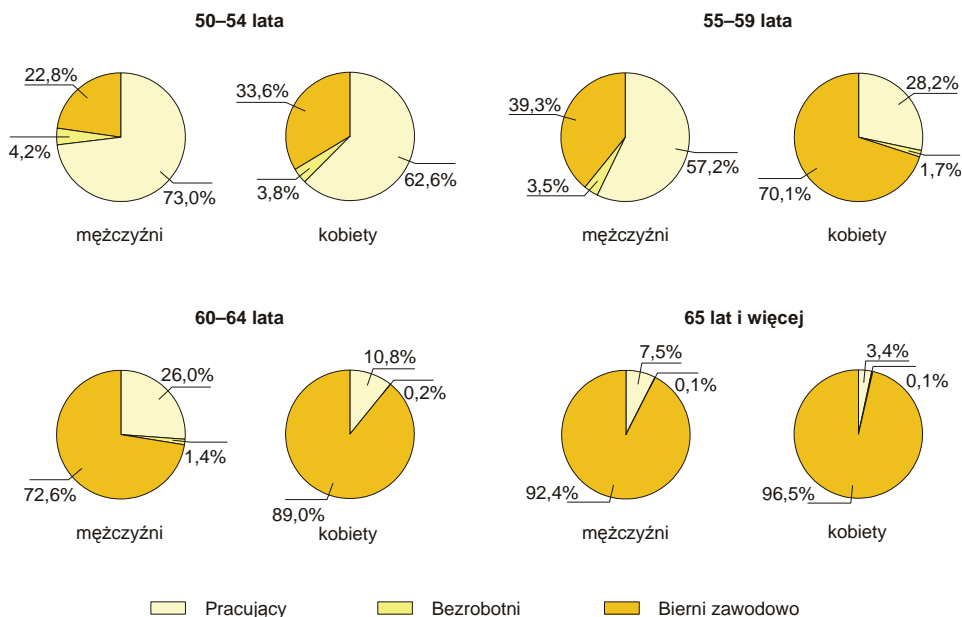

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba pracujących wyniosła 3749 tys. osób, w tym kobiet było 1589 tys. W zbiorowości biernych zawodowo liczącej 8765 tys. osób większość stanowiły kobiety – 5508 tys.

Według wyników Badania aktywności ekonomicznej ludności w IV kwartale 2008 r. 51,7% grupy osób powyżej 50. roku życia stanowią osoby, które nie osiągnęły **wieku** emerytalnego, tj. mężczyźni w wieku 50–64 lat i kobiety w wieku 50–59 lat. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł dla tej grupy 54,5%. Blisko połowa (45,5%) osób będących jeszcze w wieku produkcyjnym to osoby biernie zawodowo, czyli niepracujące i nieposzukujące pracy. Dość wysoki udział biernych zawodowo (28,4%) można zauważyć już w grupie osób w wieku 50–54 lata. W kolejnych przedziałach wieku udział ten się zmienia i wynosi 55,5% dla grupy wiekowej 55–59 lat oraz 81,5% dla grupy 60–64 lata. Wśród mężczyzn w wieku 60–64 lata biernych zawodowo było 72,6%, a wśród kobiet 89,0%, co jest zrozumiałe ze względu na fakt osiągnięcia wieku emerytalnego. Odsetek kobiet biernych zawodowo był znacznie wyższy niż wśród mężczyzn, także w niższych przedziałach wiekowych, a więc również wśród kobiet będących jeszcze w wieku produkcyjnym. Ponad połowa pracujących i bezrobotnych powyżej 50. roku życia, którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego to mężczyźni (odpowiednio: 59,5% i 58,5%). Wśród biernych zawodowo kobiety stanowiły 62,8% grupy.

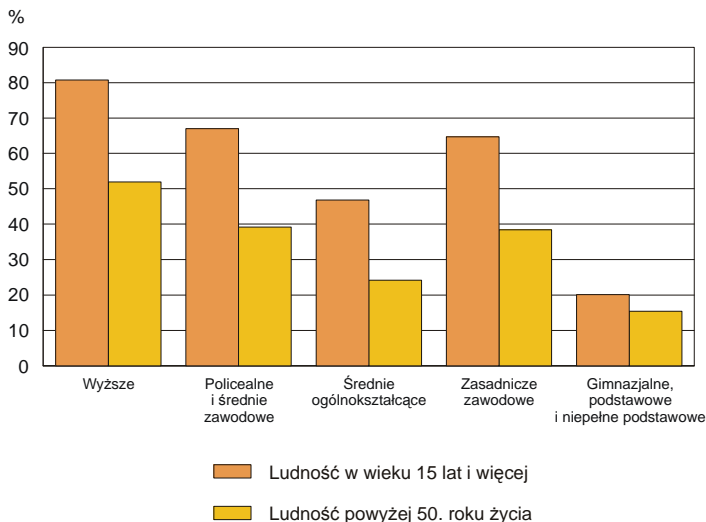
Wykres 2. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG GRUP WIEKOWYCH I PŁCI W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

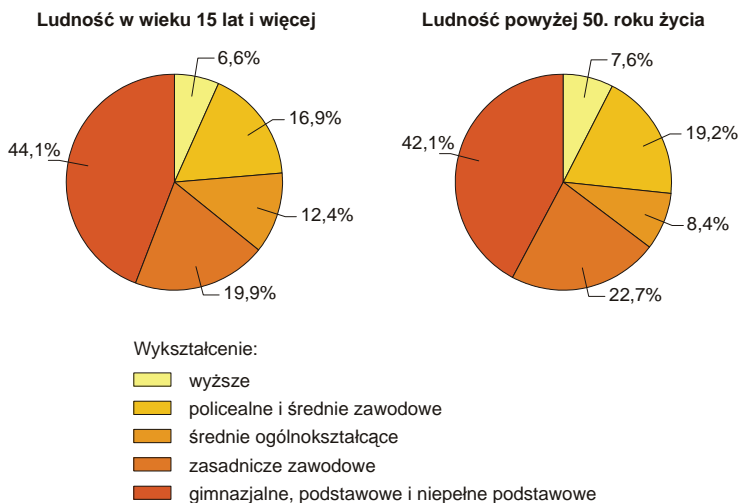
Wykres 3. **WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród aktywnych zawodowo w IV kwartale 2008 r. przeważały osoby z **wykształceniem** zasadniczym zawodowym – 1240 tys. oraz policealnym i średnim zawodowym – 1088 tys.; najmniej zaś było osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 235 tys. Współczynnik aktywności zawodowej był natomiast najwyższy w grupie osób z wykształceniem wyższym

Wykres 4. **BIERNI ZAWODOWO WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

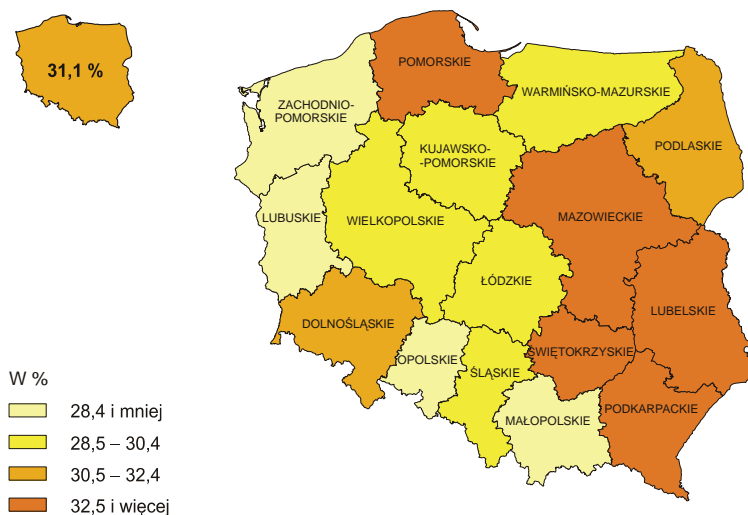
(51,9%), najniższy zaś w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (15,4%). W grupie biernych zawodowo najwięcej było osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym (3687 tys.), najmniej z wykształceniem wyższym (666 tys.). Podobnie jak w całej grupie aktywnych zawodowo, wśród pracujących najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (1177 tys.), a najmniej ze średnim ogólnokształcącym (221 tys.).

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia oraz miejsce zamieszkania zaobserwowano we wszystkich kategoriach wykształcenia wyższy poziom współczynnika aktywności zawodowej wśród mieszkańców wsi. Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej wśród mieszkańców na wsi wystąpił u osób z wykształceniem wyższym – 56,6% (w miastach 51,2%). Wskazując różnice pomiędzy współczynnikami aktywności mieszkańców wsi i miast zdecydowanie największa dotyczy grupy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (13,6 pkt procentowego), a najmniejsza – z wykształceniem wyższym (5,4 pkt procentowego).

TABL. 1. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI I WOJEWÓDZTW
W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %	
		razem	pracujący	bezrobotni			
	w tysiącach osób						
POLSKA	O	12721	3956	3749	207	8765	31,1
	M	5536	2279	2160	118	3257	41,2
	K	7185	1677	1589	88	5508	23,3
Województwa:							
dolnośląskie	O	1042	322	290	32	720	30,9
	M	457	195	177	19	262	42,8
	K	585	127	114	13	458	21,7
kujawsko-pomorskie	O	624	185	171	13	439	29,6
	M	278	120	113	6	158	43,1
	K	346	65	58	7	281	18,8
lubelskie	O	809	278	264	14	531	34,4
	M	346	147	139	7	199	42,4
	K	463	131	125	7	331	28,4
lubuskie	O	337	96	89	6	242	28,4
	M	147	58	55	.	89	39,7
	K	190	37	35	.	153	19,6
łódzkie	O	1064	315	302	13	749	29,6
	M	450	189	182	7	261	42,0
	K	614	126	120	5	488	20,5
małopolskie	O	1028	291	282	8	737	28,3
	M	451	165	159	6	287	36,4
	K	576	126	124	.	450	21,9
mazowieckie	O	1738	623	592	31	1115	35,9
	M	724	332	318	14	392	45,8
	K	1014	291	274	17	723	28,7
opolskie	O	350	96	93	.	254	27,4
	M	150	57	55	.	94	37,7
	K	200	39	38	.	161	19,7
podkarpackie	O	670	236	229	7	434	35,3
	M	295	129	123	6	165	43,8
	K	376	107	106	.	268	28,6
podlaskie	O	391	121	113	8	270	30,9
	M	171	69	63	6	102	40,5
	K	220	52	50	.	169	23,5
pomorskie	O	646	215	210	5	431	33,2
	M	283	124	121	.	158	44,1
	K	363	90	89	.	273	24,8
śląskie	O	1588	452	428	24	1136	28,5
	M	700	256	243	13	443	36,6
	K	889	196	185	11	693	22,0
świętokrzyskie	O	468	157	149	7	312	33,5
	M	207	91	86	5	116	44,0
	K	261	65	63	.	195	25,1
warmińsko-mazurskie	O	471	134	127	7	337	28,5
	M	207	80	76	.	127	38,6
	K	264	55	51	.	210	20,6
wielkopolskie	O	949	284	271	12	665	29,9
	M	424	177	169	8	247	41,8
	K	525	106	102	5	419	20,3
zachodniopomorskie	O	545	152	137	15	393	27,8
	M	247	89	81	8	157	36,2
	K	298	63	56	7	236	21,0

Mapa 1. WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

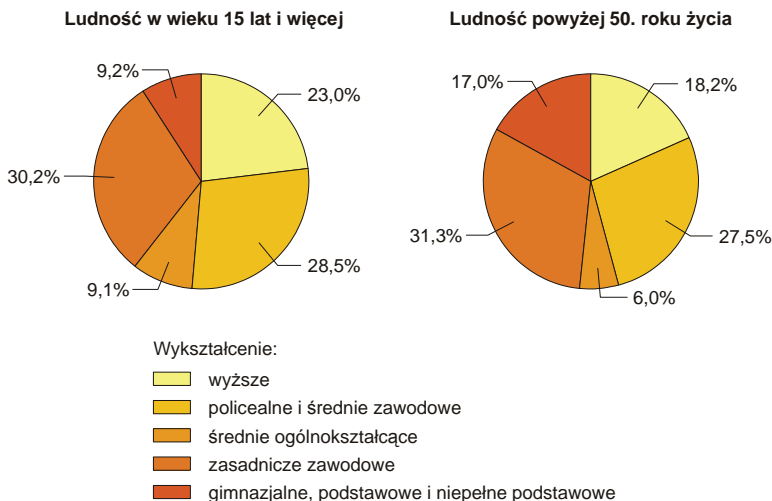

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 2. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %	
		razem	pracujący	bezrobotni			
	w tysiącach osób						
OGÓŁEM	O	12721	3956	3749	207	8765	31,1
	M	5536	2279	2160	118	3257	41,2
	K	7185	1677	1589	88	5508	23,3
Poziom wykształcenia:							
wyższe	O	1385	719	710	9	666	51,9
	M	677	371	364	7	306	54,8
	K	708	348	346	.	360	49,2
policealne i średnie zawodowe	O	2773	1088	1023	65	1685	39,2
	M	1226	570	538	31	656	46,5
	K	1547	519	484	34	1029	33,5
średnie ogólnokształcące	O	974	235	221	14	739	24,2
	M	181	58	53	5	123	32,1
	K	793	177	168	9	616	22,3
zasadnicze zawodowe	O	3229	1240	1177	63	1989	38,4
	M	1942	900	857	43	1041	46,4
	K	1287	340	320	20	947	26,4
gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe	O	4360	673	618	55	3687	15,4
	M	1510	380	348	32	1130	25,1
	K	2850	293	270	23	2557	10,3

Wykres 5. LUDNOŚĆ AKTYWNA ZAWODOWO WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 3. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

A. WYŻSZE

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – miasto W – wieś		Ogółem	Aktywni zawodowo		Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %
			razem	w tym pracujący		
		w tysiącach osób				
POLSKA	O	1385	719	710	666	51,9
	M	1195	612	603	583	51,2
	W	189	107	107	82	56,6
Województwa:						
dolnośląskie		124	60	57	64	48,5
kujawsko-pomorskie		58	27	27	31	47,1
lubelskie		78	46	46	31	59,1
lubuskie		27	11	11	16	42,0
łódzkie		106	61	59	45	57,6
małopolskie		108	45	45	63	41,7
mazowieckie		293	164	164	129	55,9
opolskie		39	18	18	21	46,5
podkarpackie		75	38	38	37	50,5
podlaskie		42	19	19	22	46,4
pomorskie		70	38	37	32	54,4
śląskie		141	74	74	67	52,4
świętokrzyskie		46	28	27	19	59,4
warmińsko-mazurskie		37	15	15	22	40,9
wielkopolskie		82	48	47	33	59,1
zachodniopomorskie		60	25	24	35	41,2

TABL. 3. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (cd.)

B. POLICEALNE I ŚREDNIE ZAWODOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – miasto W – wieś		Ogółem	Aktywni zawodowo		Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %
			ogółem	w tym pracujący		
		w tysiącach osób				
POLSKA	O	2773	1088	1023	1685	39,2
	M	2173	800	748	1373	36,8
	W	600	288	275	313	48,0
Województwa:						
dolnośląskie		236	93	83	143	39,6
kujawsko-pomorskie		121	40	38	81	32,9
lubelskie		175	78	74	97	44,7
lubuskie		81	29	26	52	35,5
łódzkie		199	75	72	125	37,4
małopolskie		201	69	68	133	34,0
mazowieckie		418	183	169	236	43,7
opolskie		71	27	25	44	37,7
podkarpackie		132	49	47	83	37,1
podlaskie		85	42	39	43	49,7
pomorskie		149	59	57	90	39,5
śląskie		371	148	138	222	40,0
świętokrzyskie		100	40	38	60	40,1
warmińsko-mazurskie		110	43	43	67	39,3
wielkopolskie		196	66	62	130	33,5
zachodniopomorskie		129	49	42	80	37,7

C. ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – miasto W – wieś		Ogółem	Aktywni zawodowo		Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %
			razem	w tym pracujący		
		w tysiącach osób				
POLSKA	O	974	235	221	739	24,2
	M	813	183	169	631	22,5
	W	161	53	52	108	32,7
Województwa:						
dolnośląskie		77	23	21	54	30,2
kujawsko-pomorskie		43	11	10	32	24,6
lubelskie		51	10	9	41	20,4
lubuskie		28	8	8	21	27,2
łódzkie		90	29	27	62	31,7
małopolskie		70	17	15	53	24,3
mazowieckie		166	33	33	132	20,1
opolskie		22	6	6	16	27,4
podkarpackie		49	7	7	42	14,2
podlaskie		17	5	5	12	29,4
pomorskie		55	13	13	42	23,6
śląskie		132	36	32	96	27,0
świętokrzyskie		27	6	5	21	20,8
warmińsko-mazurskie		27	6	5	21	21,9
wielkopolskie		70	17	16	53	24,0
zachodniopomorskie		51	10	9	41	18,9

TABL. 3. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (dok.)

D. ZASADNICZE ZAWODOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – miasto W – wieś		Ogółem	Aktywni zawodowo		Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %
			razem	w tym pracujący		
		w tysiącach osób				
POLSKA	O	3229	1240	1177	1989	38,4
	M	2081	699	658	1383	33,6
	W	1147	542	520	606	47,2
Województwa:						
dolnośląskie		277	104	95	172	37,7
kujawsko-pomorskie		183	70	65	113	38,5
lubelskie		157	66	62	91	42,2
lubuskie		81	37	35	44	45,2
łódzkie		235	88	86	147	37,6
małopolskie		303	113	108	189	37,5
mazowieckie		364	160	151	204	43,9
opolskie		97	38	36	60	38,7
podkarpackie		150	66	61	83	44,2
podlaskie		67	26	24	41	39,1
pomorskie		174	71	71	103	41,0
śląskie		520	149	145	371	28,7
świętokrzyskie		107	47	45	60	43,7
warmińsko-mazurskie		97	39	36	58	40,6
wielkopolskie		302	118	114	184	39,1
zachodniopomorskie		115	46	42	68	40,2

E. GIMNAZJALNE, PODSTAWOWE I NIEPEŁNE PODSTAWOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – miasto W – wieś		Ogółem	Aktywni zawodowo		Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej w %
			razem	w tym pracujący		
		w tysiącach osób				
POLSKA	O	4360	672	617	3687	15,4
	M	1930	226	195	1704	11,7
	W	2429	446	423	1983	18,4
Województwa:						
dolnośląskie		328	41	34	287	12,6
kujawsko-pomorskie		219	37	32	183	16,7
lubelskie		347	77	72	270	22,1
lubuskie		120	11	10	109	9,4
łódzkie		433	62	58	371	14,4
małopolskie		346	47	46	299	13,6
mazowieckie		497	83	75	414	16,7
opolskie		122	8	7	114	6,3
podkarpackie		265	76	76	189	28,7
podlaskie		181	28	26	152	15,7
pomorskie		198	33	31	165	16,7
śląskie		424	44	38	380	10,4
świętokrzyskie		188	36	34	151	19,4
warmińsko-mazurskie		201	31	28	170	15,4
wielkopolskie		299	35	32	265	11,5
zachodniopomorskie		191	23	19	168	11,9

TABL. 4. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI I STANU CYWILNEGO W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Współ- czynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnie- nia	Stopa bezrobocia	
		razem	pracujący	bezrobotni					
	w tysiącach osób					w %			
OGÓŁEM	O	12721	3956	3749	207	8765	31,1	29,5	5,2
	M	5536	2279	2160	118	3257	41,2	39,0	5,2
	K	7185	1677	1589	88	5508	23,3	22,1	5,3
Stan cywilny:									
żonaty, zamężna	O	8673	3230	3091	139	5443	37,2	35,6	4,3
	M	4576	2004	1919	85	2572	43,8	41,9	4,2
	K	4097	1226	1172	55	2871	29,9	28,6	4,5
kawaler, panna	O	596	224	203	21	372	37,7	34,1	9,5
	M	304	139	122	17	165	45,7	40,0	12,4
	K	292	86	82	.	207	29,3	27,9	x
wdowiec, wdowa	O	2847	261	243	17	2587	9,2	8,5	6,7
	M	440	44	40	.	397	9,9	9,2	x
	K	2407	217	203	14	2190	9,0	8,4	6,5
rozwiedziony, rozwie- dziona	O	605	240	212	29	365	39,7	35,0	11,9
	M	216	92	79	13	123	42,8	36,6	14,5
	K	389	148	133	15	241	38,1	34,2	10,2

V. PRACUJĄCY

Synteza

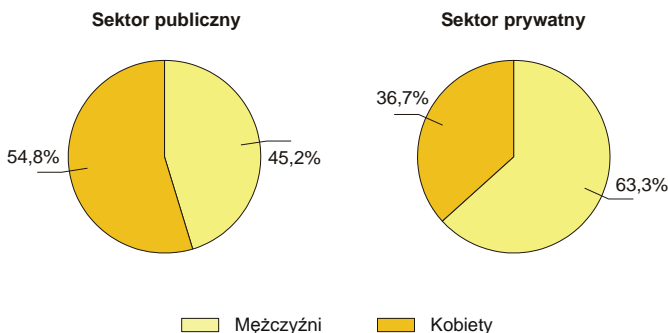
Informacje o pracujących powyżej 50. roku życia zostały opracowane na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego Badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL), Badania struktury wynagrodzeń realizowanego na formularzu Z-12 i pracujących ubezpieczonych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).

* * *

W IV kwartale w 2008 r. liczba pracujących wynosiła 3749 tys., w tym 1589 tys. kobiet. Wskaźnik zatrudnienia osiągnął wartość na poziomie 29,5%, przy czym w przypadku kobiet był prawie dwukrotnie niższy (22,1%) niż dla mężczyzn (39,0%). Ze względu na zróżnicowanie przestrzenne najwyższą wartość odnotowano w województwie podkarpackim (34,2%), a najniższą w zachodniopomorskim (25,1%).

Blisko 2578 tys., tj. 68,8% pracujących powyżej 50. roku życia w IV kwartale 2008 r., było zatrudnionych w sektorze prywatnym, z czego znaczną większość (63,3%) stanowili mężczyźni. Pracowników najemnych było 1442 tys. (65,5% to mężczyźni). Spośród pracujących w sektorze prywatnym 699 tys. to rolnicy indywidualni (55,4% mężczyźni). Do grupy pracujących na własny rachunek należało 936 tys. osób (66,7% to mężczyźni), a grupa pomagających członków rodzin liczyła 200 tys. – w tym przypadku przeważały kobiety (68,0%).

Wykres 6. **PRACOWNICY NAJEMNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI I PŁCI W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

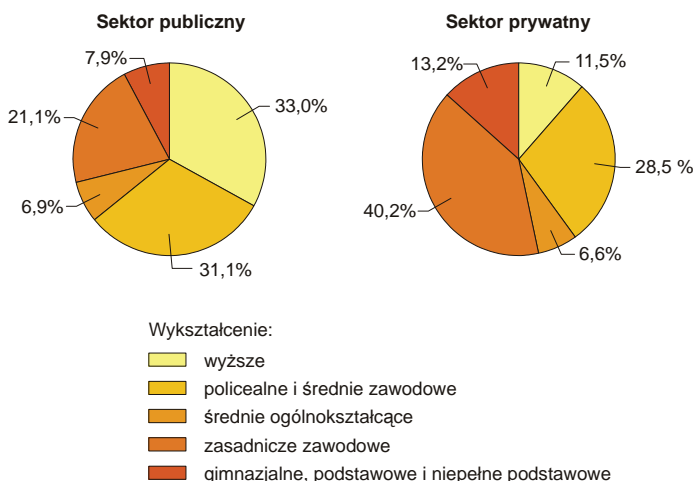

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W sektorze prywatnym przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (931 tys., tj. 36,1% udziału), policealnym i średnim zawodowym (660 tys., tj. 25,6%), a wśród nich większość stanowili mężczyźni (odpowiednio: 74,0% i 62,9%). W grupie rolników indywidualnych najwięcej było osób (322 tys. osób, tj. 46,1%) z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym oraz osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (250 tys., tj. 35,8%). W obu kategoriach wykształcenia przeważali mężczyźni (odpowiednio: 51,9% i 66,0%). Przeważająca liczba pracujących w sektorze publicznym miała wykształcenie wyższe (387 tys., tj. 33,0%) lub policealne i średnie zawodowe (363 tys., tj. 30,1%). W grupach tych ponad połowę stanowiły kobiety (odpowiednio: 58,9% oraz 59,8% udziału).

Ogólna liczba pracowników najemnych (w obu sektorach) wyniosła 2614 tys. (56,4% stanowili mężczyźni), z czego najwięcej (826 tys., tj. 31,6%) było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, wśród których większość (73,8%) stanowili mężczyźni. Wśród pracujących na własny rachunek przeważały (294 tys., tj. 31,4%) osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (76,9% to mężczyźni). Najslabiej wykształconą była grupa pomagających członków rodzin, z których większość osób (106 tys., tj. 53,0%) miała wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (35,8% to mężczyźni).

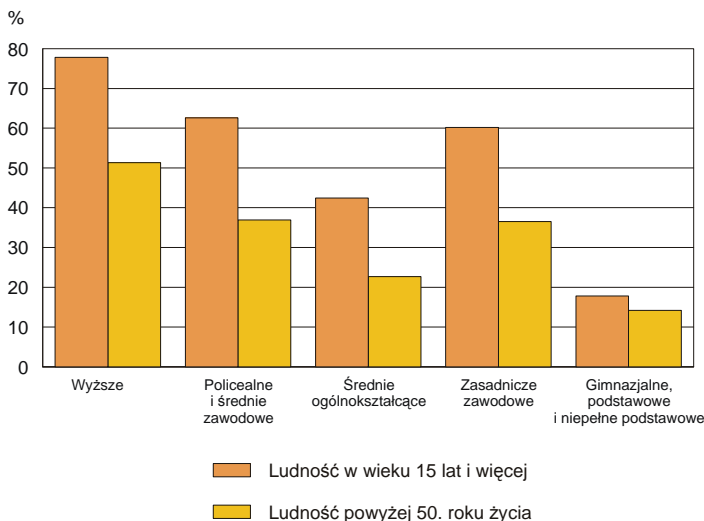
Wykres 7. **PRACOWNICY NAJEMNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik zatrudnienia wśród pracujących powyżej 50. roku życia najwyższy był w grupie osób z wykształceniem wyższym (51,3%); najniższy natomiast w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (14,2%).

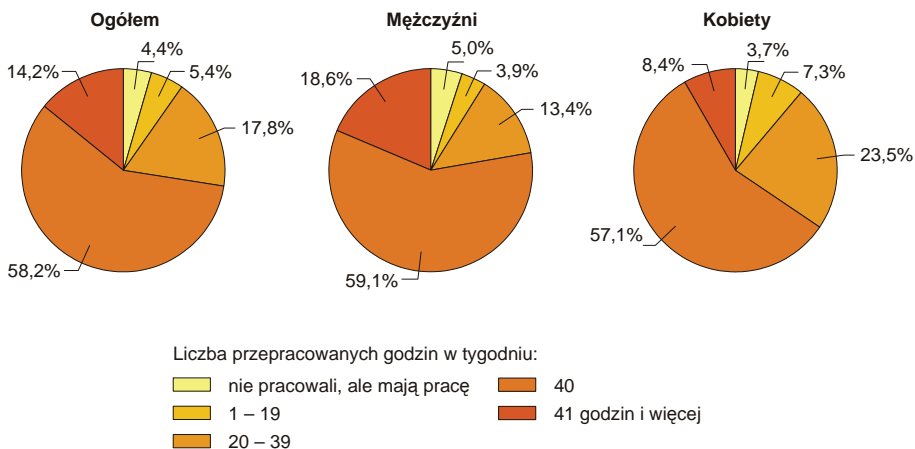
Wykres 8. **WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA LUDNOŚCI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza liczby godzin przepracowanych w tygodniu przez pracowników najemnych powyżej 50. roku życia w głównym miejscu pracy wykazała, że zdecydowana większość osób (1522 tys., tj. 58,2%) pracowała po 40 godzin; ponadto do 19 godzin tygodniowo pracowało

Wykres 9. **PRACOWNICY NAJEMNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG LICZBY PRZEPRACOWANYCH GODZIN W TYGODNIU^a ORAZ PŁCI W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

a W głównym miejscu pracy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

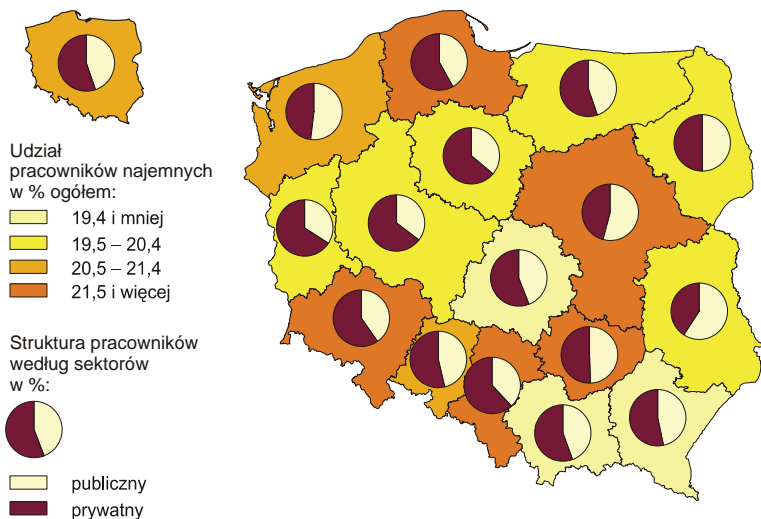
142 tys. osób (5,4%), od 20 do 39 godzin – 465 tys. (17,8%), 41 godzin i więcej – 370 tys. osób (14,2% udziału).

Wśród ogółu pracujących (3749 tys.) w podziale na sekcje PKD, w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 745 tys. osób (19,9%), w przetwórstwie przemysłowym – 655 tys. (17,5%), w handlu oraz naprawie pojazdów mechanicznych – 356 tys. (9,5%), w edukacji – 314 tys. (8,4%), w budownictwie – 283 tys. (7,5%), w transporcie i gospodarce magazynowej – 249 tys. (6,6%), a w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 217 tys. (5,8%). Rozpatrując grupy zawodów większość stanowili rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 691 tys. pracujących (18,4%), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 565 tys. (15,1%) oraz specjaliści – 508 tys. (13,6%).

TABL. 1 (5). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, STATUSU ZATRUDNIENIA I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

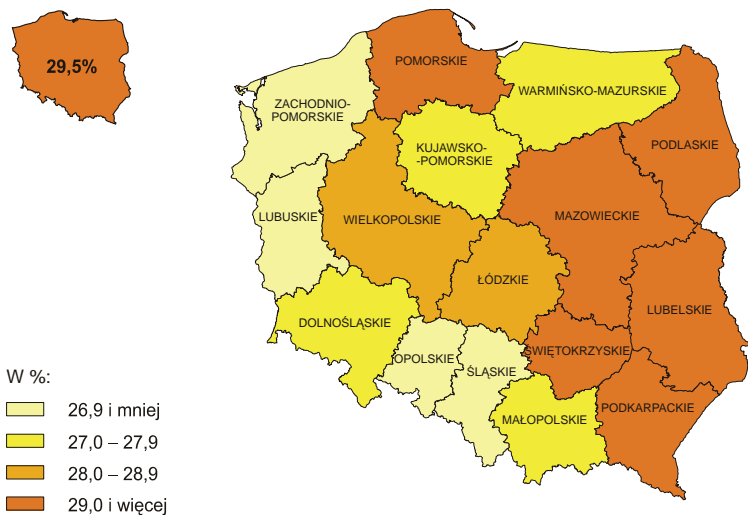
WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Pracujący ogółem			Pracownicy najemni			Pracujący na własny rachunek		Pomaga- jący członko- wie rodzin	Wskaźnik zatrud- nienia w %	
	ogółem	w tym sektor prywatny		razem	sektor		razem	w tym praco- dawcy			
		razem	w tym rolnictwie indywi- dualnym		publiczny	prywatny					
	w tysiącach osób										
POLSKA	O	3749	2578	699	2614	1171	1442	936	198	200	29,5
	M	2160	1631	387	1473	529	944	624	143	64	39,0
	K	1589	946	311	1141	643	499	312	54	136	22,1
Województwa:											
dolnośląskie	O	290	196	22	235	95	140	49	12	7	27,9
	M	177	133	15	135	44	91	40	10	.	38,7
	K	114	63	7	100	51	49	8	.	.	19,4
kujawsko-pomorskie ..	O	171	129	35	117	42	74	48	8	6	27,5
	M	113	93	23	77	20	57	34	7	.	40,8
	K	58	36	12	40	23	17	15	.	.	16,8
lubelskie	O	264	191	114	125	74	51	117	12	22	32,7
	M	139	107	57	66	32	34	66	7	7	40,3
	K	125	83	57	59	42	17	51	5	15	27,0
lubuskie	O	89	65	9	70	24	46	18	7	.	26,5
	M	55	44	6	40	10	30	13	5	.	37,2
	K	35	21	.	29	13	16	5	.	.	18,2
łódzkie	O	302	219	67	187	83	105	94	25	20	28,4
	M	182	139	37	113	42	70	62	17	7	40,4
	K	120	80	30	75	40	34	32	8	13	19,6
małopolskie	O	282	206	80	173	77	96	90	14	20	27,5
	M	159	127	39	98	32	66	54	10	7	35,1
	K	124	79	41	75	45	30	36	.	13	21,5
mazowieckie	O	592	353	85	440	239	201	125	20	28	34,1
	M	318	220	55	219	98	122	92	15	7	43,9
	K	274	133	29	220	142	79	33	6	21	27,1
opolskie	O	93	61	12	68	32	37	17	.	7	26,5
	M	55	42	6	41	13	28	11	.	.	36,7
	K	38	19	6	27	18	8	6	.	5	18,8
podkarpackie	O	229	180	106	105	49	56	85	6	39	34,2
	M	123	98	47	66	26	41	44	.	13	41,8
	K	106	83	59	38	24	15	41	.	27	28,3
podlaskie	O	113	77	33	73	37	37	30	.	10	29,0
	M	63	47	20	38	16	22	22	.	.	37,0
	K	50	30	13	35	20	15	9	.	6	22,8
pomorskie	O	210	136	11	176	74	102	29	12	.	32,4
	M	121	88	8	95	33	62	24	10	.	42,7
	K	89	47	.	81	41	40	5	.	.	24,4
śląskie	O	428	291	7	361	137	224	66	38	.	26,9
	M	243	182	.	199	61	138	42	25	.	34,7
	K	185	109	.	161	76	85	24	13	.	20,8
świętokrzyskie	O	149	104	48	92	45	46	48	.	10	31,9
	M	86	64	26	53	22	31	29	.	.	41,5
	K	63	40	22	38	23	15	19	.	6	24,2
warmińsko-mazurskie	O	127	85	18	95	42	52	29	8	.	27,0
	M	76	59	14	53	18	36	22	6	.	36,9
	K	51	26	5	41	25	16	7	.	.	19,2
wielkopolskie	O	271	201	43	198	70	128	58	17	15	28,6
	M	169	134	26	120	35	84	45	15	.	40,0
	K	102	67	17	78	34	44	13	.	11	19,4
zachodniopomorskie	O	137	84	9	101	52	48	31	9	.	25,1
	M	81	54	5	57	27	30	23	6	.	32,7
	K	56	31	.	43	25	18	9	.	.	18,7

Mapa 2. **PRACOWNICY NAJEMNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa 3. **WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA LUDNOŚCI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 2 (6). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI PKD 2007 I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	transport i gospodar- ka maga- zynowa	edukacja	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
		w tysiącach osób						
POLSKA	3749	745	655	283	356	249	314	217
Województwa:								
dolnośląskie	290	24	67	22	19	21	25	18
kujawsko-pomorskie	171	37	45	12	14	16	15	.
lubelskie	264	117	25	16	21	8	23	9
lubuskie	89	10	21	8	8	6	.	6
łódzkie	302	68	46	26	26	24	19	13
małopolskie	282	82	48	24	18	17	25	14
mazowieckie	592	90	86	21	59	36	51	50
opolskie	93	15	19	8	8	.	8	6
podkarpackie	229	108	29	9	15	7	17	6
podlaskie	113	35	13	7	8	9	14	6
pomorskie	210	17	38	21	20	24	18	14
śląskie	428	7	91	38	74	30	37	31
świętokrzyskie	149	48	22	11	11	.	11	13
warmińsko-mazurskie	127	23	18	15	9	10	11	9
wielkopolskie	271	50	68	28	29	25	23	11
zachodniopomorskie	137	12	19	17	18	9	14	5

TABL. 3 (7). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, WYBRANYCH GRUP ZAWODÓW I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	W tym								
		przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	specjaliści	technicy i średni personel	pracownicy biurowi	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy przy pracach prostych
		w tysiącach osób								
POLSKA	O 3749	318	508	366	216	326	691	565	374	379
	M 2160	214	197	152	65	145	385	502	345	150
	K 1589	105	311	214	151	182	306	63	29	229
Województwa:										
dolnośląskie	O 290	14	39	34	26	26	21	66	36	28
	M 177	8	15	17	7	12	15	57	33	13
	K 114	6	24	17	19	14	6	9	.	15
kujawsko-pomorskie	O 171	15	17	14	11	9	34	28	22	22
	M 113	11	9	9	.	.	22	25	19	8
	K 58	.	8	.	7	5	12	.	.	14
lubelskie	O 264	19	30	28	8	11	113	26	14	15
	M 139	11	16	9	.	.	56	22	13	7
	K 125	8	14	20	6	7	57	.	.	8
lubuskie	O 89	6	13	13	.	7	6	18	14	9
	M 55	5	5	6	.	.	.	15	13	.
	K 35	.	7	7	.	.	.	.	.	6

TABL. 3 (7). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, WYBRANYCH GRUP ZAWODÓW I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (dok.)

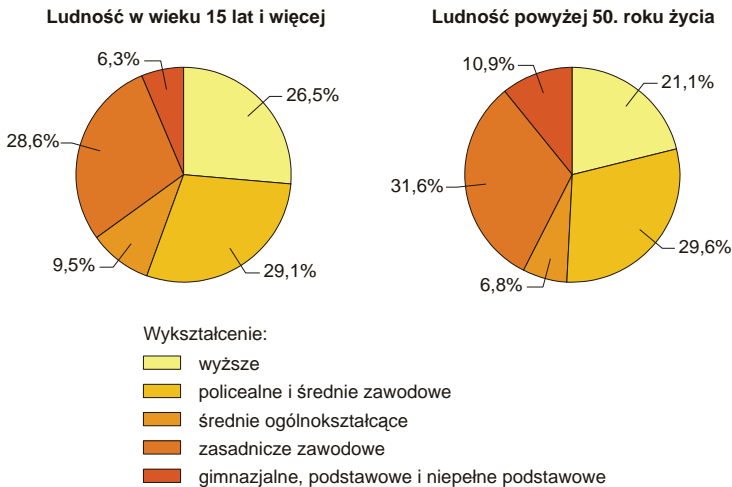
WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	W tym								
		przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	specjaliści	technicy i średni personel	pracownicy biurowi	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy przy pracach prostych
		w tysiącach osób								
Województwa (dok.):										
łódzkie	O	302	34	38	21	15	30	67	33	31
	M	182	24	16	11	.	15	37	28	17
	K	120	11	21	10	11	16	30	5	14
małopolskie	O	282	25	37	16	19	15	81	43	26
	M	159	15	16	7	5	5	39	41	11
	K	124	10	21	9	14	10	42	.	16
mazowieckie ...	O	592	53	117	65	42	60	85	64	59
	M	318	31	50	22	11	31	56	52	21
	K	274	22	67	44	31	29	29	12	38
opolskie	O	93	8	12	8	.	12	13	18	7
	M	55	5	.	5	–	.	7	17	.
	K	38	.	8	.	.	9	6	.	.
podkarpackie ...	O	229	15	25	18	8	13	106	19	12
	M	123	9	11	10	.	5	47	18	5
	K	106	6	14	8	.	8	59	.	7
podlaskie	O	113	7	13	14	8	6	32	10	12
	M	63	5	.	.	.	.	20	9	5
	K	50	.	10	10	.	.	12	.	7
pomorskie	O	210	16	25	25	16	22	10	36	33
	M	121	11	7	11	5	10	7	35	10
	K	89	5	19	14	11	12	.	.	22
śląskie	O	428	47	58	42	28	59	7	80	52
	M	243	35	16	13	8	24	.	75	15
	K	185	12	41	29	20	35	.	.	37
świętokrzyskie	O	149	10	22	9	.	8	48	22	16
	M	86	7	9	.	.	.	26	20	7
	K	63	.	13	5	.	.	22	.	9
warmińsko-mazurskie	O	127	8	17	19	5	9	16	24	15
	M	76	6	5	9	.	.	12	21	6
	K	51	.	12	10	.	5	.	.	9
wielkopolskie ...	O	271	31	29	20	13	24	44	50	27
	M	169	23	8	8	7	10	27	41	13
	K	102	8	21	11	6	14	17	9	14
zachodnio-pomorskie	O	137	12	17	19	7	15	10	28	18
	M	81	9	7	8	.	7	6	26	6
	K	56	.	10	11	5	8	.	.	11

TABL. 4 (8). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, STATUSU ZATRUDNIENIA, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Pracujący ogółem			Pracownicy najemni			Pracujący na własny rachunek		Pomaga- jący członko- wie rodzin	Wskaźnik zatrud- nienia w %	
	ogółem	w tym sektor prywatny		razem	sektor		razem	w tym praco- dawcy			
		razem	w tym rolnictwie indywi- dualnym		publiczny	prywatny					
w tysiącach osób											
POLSKA	O	3749	2578	699	2614	1171	1442	936	198	200	29,5
	M	2160	1631	387	1473	529	944	624	143	64	39,0
	K	1589	946	311	1141	643	499	312	54	136	22,1
Wykształcenie:											
wyższe	O	710	323	18	553	387	166	151	65	6	51,3
	M	364	205	8	264	159	105	99	46	.	53,8
	K	346	118	10	288	228	61	53	19	5	48,9
policealne i śred- nie zawodowe	O	1023	660	93	775	363	412	227	79	22	36,9
	M	538	393	47	385	146	239	150	56	.	43,9
	K	484	267	46	390	217	172	76	23	19	31,3
średnie ogólno- kształcące	O	221	140	16	177	81	95	36	12	9	22,7
	M	53	40	.	41	13	28	12	7	-	29,2
	K	168	99	15	136	69	67	24	5	9	21,2
zasadnicze zawo- dowe	O	1177	931	250	826	246	579	294	33	58	36,5
	M	857	689	165	610	168	442	226	28	21	44,1
	K	320	242	86	216	78	138	68	5	36	24,9
gimnazjalne, pod- stawowe i niepeł- ne podstawowe ...	O	618	525	322	284	93	191	228	9	106	14,2
	M	348	305	167	172	43	130	137	7	38	23,1
	K	270	219	155	111	50	61	91	.	68	9,5

Wykres 10. STRUKTURA PRACOWNIKÓW NAJEMNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 5 (9). PRACOWNICY NAJEMNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, GODZIN PRZEPRACOWANYCH W BADANYM TYGODNIU^a I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Pracownicy, którzy w badanym tygodniu				
			nie pracowali, ale mają pracę	przepracowali			
				1–19 godzin	20–39	40	41 godzin i więcej
w tysiącach osób							
POLSKA	O	2614	115	142	465	1522	370
	M	1473	74	58	197	870	274
	K	1141	42	83	268	652	96
Województwa:							
dolnośląskie	O	235	9	13	33	133	47
	M	135	7	5	12	78	33
	K	100	.	8	21	55	14
kujawsko-pomorskie	O	117	7	11	27	55	18
	M	77	5	5	18	36	14
	K	40	.	6	8	19	.
lubelskie	O	125	8	5	16	82	14
	M	66	.	.	7	43	11
	K	59	.	.	9	39	.
lubuskie	O	70	.	.	10	48	8
	M	40	.	.	.	28	6
	K	29	–	.	5	20	.
łódzkie	O	187	.	8	37	114	26
	M	113	.	.	19	71	19
	K	75	.	5	19	44	6
małopolskie	O	173	8	10	30	105	19
	M	98	5	.	12	61	15
	K	75	.	6	17	44	.
mazowieckie	O	440	25	24	96	247	48
	M	219	17	11	39	122	31
	K	220	8	13	57	125	17
opolskie	O	68	5	.	12	41	7
	M	41	.	.	5	27	5
	K	27	.	.	7	14	.
podkarpackie	O	105	5	6	22	62	9
	M	66	.	.	13	41	8
	K	38	.	.	9	21	.
podlaskie	O	73	.	.	14	45	10
	M	38	.	–	6	22	8
	K	35	.	.	8	22	.
pomorskie	O	176	10	.	23	101	38
	M	95	5	.	6	54	29
	K	81	5	.	17	47	9
śląskie	O	361	12	20	61	212	56
	M	199	8	9	18	123	42
	K	161	.	12	43	88	15
świętokrzyskie	O	92	.	5	17	51	15
	M	53	.	.	8	28	12
	K	38	.	.	9	23	.
warmińsko-mazurskie	O	95	.	5	11	60	16
	M	53	.	.	.	35	11
	K	41	.	.	7	25	6
wielkopolskie	O	198	7	18	43	104	27
	M	120	5	7	18	68	21
	K	78	.	11	25	36	5
zachodniopomorskie	O	101	6	.	15	63	13
	M	57	5	.	7	34	10
	K	43	.	.	8	29	.

^a W głównym miejscu pracy.

TABL. 6 (10). PRACUJĄCY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, MIEJSCA ZAMIESZKANIA I WOJEWÓDZTW W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Poziom wykształcenia									
	wyższe		policealne i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
	pracują- cy w tys.	wskaźnik zatrud- nienia w %	pracują- cy w tys.	wskaźnik zatrud- nienia w %	pracują- cy w tys.	wskaźnik zatrud- nienia w %	pracują- cy w tys.	wskaźnik zatrud- nienia w %	pracują- cy w tys.	wskaźnik zatrud- nienia w %
POLSKA	710	51,3	1023	36,9	221	22,7	1177	36,5	617	14,2
Miasto	603	50,5	748	34,4	169	20,8	658	31,6	195	10,1
Wieś	107	56,6	275	45,7	52	32,1	520	45,3	423	17,4
Województwa:										
dolnośląskie	328	46,1	83	35,4	21	26,8	95	34,3	34	10,4
kujawsko-pomorskie	219	47,1	38	31,6	10	22,9	65	35,3	32	14,4
lubelskie	347	59,6	74	42,5	9	17,5	62	39,5	72	20,8
lubuskie	120	40,2	26	32,6	8	27,2	35	42,9	10	7,9
łódzkie	433	56,2	72	36,1	27	29,9	86	36,5	58	13,3
małopolskie	346	41,8	68	33,6	15	21,9	108	35,8	46	13,3
mazowieckie	497	56,1	169	40,3	33	20,1	151	41,4	75	15,1
opolskie	122	45,9	25	35,6	6	27,4	36	37,4	7	6,0
podkarpackie	265	51,1	47	35,8	7	14,2	61	40,8	76	28,7
podlaskie	181	46,4	39	46,1	5	29,4	24	36,1	26	14,3
pomorskie	198	53,6	57	38,2	13	23,6	71	40,6	31	15,7
śląskie	424	52,6	138	37,3	32	24,4	145	27,9	38	8,9
świętokrzyskie	188	58,2	38	37,9	5	18,7	45	42,4	34	18,1
warmińsko-mazurskie	201	40,9	43	39,3	5	18,9	36	37,6	28	13,7
wielkopolskie	299	57,1	62	31,6	16	22,9	114	37,8	32	10,8
zachodniopomorskie	191	39,8	42	32,9	9	17,8	42	36,9	19	9,9

TABL. 7 (11). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, SEKCJI PKD 2007 I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (Z-12)

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł		Budownictwo	Handel; napra- wa pojazdów samochodo- wych ^Δ
				razem	w tym przetwórstwo przemysłowe		
w tysiącach osób							
POLSKA	O	1838,3	29,1	539,7	428,5	128,7	161,8
	M	1019,8	21,9	388,5	300,2	114,8	86,4
	K	818,5	7,2	151,1	128,4	13,9	75,5
Województwa:							
dolnośląskie	O	173,7	2,4	55,8	43,4	11,6	13,4
	M	96,9	1,8	40,1	29,9	10,2	7,6
	K	76,9	0,6	15,7	13,5	1,4	5,7
kujawsko-pomorskie	O	90,8	2,4	35,3	29,5	6,8	7,2
	M	54,7	2,0	26,0	21,2	5,9	4,3
	K	36,1	0,4	9,3	8,3	0,8	2,9
lubelskie	O	81,5	1,8	18,9	15,1	5,6	5,6
	M	41,9	1,1	13,3	10,3	4,8	3,0
	K	39,6	0,7	5,6	4,9	0,8	2,6
lubuskie	O	47,9	1,6	15,5	13,6	3,0	4,7
	M	27,7	1,1	10,7	9,3	2,8	3,0
	K	20,1	0,5	4,8	4,3	0,2	1,8
łódzkie	O	130,2	0,8	43,7	36,2	8,3	9,7
	M	69,5	0,6	28,5	22,5	7,8	5,4
	K	60,8	0,2	15,3	13,8	0,6	4,3
małopolskie	O	145,0	0,5	31,4	24,6	12,4	15,5
	M	76,4	0,4	23,8	18,6	10,9	7,4
	K	68,6	0,1	7,6	6,1	1,5	8,1
mazowieckie	O	296,2	1,6	53,0	41,7	21,1	28,9
	M	156,6	0,9	37,9	28,8	18,9	15,0
	K	139,7	0,6	15,1	12,9	2,2	13,9
opolskie	O	44,6	1,6	13,7	10,7	4,1	3,0
	M	26,5	1,3	10,2	7,8	3,7	1,6
	K	18,1	0,3	3,5	2,9	0,4	1,4
podkarpackie	O	83,4	0,5	26,1	20,4	4,0	9,0
	M	48,2	0,4	19,8	15,2	3,6	5,2
	K	35,2	0,1	6,2	5,2	0,4	3,7
podlaskie	O	43,5	0,8	12,6	10,7	2,6	4,0
	M	23,2	0,3	9,1	7,5	2,3	2,2
	K	20,3	0,5	3,5	3,2	0,3	1,9
pomorskie	O	111,5	1,6	33,6	27,7	7,7	9,1
	M	63,2	1,3	24,0	19,3	7,1	5,5
	K	48,3	0,3	9,6	8,5	0,7	3,6
śląskie	O	244,8	1,4	82,8	57,3	18,5	20,4
	M	138,7	1,1	61,6	42,2	16,3	9,6
	K	106,1	0,4	21,2	15,1	2,2	10,8
świętokrzyskie	O	51,5	0,8	20,0	16,3	2,7	3,4
	M	30,3	0,6	15,3	12,4	2,5	1,6
	K	21,2	0,2	4,7	3,9	0,2	1,8
warmińsko-mazurskie	O	58,3	2,7	15,9	12,4	4,5	4,0
	M	31,8	2,1	11,0	8,3	4,0	2,2
	K	26,5	0,6	4,9	4,1	0,5	1,7
wielkopolskie	O	158,5	5,7	56,7	49,8	9,6	17,3
	M	92,2	4,6	40,0	34,6	8,6	9,5
	K	66,3	1,1	16,6	15,2	1,0	7,8
zachodniopomorskie	O	76,7	2,9	24,7	19,1	6,2	6,7
	M	42,1	2,3	17,2	12,4	5,5	3,3
	K	34,7	0,6	7,5	6,7	0,7	3,4

TABL. 7 (11). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, SEKCJI PKD 2007 I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (cd.)

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowa- nie i gastrono- mia ^A	Informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	Obsługa ryнку nieruchomo- ści ^A	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
		w tysiącach osób					
POLSKA	O	132,0	20,0	23,0	46,1	52,3	49,6
	M	96,5	6,8	12,7	11,5	27,6	27,9
	K	35,5	13,2	10,2	34,6	24,7	21,7
Województwa:							
dolnośląskie	O	7,8	1,4	1,0	2,7	1,9	5,6
	M	5,8	0,3	0,5	0,9	1,0	2,8
	K	2,0	1,0	0,4	1,8	1,0	2,8
kujawsko-pomorskie	O	4,4	0,9	0,2	1,5	2,3	1,7
	M	3,7	0,4	0,1	0,2	1,3	1,1
	K	0,7	0,5	0,1	1,3	1,0	0,6
lubelskie	O	7,4	0,5	0,4	2,5	2,7	2,1
	M	5,2	0,1	0,3	0,6	1,6	1,0
	K	2,2	0,3	0,1	1,9	1,1	1,1
lubuskie	O	3,6	0,4	0,2	0,9	2,2	0,2
	M	3,0	0,1	0,1	0,2	1,2	0,1
	K	0,6	0,3	0,1	0,7	1,0	0,1
łódzkie	O	5,9	1,2	0,6	2,5	4,2	2,7
	M	4,1	0,4	0,4	0,3	2,4	1,5
	K	1,8	0,8	0,2	2,2	1,8	1,2
małopolskie	O	7,1	3,5	1,6	2,4	3,7	5,8
	M	6,1	1,1	0,9	0,5	1,7	3,6
	K	1,0	2,4	0,7	1,9	2,0	2,2
mazowieckie	O	25,6	3,1	15,0	18,5	11,5	14,2
	M	19,0	1,5	8,2	5,8	6,1	7,2
	K	6,6	1,6	6,8	12,7	5,4	7,1
opolskie	O	2,4	0,3	0,0	0,7	0,7	0,7
	M	1,9	0,1	0,0	0,1	0,4	0,5
	K	0,4	0,2	0,0	0,6	0,3	0,2
podkarpackie	O	6,9	0,6	0,1	1,5	1,4	1,9
	M	4,4	0,3	0,1	0,2	0,7	1,3
	K	2,4	0,3	0,0	1,3	0,7	0,5
podlaskie	O	3,4	0,4	0,2	1,0	2,0	0,4
	M	2,3	0,1	0,1	0,2	1,2	0,2
	K	1,1	0,3	0,1	0,8	0,9	0,2
pomorskie	O	12,2	1,1	0,4	1,7	2,6	3,3
	M	8,6	0,4	0,3	0,5	1,1	1,9
	K	3,6	0,7	0,2	1,1	1,5	1,4
śląskie	O	21,1	1,9	1,8	3,3	7,7	6,2
	M	13,9	0,5	1,1	0,7	3,7	3,6
	K	7,2	1,3	0,8	2,6	3,9	2,6
świętokrzyskie	O	3,8	0,5	0,1	0,8	2,1	0,4
	M	3,2	0,1	0,0	0,1	1,2	0,2
	K	0,7	0,3	0,1	0,7	0,9	0,2
warmińsko-mazurskie	O	3,5	0,5	0,1	1,5	1,7	0,6
	M	3,0	0,2	0,1	0,2	0,8	0,3
	K	0,5	0,2	0,0	1,3	0,9	0,3
wielkopolskie	O	11,5	2,1	1,0	3,1	2,4	3,5
	M	8,3	0,7	0,5	0,8	1,3	2,3
	K	3,1	1,4	0,5	2,4	1,0	1,2
zachodniopomorskie	O	5,5	2,0	0,1	1,5	3,3	0,5
	M	3,9	0,5	0,1	0,2	2,0	0,3
	K	1,6	1,6	0,1	1,3	1,4	0,2

TABL. 7 (11). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, SEKCJI PKD 2007 I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (dok.)

Stan w dniu 31 X

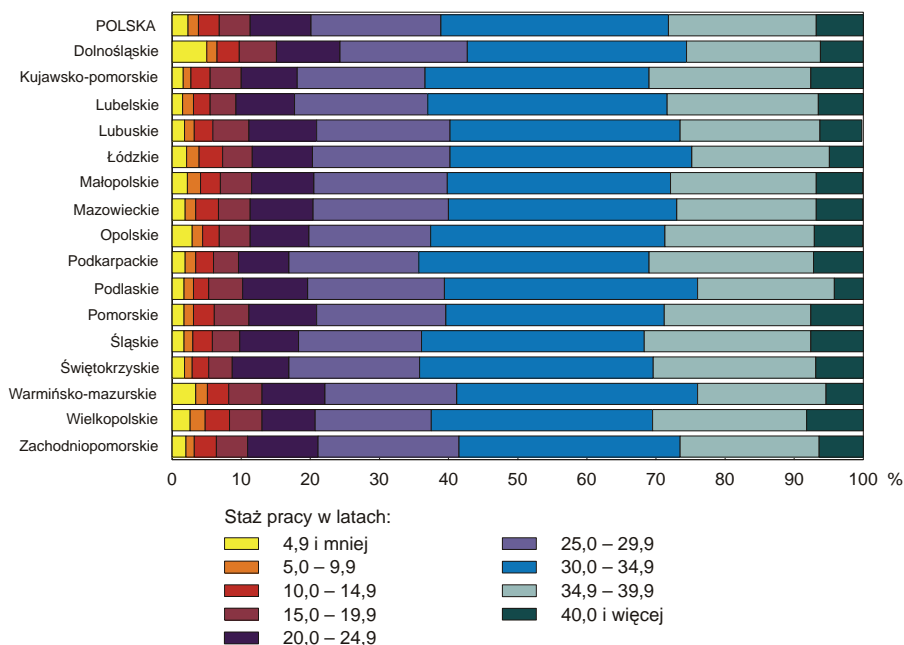
WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Pozostała działalność usługowa	
							w tysiącach osób
POLSKA	O	81,7	123,4	259,3	157,1	30,7	3,7
	M	51,1	43,3	83,3	32,7	12,9	1,8
	K	30,6	80,2	176,0	124,4	17,7	2,0
Województwa:							
dolnośląskie	O	16,4	9,9	24,5	16,9	2,4	0,2
	M	9,7	3,4	8,4	3,5	0,8	0,1
	K	6,7	6,5	16,1	13,3	1,6	0,2
kujawsko-pomorskie	O	2,5	5,4	12,1	6,6	1,4	0,2
	M	2,0	1,9	3,8	1,3	0,5	0,1
	K	0,5	3,5	8,3	5,3	0,9	0,1
lubelskie	O	1,1	7,6	13,2	10,9	1,1	0,2
	M	0,7	2,8	4,6	2,3	0,5	0,0
	K	0,3	4,9	8,6	8,7	0,6	0,2
lubuskie	O	1,4	3,9	6,2	3,0	0,8	0,1
	M	0,6	1,5	2,0	0,9	0,4	0,1
	K	0,8	2,5	4,2	2,1	0,4	0,0
łódzkie	O	10,2	6,9	17,7	13,4	2,2	0,1
	M	5,3	2,3	6,6	2,9	0,8	0,1
	K	4,9	4,6	11,1	10,5	1,4	0,0
małopolskie	O	5,7	10,0	26,5	15,3	3,1	0,5
	M	3,2	3,2	8,8	3,0	1,4	0,3
	K	2,5	6,7	17,7	12,3	1,7	0,2
mazowieckie	O	8,6	25,1	40,1	21,7	7,8	0,4
	M	5,7	9,0	13,1	4,5	3,7	0,1
	K	2,9	16,1	26,9	17,2	4,2	0,3
opolskie	O	2,5	3,3	7,2	4,0	0,6	0,0
	M	1,8	1,2	2,5	0,8	0,3	0,0
	K	0,7	2,1	4,7	3,2	0,3	0,0
podkarpackie	O	4,2	6,6	12,9	6,0	1,8	0,0
	M	3,0	2,8	4,0	1,5	0,9	0,0
	K	1,2	3,9	8,8	4,6	0,9	0,0
podlaskie	O	0,4	3,9	6,8	4,4	0,6	0,1
	M	0,4	1,5	2,3	0,8	0,3	0,0
	K	0,1	2,4	4,5	3,6	0,3	0,1
pomorskie	O	4,4	7,1	18,6	7,3	0,9	0,0
	M	2,8	2,4	5,4	1,6	0,4	0,0
	K	1,6	4,7	13,2	5,7	0,5	0,0
śląskie	O	14,6	11,2	25,9	23,7	3,7	0,6
	M	9,6	3,2	7,4	4,9	1,3	0,3
	K	4,9	8,0	18,5	18,9	2,4	0,3
świętokrzyskie	O	1,4	3,7	6,2	5,1	0,3	0,3
	M	1,1	1,2	1,7	1,1	0,1	0,1
	K	0,3	2,4	4,5	4,0	0,2	0,2
warmińsko-mazurskie	O	1,8	6,3	9,5	4,9	0,8	0,1
	M	1,0	2,7	3,0	0,9	0,4	0,1
	K	0,8	3,7	6,5	4,0	0,5	0,1
wielkopolskie	O	4,5	7,6	20,6	10,1	2,3	0,8
	M	3,0	2,6	6,4	2,2	1,1	0,5
	K	1,5	5,0	14,2	7,9	1,3	0,3
zachodniopomorskie	O	2,2	5,0	11,3	3,9	0,7	0,1
	M	1,1	1,7	3,2	0,7	0,2	0,0
	K	1,2	3,3	8,1	3,2	0,5	0,0

TABL. 8 (12). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (Z-12)

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Staż pracy				
			do 4,9 lat	5,0–9,9	10,0–14,9	15,0–19,9	20,0 lat i więcej
			w tysiącach osób				
POLSKA	O	1838,3	42,0	28,3	55,3	82,7	1630,0
	M	1019,8	25,3	17,1	31,2	43,0	903,3
	K	818,5	16,7	11,2	24,0	39,7	726,8
Województwa:							
dolnośląskie	O	173,7	8,8	2,6	5,6	9,4	147,5
	M	96,9	4,8	1,6	3,1	4,7	82,6
	K	76,9	4,0	1,0	2,4	4,6	64,9
kujawsko-pomorskie	O	90,8	1,4	1,0	2,5	4,1	81,9
	M	54,7	0,8	0,6	1,6	2,3	49,4
	K	36,1	0,6	0,4	1,0	1,8	32,4
lubelskie	O	81,5	1,3	1,3	2,0	3,0	74,0
	M	41,9	0,8	0,7	1,0	1,4	38,0
	K	39,6	0,5	0,6	0,9	1,7	36,0
lubuskie	O	47,9	0,9	0,7	1,3	2,5	42,5
	M	27,7	0,6	0,4	0,6	1,3	24,8
	K	20,1	0,3	0,2	0,7	1,2	17,7
łódzkie	O	130,2	2,6	2,4	4,5	5,6	115,2
	M	69,5	1,6	1,5	2,9	3,1	60,3
	K	60,8	1,0	0,8	1,5	2,4	54,9
małopolskie	O	145,0	3,2	2,8	4,2	6,5	128,4
	M	76,4	1,8	1,7	2,4	3,3	67,2
	K	68,6	1,3	1,1	1,8	3,2	61,1
mazowieckie	O	296,2	5,8	4,6	9,8	13,7	262,4
	M	156,6	3,5	2,9	5,6	7,4	137,1
	K	139,7	2,2	1,7	4,2	6,2	125,3
opolskie	O	44,6	1,3	0,7	1,1	2,0	39,6
	M	26,5	0,9	0,5	0,6	1,0	23,4
	K	18,1	0,4	0,2	0,5	1,0	16,1
podkarpackie	O	83,4	1,6	1,2	2,1	3,0	75,4
	M	48,2	1,0	0,7	1,2	1,8	43,6
	K	35,2	0,7	0,5	0,9	1,3	31,8
podlaskie	O	43,5	0,7	0,6	1,0	2,1	39,1
	M	23,2	0,5	0,4	0,6	1,3	20,4
	K	20,3	0,3	0,2	0,3	0,8	18,7
pomorskie	O	111,5	1,8	1,5	3,4	5,5	99,2
	M	63,2	1,2	0,9	1,6	2,5	57,1
	K	48,3	0,7	0,7	1,7	3,1	42,1
śląskie	O	244,8	4,2	3,1	6,8	9,9	220,7
	M	138,7	2,7	1,7	3,8	4,8	125,7
	K	106,1	1,5	1,4	3,0	5,1	95,0
świętokrzyskie	O	51,5	0,9	0,5	1,2	1,7	47,1
	M	30,3	0,5	0,3	0,8	1,1	27,6
	K	21,2	0,4	0,2	0,5	0,7	19,4
warmińsko-mazurskie	O	58,3	2,0	1,0	1,8	2,8	50,7
	M	31,8	1,4	0,6	1,0	1,5	27,2
	K	26,5	0,6	0,4	0,8	1,3	23,5
wielkopolskie	O	158,5	4,1	3,5	5,5	7,4	138,0
	M	92,2	2,4	2,1	3,1	3,8	80,8
	K	66,3	1,7	1,4	2,4	3,6	57,2
zachodniopomorskie	O	76,7	1,5	0,9	2,5	3,5	68,4
	M	42,1	0,8	0,5	1,1	1,8	37,9
	K	34,7	0,7	0,4	1,3	1,7	30,5

Wykres 11. **STRUKTURA PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (Z-12)**
Stan w dniu 31 X

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 9 (13). **PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW
W 2008 R. (Z-12)**

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Z tego pracownicy z wykształceniem						
			wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	wyższym ze stopniem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	policealnym	średnim zawodowym	średnim ogólnokształcącym	zasadniczym zawodowym	gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym niepełnym
			w tysiącach osób						
POLSKA	O	1838,3	337,0	111,1	89,2	454,0	121,6	525,6	199,5
	M	1019,8	156,3	65,3	19,8	240,7	36,9	382,8	117,9
	K	818,5	180,8	45,8	69,5	213,3	84,7	142,8	81,6
Województwa:									
dolnośląskie	O	173,7	29,5	9,2	8,7	44,7	10,5	47,8	23,4
	M	96,9	14,1	5,3	2,1	24,1	3,8	34,6	12,9
	K	76,9	15,4	3,9	6,6	20,6	6,7	13,2	10,5
kujawsko-pomorskie	O	90,8	13,6	4,6	3,7	21,7	4,8	31,1	11,4
	M	54,7	6,3	2,9	0,8	12,3	1,6	23,9	7,0
	K	36,1	7,3	1,7	2,9	9,4	3,2	7,1	4,4

TABL. 9 (13). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW
W 2008 R. (dok.)

Stan w dniu 31 X

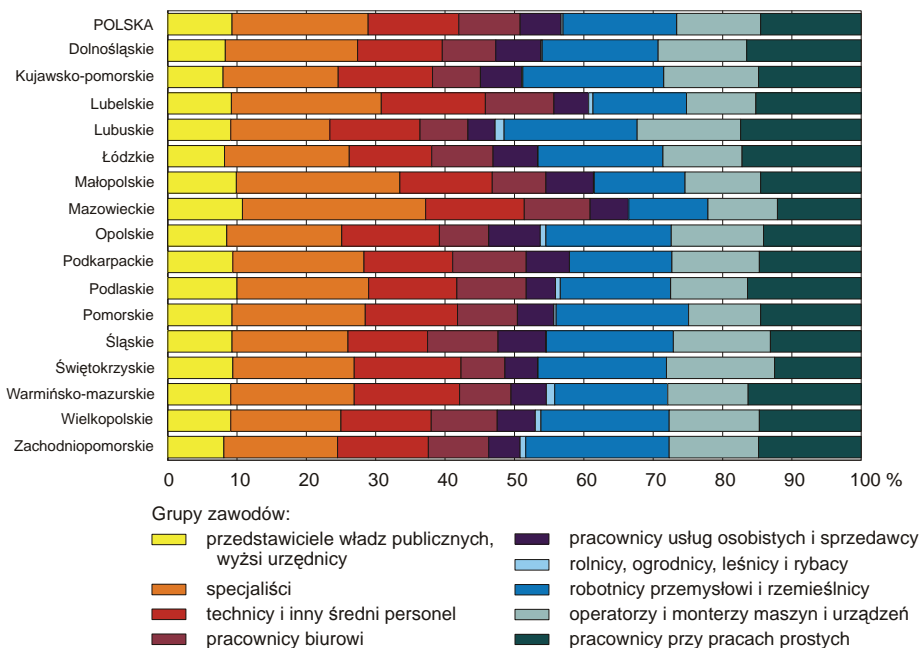
WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Z tego pracownicy z wykształceniem							
		wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	wyższym ze stopniem inżyniera, licencjata, dyplomowa- nego ekonomisty lub równo- rzędnym	policeal- nym	średnim zawodo- wym	średnim ogólno- kształcą- cym	zasadni- czym zawodo- wym	gimnazjal- nym, podstawo- wym i nie- pełnym podstawo- wym niepełnym	
		w tysiącach osób							
Województwa (dok.):									
lubelskie	O	81,5	17,0	4,1	5,6	22,4	5,1	20,5	6,9
	M	41,9	7,3	2,3	0,9	10,9	1,2	14,9	4,4
	K	39,6	9,7	1,8	4,7	11,5	3,9	5,6	2,5
lubuskie	O	47,9	6,7	2,7	2,1	12,5	2,8	15,0	6,2
	M	27,7	3,4	1,6	0,6	7,0	0,9	11,0	3,2
	K	20,1	3,3	1,0	1,5	5,5	1,9	4,0	2,9
łódzkie	O	130,2	21,8	6,4	6,4	31,9	10,1	36,7	16,9
	M	69,5	10,2	3,8	1,4	15,8	2,7	25,3	10,2
	K	60,8	11,5	2,6	5,0	16,1	7,4	11,4	6,8
małopolskie	O	145,0	32,0	9,4	7,2	33,2	9,4	40,6	13,2
	M	76,4	14,0	6,1	1,6	16,3	2,6	28,1	7,8
	K	68,6	18,0	3,3	5,6	16,8	6,8	12,5	5,5
mazowieckie	O	296,0	71,6	24,2	17,0	75,3	19,9	64,4	23,6
	M	156,4	33,6	12,6	3,7	40,4	6,1	45,8	14,1
	K	139,6	38,0	11,5	13,2	35,0	13,8	18,6	9,5
opolskie	O	44,6	7,5	2,6	1,7	11,1	2,9	13,7	5,2
	M	26,5	3,7	1,5	0,3	6,1	1,3	10,5	3,0
	K	18,1	3,7	1,0	1,3	4,9	1,6	3,2	2,3
podkarpackie	O	83,4	14,9	5,8	3,5	21,2	5,8	24,0	8,1
	M	48,2	6,7	3,6	0,8	11,5	2,1	18,2	5,3
	K	35,2	8,2	2,3	2,7	9,7	3,8	5,8	2,9
podlaskie	O	43,5	7,8	2,5	3,0	11,5	3,1	10,7	4,9
	M	23,2	3,4	1,4	0,5	5,7	1,0	8,0	3,3
	K	20,3	4,4	1,1	2,5	5,8	2,1	2,7	1,6
pomorskie	O	111,5	20,4	8,0	4,5	24,5	7,6	33,3	13,2
	M	63,2	9,2	4,8	1,0	13,3	2,3	24,9	7,7
	K	48,3	11,2	3,2	3,5	11,2	5,3	8,5	5,6
śląskie	O	244,8	38,2	12,9	10,0	61,2	17,2	80,5	24,7
	M	138,7	18,8	8,1	2,4	32,6	4,4	57,3	15,2
	K	106,1	19,4	4,8	7,6	28,7	12,8	23,2	9,5
świętokrzyskie	O	51,5	8,9	3,8	2,6	13,0	3,0	15,2	4,9
	M	30,3	3,8	2,2	0,6	7,6	0,8	12,2	3,2
	K	21,2	5,2	1,6	2,1	5,4	2,2	3,0	1,7
warmińsko-mazurskie	O	58,3	10,1	3,0	3,0	14,7	3,6	15,1	8,7
	M	31,8	4,5	1,9	0,7	7,6	1,0	11,3	4,9
	K	26,5	5,6	1,1	2,4	7,2	2,6	3,8	3,8
wielkopolskie	O	158,5	25,4	7,9	7,0	37,6	11,0	52,7	16,8
	M	92,2	12,3	4,7	1,9	20,8	3,8	39,5	9,3
	K	66,3	13,2	3,3	5,1	16,8	7,2	13,2	7,5
zachodniopomorskie	O	76,7	11,7	4,0	3,3	17,6	4,7	24,2	11,3
	M	42,1	5,0	2,5	0,6	8,8	1,2	17,3	6,5
	K	34,7	6,7	1,5	2,7	8,8	3,4	6,9	4,8

TABL. 10 (14). PRACOWNICY POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, WIELKICH GRUP ZAWODÓW I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (Z-12)

Stan w dniu 31 X

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Grupy zawodów									
		przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy	specjaliści	technicy i inny średni personel	pracownicy biurowi	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy przy pracach prostych	
		w tysiącach osób									
POLSKA	O	1838,3	170,7	359,3	241,7	161,7	108,0	6,0	301,5	222,6	266,8
	M	1019,8	108,7	135,8	97,9	51,3	49,3	4,0	261,6	196,2	115,0
	K	818,5	61,9	223,6	143,8	110,4	58,7	1,9	39,9	26,4	151,8
Województwa:											
dolnośląskie	O	173,7	14,4	33,1	21,3	13,4	11,3	0,4	29,0	22,1	28,7
	M	96,9	9,1	12,9	8,5	4,2	6,7	0,3	24,9	18,9	11,3
	K	76,9	5,2	20,2	12,8	9,2	4,6	0,1	4,1	3,2	17,4
kujawsko-pomorskie	O	90,8	7,3	15,1	12,4	6,2	5,3	0,2	18,4	12,4	13,5
	M	54,7	5,2	5,6	5,1	2,3	2,7	0,2	16,2	10,8	6,8
	K	36,1	2,1	9,5	7,3	4,0	2,6	0,0	2,2	1,6	6,7
lubelskie	O	81,5	7,5	17,6	12,2	8,1	4,0	0,5	11,0	8,1	12,4
	M	41,9	4,7	6,1	4,2	2,6	1,1	0,2	9,7	7,7	5,8
	K	39,6	2,8	11,6	8,1	5,5	3,0	0,3	1,3	0,5	6,6
lubuskie	O	47,9	4,3	6,9	6,2	3,3	1,9	0,6	9,2	7,1	8,3
	M	27,7	3,0	2,7	2,6	1,3	0,6	0,5	7,5	6,1	3,4
	K	20,1	1,3	4,2	3,6	2,0	1,2	0,2	1,7	1,1	4,9
łódzkie	O	130,2	10,7	23,4	15,4	11,4	8,4	0,2	23,4	14,9	22,4
	M	69,5	6,4	8,2	6,0	4,1	4,3	0,1	17,6	12,8	9,8
	K	60,8	4,2	15,2	9,4	7,3	4,2	0,0	5,8	2,1	12,5
małopolskie	O	145,0	14,4	34,2	19,3	11,1	10,0	0,1	19,1	15,7	21,1
	M	76,4	8,9	12,9	7,5	3,3	3,6	0,1	17,7	14,6	7,7
	K	68,6	5,4	21,3	11,8	7,8	6,4	0,0	1,3	1,2	13,4
mazowieckie	O	296,2	32,1	78,2	41,9	28,1	16,5	0,2	33,8	29,6	35,9
	M	156,6	19,5	30,0	17,2	9,0	7,7	0,1	30,1	26,6	16,4
	K	139,7	12,6	48,2	24,7	19,1	8,7	0,0	3,7	3,0	19,5
opolskie	O	44,6	3,8	7,4	6,3	3,2	3,3	0,4	8,1	5,9	6,3
	M	26,5	2,6	3,1	2,5	1,1	1,8	0,2	7,3	5,2	2,7
	K	18,1	1,2	4,3	3,8	2,1	1,5	0,1	0,7	0,8	3,6
podkarpackie	O	83,4	7,9	15,8	10,7	8,9	5,2	0,0	12,3	10,5	12,3
	M	48,2	5,0	5,9	5,0	3,1	2,5	0,0	10,9	9,6	6,2
	K	35,2	2,8	9,8	5,7	5,7	2,7	0,0	1,4	0,9	6,0
podlaskie	O	43,5	4,3	8,3	5,5	4,3	1,8	0,3	6,9	4,8	7,2
	M	23,2	2,7	2,7	1,9	1,4	0,6	0,0	6,0	4,4	3,5
	K	20,3	1,6	5,6	3,6	2,9	1,3	0,3	0,9	0,4	3,7
pomorskie	O	111,5	10,3	21,4	14,9	9,5	5,9	0,3	21,3	11,6	16,2
	M	63,2	6,7	8,4	6,6	2,9	2,9	0,3	18,0	10,3	7,1
	K	48,3	3,6	13,0	8,3	6,6	3,0	0,1	3,3	1,3	9,1
śląskie	O	244,8	22,9	40,8	28,2	24,7	16,8	0,3	44,7	34,3	31,9
	M	138,7	14,8	15,5	12,0	5,6	8,3	0,2	41,0	29,1	12,3
	K	106,1	8,1	25,4	16,2	19,1	8,5	0,1	3,7	5,2	19,7
świętokrzyskie	O	51,5	4,8	9,0	7,9	3,2	2,4	0,0	9,5	8,0	6,5
	M	30,3	3,1	3,1	3,2	1,0	0,8	0,0	8,8	7,2	3,1
	K	21,2	1,8	5,9	4,7	2,3	1,6	0,0	0,7	0,8	3,4
warmińsko-mazurskie	O	58,3	5,3	10,4	8,8	4,3	3,0	0,7	9,5	6,8	9,5
	M	31,8	3,4	4,0	3,3	1,4	1,1	0,4	8,1	6,3	3,9
	K	26,5	2,0	6,4	5,5	3,0	1,9	0,3	1,4	0,5	5,6
wielkopolskie	O	158,5	14,5	25,2	20,6	15,1	8,7	1,2	29,4	20,6	23,2
	M	92,2	9,5	10,2	8,5	5,9	3,7	0,9	25,1	17,8	10,7
	K	66,3	5,0	15,1	12,1	9,2	5,1	0,3	4,3	2,7	12,6
zachodniopomorskie	O	76,7	6,2	12,6	10,0	6,7	3,4	0,6	15,9	9,9	11,4
	M	42,1	4,1	4,7	3,9	2,1	1,0	0,4	12,6	8,9	4,3
	K	34,7	2,2	7,9	6,1	4,5	2,4	0,2	3,2	1,0	7,1

Wykres 12. **STRUKTURA PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (Z-12)**
Stan w dniu 31 X

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 11 (15). **PRACUJĄCY UBEZPIECZENI W ZUS W 2009 R.**
Stan w dniu 31 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	Pracujący	
	ogółem	w tym osoby powyżej 50. roku życia
	w tysiącach osób	
OGÓŁEM	14098,1	3446,2
w tym:		
emeryci	598,2	564,2
renciści	275,2	184,8
pracujący na własny rachunek	1804,6	582,2
pracujący, pomagający członkowie rodzin	37,4	12,8
osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług	1117,1	717,3

Źródło: dane administracyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).

VI. BEZROBOTNI

Synteza

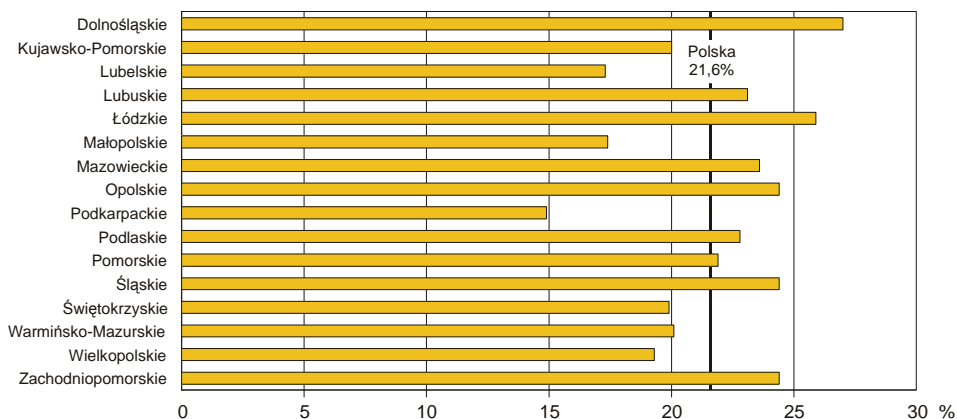
Informacje o bezrobotnych powyżej 50. roku życia zostały opracowane na podstawie danych wynikowych uzyskanych z badania „Bezrobocie rejestrowane”, zrealizowanego na formularzach MPiPS oraz uogólnionych wyników reprezentacyjnego Badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL).

* * *

Wśród aktywnych zawodowo w grupie osób powyżej 50. roku życia w kraju było 207 tys. bezrobotnych, w tym 88 tys. kobiet. Stopa bezrobocia według BAEL w tej grupie wiekowej wyniosła 5,2%, zaś według płci wskaźnik ten kształtował się odpowiednio: dla kobiet 5,3%, a dla mężczyzn 5,2%.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w grudniu 2008 r. wyniosła 1473,8 tys., w tym 833,4 tys. to kobiety. Z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych pod koniec roku osób powyżej 50. roku życia zanotowano 317,9 tys. (w tym 138,3 tys., tj. 43,5% kobiet), co stanowiło 21,6% ogółu bezrobotnych. Najwyższy odsetek kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zaobserwowano w województwie pomorskim (62,4%), najniższy zaś w województwie podlaskim (50,4%). W tych samych województwach odnotowano najwyższy i najniższy odsetek kobiet w liczbie bezrobotnych powyżej 50. roku życia (odpowiednio: 48,1% i 37,4%).

Wykres 13. **UDZIAŁ ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W 2008 R. (MPiPS)**

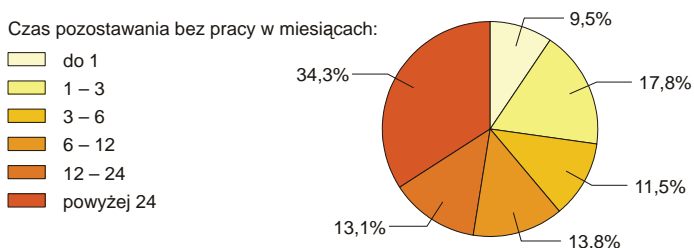
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwem, w którym odnotowano największy udział osób powyżej 50. roku życia w zbiorowości wszystkich bezrobotnych było dolnośląskie (27,0%), najmniejszy natomiast wystąpił w podkarpackim (14,9%). Liczba wszystkich bezrobotnych z prawem do zasiłku na koniec

2008 r. wyniosła 271,3 tys. osób, tj. 18,4% ogółu bezrobotnych (w tym 133,7 tys. to kobiety, tj. 9,1% ogółu); bezrobotnych powyżej 50. roku życia z prawem do zasiłku było 65,6 tys., tj. 4,4% ogółu w tej grupie wiekowej (w tym 27,4 tys. kobiet, tj. 1,9%).

Największą liczbę bezrobotnych powyżej 50. roku życia zanotowano na koniec stycznia (390,3 tys. osób, w tym 172,1 tys. kobiet), a najniższą w październiku (292,1 tys., w tym 132,0 tys. kobiet).

Wykres 14. **ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W 2008 R. (MPIPS)**

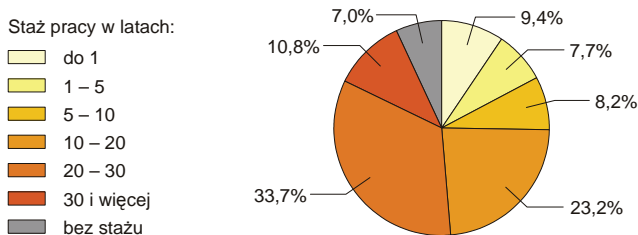

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według kryterium czasu pozostawania bez pracy zauważono, że wśród bezrobotnych powyżej 50. roku życia (317,9 tys.) największą grupę stanowili bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 2 lat (109,2 tys. tj. 34,3%), zaś najmniejszą – pozostający bez pracy do miesiąca (30,2 tys., tj. 9,5%); podobna sytuacja została zaobserwowana w przypadku kobiet, odpowiednio: 55,0 tys. (39,7%) i 10,4 tys. (7,5%).

Biorąc pod uwagę kryterium stażu pracy wśród bezrobotnych powyżej 50. roku życia przeważała zbiorowość osób legitymujących się stażem od 20 do 30 lat (107,3 tys. osób, tj. 33,7%). Najmniejszą grupę w tej kategorii stanowili bezrobotni bez stażu pracy (22,3 tys., tj. 7,0%). W zbiorowości (138,3 tys.) bezrobotnych kobiet powyżej 50. roku życia największy udział miały kobiety ze stażem pracy od 20 do 30 lat (42,9 tys., tj. 31,0%), a najmniejszy ze stażem pracy 30 lat i większym (9,8 tys., tj. 7,1%).

Wykres 15. **ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG STAŻU PRACY W 2008 R. (MPIPS)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę w grupie bezrobotnych powyżej 50. roku życia według poziomu wykształcenia najliczniejszą kategorię stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (143,1 tys., tj. 45,0%), najmniejszą zaś osoby z wykształceniem wyższym (10,5 tys., tj. 3,3%). Wśród bezrobotnych kobiet powyżej 50. roku życia sytuacja wyglądała podobnie – najliczniejszą grupę tworzyły kobiety z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (58,3 tys., tj. 42,2%), a najmniejszą – z wykształceniem wyższym (3,9 tys., tj. 2,8%).

W ramach aktywnych form zwalczania bezrobocia z pomocy w postaci rozmowy wstępnej skorzystało 44,2 tys. bezrobotnych powyżej 50. roku życia (najwięcej w województwie wielkopolskim – 5,1 tys.), natomiast z porady indywidualnej – 65,9 tys. osób (najwięcej w województwie łódzkim – 7,7 tys.). W zakresie poradnictwa zawodowego z porady grupowej skorzystało 10,8 tys. osób (najwięcej w województwie kujawsko-pomorskim – 2,5 tys.), zaś liczba osób uczestniczących w spotkaniach grupowych wyniosła 20,3 tys. (najwięcej w województwie mazowieckim – 2,3 tys.).

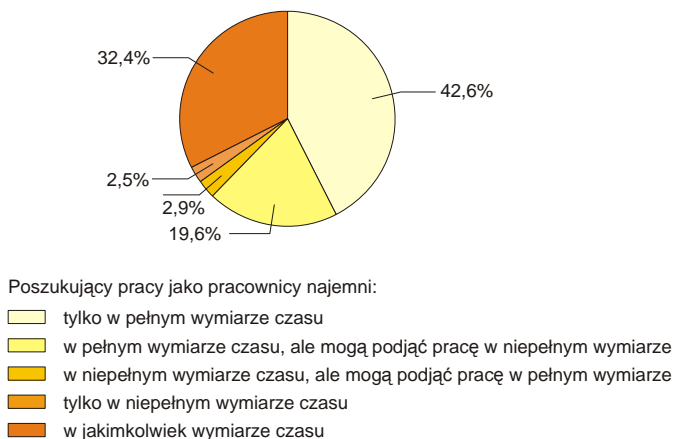
W aktywnych programach rynku pracy z zatrudnienia przy pracach interwencyjnych skorzystało 6,1 tys. osób (najwięcej w województwie warmińsko-mazurskim – 1,0 tys.), przygotowanie zawodowe w miejscu pracy odbywało zaś 3,4 tys. osób (najwięcej w województwie śląskim – 0,5 tys.).

W ciągu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowano 357,7 tys. osób powyżej 50. roku życia. Najwięcej nowych rejestracji bezrobotnych wystąpiło w grudniu (40,8 tys.), natomiast najmniej w marcu (23,9 tys.). Największy napływ odnotowano w województwach mazowieckim (40,1 tys. osób) i śląskim (37,3 tys. osób). Wyrejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia było zaś 419,6 tys. osób. Najwięcej bezrobotnych wyrejestrowało się w kwietniu (44,0 tys. osób), natomiast najmniej w grudniu (24,5 tys. osób). Największy odpływ odnotowano w województwach mazowieckim (4,9 tys. osób) i śląskim (4,2 tys. osób).

Według wyników uzyskanych z BAEL, wśród bezrobotnych poszukujących pracy jako pracownicy najemni (204 tys. bezrobotnych) zdecydowanie największą grupę stanowiły osoby, które deklarowały chęć podjęcia pracy tylko w pełnym wymiarze czasu (87 tys. osób, tj. 42,6%). Chętnych do podjęcia pracy w jakimkolwiek wymiarze czasu było 66 tys. (32,4%).

W 2008 r. przeciętny czas poszukiwania pracy (według BAEL) wynosił 15,2 miesiąca – dla kobiet był wyższy (16,6 miesiąca) niż dla mężczyzn (14,1 miesiąca). Najwięcej było osób, które poszukiwały pracy ponad 13 miesięcy (73 tys. osób), natomiast najmniej było osób poszukujących pracy od 4 do 6 miesięcy (34 tys.). Wśród bezrobotnych poszukujących pracy dłużej niż 13 miesięcy przeważali mężczyźni (52,1%), podobnie miało to miejsce w grupie bezrobotnych, którzy poszukiwali pracy od 4 do 6 miesięcy (58,8%).

Wykres 16. **BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG RODZAJU POSZUKIWANEJ PRACY W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

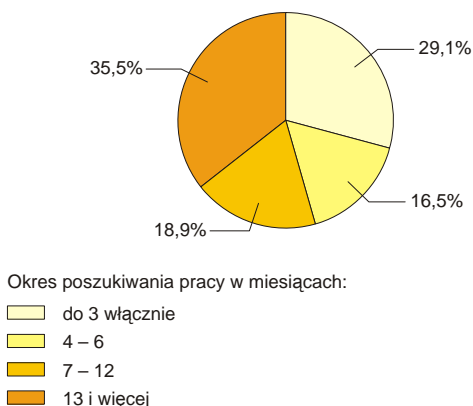

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując zróżnicowanie przeciętnego czasu poszukiwania pracy według poziomu wykształcenia, zauważono, że pracy najdłużej poszukiwały osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (17,7 miesięcy), najkrócej natomiast osoby z wykształceniem wyższym (7,8 mies.). Podobnie wygląda sytuacja w przypadku kobiet, i tak: kobiety legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym poszukiwały pracy najdłużej (20,9 mies.), najkrócej – z wykształceniem wyższym (4,7 mies.).

Przeciętny czas poszukiwania pracy dla osób mieszkających na wsi był wyższy – od przeciętnego czasu poszukiwania pracy dla osób zamieszkałych w miastach (i wyniósł odpowiednio: 17,2 i 14,0 miesięcy).

Wykres 17. **BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG OKRESU POSZUKIWANIA PRACY W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

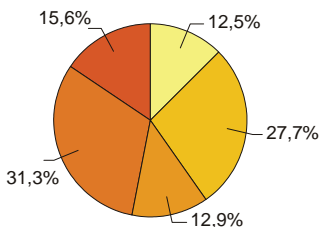
TABL. 1 (16). BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I RODZAJU POSZUKIWANEJ PRACY W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Bezrobotni, którzy:	
			stracili pracę	powracają do pracy po przerwie
		w tysiącach osób		
OGÓŁEM	O	207	86	111
	M	118	56	55
	K	88	30	56
POZIOM WYKSZTAŁCENIA				
Wyższe	O	9	.	5
	M	7	.	.
	K	.	–	.
Policealne i średnie zawodowe.....	O	65	31	32
	M	31	15	15
	K	34	17	16
Średnie ogólnokształcące	O	14	7	7
	M	5	.	.
	K	9	.	5
Zasadnicze zawodowe	O	63	26	33
	M	43	21	19
	K	20	6	14
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	O	55	18	35
	M	32	14	16
	K	23	.	18
RODZAJ POSZUKIWANEJ PRACY				
Poszukujący pracy:				
jako pracownicy najemni	O	204	85	109
	M	116	55	54
	K	87	30	55
z tego:				
tylko w pełnym wymiarze czasu	O	87	40	41
	M	51	24	23
	K	36	16	18
w pełnym wymiarze czasu, ale mogą podjąć pracę w niepełnym wymiarze	O	40	22	17
	M	28	18	10
	K	11	5	7
w jakimkolwiek wymiarze czasu	O	66	22	42
	M	34	14	18
	K	32	8	24

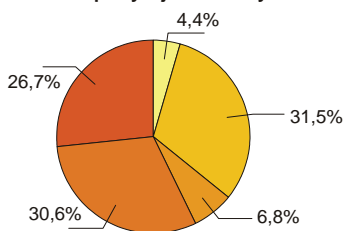

Wykres 18. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

Ludność w wieku 15 lat i więcej

Ludność powyżej 50. roku życia

Wykształcenie:

wyższe

policealne i średnie zawodowe

średnie ogólnokształcące

zasadnicze zawodowe

gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 2 (17). BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, OKRESU POSZUKIWANIA PRACY, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I RODZAJU POSZUKIWANEJ PRACY W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Według okresu poszukiwania pracy				Przeciętny czas poszukiwa- nia pracy w miesią- cach	Stopa bezrobocia w %	
		do 3 miesięcy	4–6	7–12	13 miesięcy i więcej			
		w tysiącach osób						
OGÓŁEM	O	207	60	34	39	73	15,2	5,2
	M	118	39	20	21	38	14,1	5,2
	K	88	20	14	18	36	16,6	5,3
POZIOM WYKSZTAŁCENIA								
Wyższe	O	9	.	.	.	.	7,8	1,3
	M	7	.	.	.	.	8,8	1,9
	K	.	.	–	–	–	4,7	x
Policealne i średnie zawodowe ...	O	65	18	15	12	19	14,5	6,0
	M	31	10	8	5	9	16,5	5,5
	K	34	8	7	8	10	12,5	6,6
Średnie ogólnokształcące	O	14	.	.	.	.	15,3	6,1
	M	5	.	.	–	.	11,0	9,0
	K	9	.	.	.	.	17,4	5,1
Zasadnicze zawodowe	O	63	20	9	12	23	14,3	5,1
	M	43	14	5	10	15	15,3	4,8
	K	20	6	.	.	8	12,1	5,8
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	O	55	16	5	9	25	17,7	8,1
	M	32	12	.	6	11	15,3	8,3
	K	23	.	.	.	14	20,9	7,9

TABL. 2 (17). BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, OKRESU POSZUKIWANIA PRACY, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I RODZAJU POSZUKIWANEJ PRACY W IV KWARTALE 2008 R. (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Według okresu poszukiwania pracy				Przeciętny czas poszukiwa- nia pracy w miesią- cach	Stopa bezrobocia w %
		do 3 miesięcy	4–6	7–12	13 miesięcy i więcej		
	w tysiącach osób						
RODZAJ POSZUKIWANEJ PRACY							
Poszukujący pracy:							
jako pracownicy najemni	O	204	59	32	39	73	5,1
	M	116	39	18	21	38	5,1
	K	87	20	14	18	36	5,2
w tym:							
tylko w pełnym wymiarze							
czasu	O	87	27	10	19	31	2,2
	M	51	17	6	9	18	2,2
	K	36	9	.	10	13	2,1
w jakimkolwiek wymiarze							
czasu	O	66	10	14	11	31	1,7
	M	34	6	7	7	13	1,5
	K	32	.	7	.	18	1,9

TABL. 3 (18). BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG OKRESU POSZUKIWANIA PRACY, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W IV KWARTALE 2008 R. (BAEL)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Okres poszukiwania pracy				Przeciętny czas poszukiwania pracy w miesiącach
		do 3 miesięcy	4–6	7–12	13 miesięcy i więcej	
	w tysiącach osób					
OGÓŁEM	207	60	34	39	73	15,2
w tym bezrobotni którzy:						
stracili pracę	86	37	14	16	19	10,3
powracają do pracy po przerwie	111	22	18	21	50	18,0
MĘŻCZYŹNI	118	39	20	21	38	14,1
w tym bezrobotni którzy:						
stracili pracę	56	24	10	10	12	10,7
powracają do pracy po przerwie	55	14	10	9	21	16,6
KOBIETY	88	20	14	18	36	16,6
w tym bezrobotni którzy:						
stracili pracę	30	13	5	6	6	9,4
powracają do pracy po przerwie	56	8	8	12	29	19,3
MIASTO	146	45	27	25	49	14,0
w tym bezrobotni którzy:						
stracili pracę	64	29	12	10	14	9,1
powracają do pracy po przerwie	76	17	14	14	32	17,6
WIEŚ	60	15	7	14	24	17,2
w tym bezrobotni którzy:						
stracili pracę	22	8	.	6	5	12,8
powracają do pracy po przerwie	35	6	.	7	18	18,7

TABL. 4 (19). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Bezrobotni ogółem				Z liczby ogółem powyżej 50. roku życia			
	ogółem		w tym z prawem do zasiłku		razem		w tym z prawem do zasiłku	
	ogółem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH

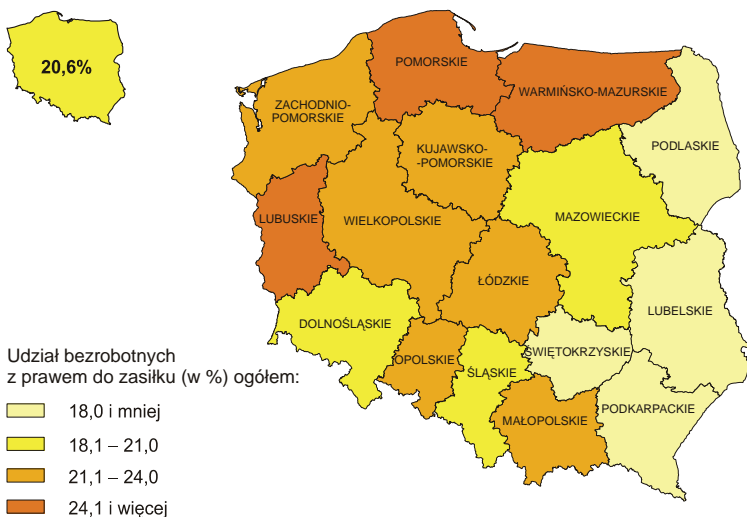
POLSKA	1473752	833435	271269	133715	317904	138260	65563	27427
Województwa:								
dolnośląskie	113890	63378	22929	11803	30806	13273	6434	2778
kujawsko-pomorskie	110256	65964	22586	10814	22065	10384	4752	1905
lubelskie	101561	53968	11677	4773	17547	6915	2433	917
lubuskie	46311	25938	10601	5446	10717	4606	2684	1118
łódzkie	99191	52589	19628	9919	25711	10527	5650	2483
małopolskie	97813	57697	16966	8333	17064	7601	3788	1569
mazowieckie	178028	93650	31373	14745	42059	17415	7728	3127
opolskie	35698	20837	6345	3240	8699	3652	1963	783
podkarpackie	115567	64122	18554	7961	17233	7036	3087	1139
podlaskie	45821	23095	6376	2779	10441	3902	1830	719
pomorskie	67771	42304	15887	8718	14871	7149	3911	1702
śląskie	122748	73071	21101	11670	29926	14207	5667	2814
świętokrzyskie	77716	42663	11713	5363	15438	6426	2602	1005
warmińsko-mazurskie	87420	49707	19794	9142	17570	7820	4394	1559
wielkopolskie	91441	56564	18601	9930	17656	8470	4177	1885
zachodniopomorskie	82520	47888	17138	9079	20101	8877	4463	1924

W ODSETKACH

POLSKA	100,0	56,6	18,4	9,1	21,6	9,4	4,4	1,9
Województwa:								
dolnośląskie	100,0	55,6	20,1	10,4	27,0	11,7	5,6	2,4
kujawsko-pomorskie	100,0	59,8	20,5	9,8	20,0	9,4	4,3	1,7
lubelskie	100,0	53,1	11,5	4,7	17,3	6,8	2,4	0,9
lubuskie	100,0	56,0	22,9	11,8	23,1	9,9	5,8	2,4
łódzkie	100,0	53,0	19,8	10,0	25,9	10,6	5,7	2,5
małopolskie	100,0	59,0	17,3	8,5	17,4	7,8	3,9	1,6
mazowieckie	100,0	52,6	17,6	8,3	23,6	9,8	4,3	1,8
opolskie	100,0	58,4	17,8	9,1	24,4	10,2	5,5	2,2
podkarpackie	100,0	55,5	16,1	6,9	14,9	6,1	2,7	1,0
podlaskie	100,0	50,4	13,9	6,1	22,8	8,5	4,0	1,6
pomorskie	100,0	62,4	23,4	12,9	21,9	10,5	5,8	2,5
śląskie	100,0	59,5	17,2	9,5	24,4	11,6	4,6	2,3
świętokrzyskie	100,0	54,9	15,1	6,9	19,9	8,3	3,3	1,3
warmińsko-mazurskie	100,0	56,9	22,6	10,5	20,1	8,9	5,0	1,8
wielkopolskie	100,0	61,9	20,3	10,9	19,3	9,3	4,6	2,1
zachodniopomorskie	100,0	58,0	20,8	11,0	24,4	10,8	5,4	2,3

**Mapa 4. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
Z PRAWEM DO ZASIŁKU WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)**

Stan na dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 5 (20). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, MIESIĄCY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w końcu miesiąca

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Miesiące											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
		w liczbach bezwzględnych											
POLSKA	O	390319	385073	374219	356128	340857	326158	314600	306138	296986	292135	301650	317904
	M	218198	215912	209430	197690	187527	177743	170673	165922	162068	160158	167758	179644
	K	172121	169161	164789	158438	153330	148415	143927	140216	134918	131977	133892	138260
Województwa:													
dolnośląskie	O	36088	35865	34854	33477	31937	30489	29584	28786	27972	27848	28948	30806
	M	20265	20249	19613	18634	17591	16613	16099	15639	15317	15268	16123	17533
	K	15823	15616	15241	14843	14346	13876	13485	13147	12655	12580	12825	13273
kujawsko-pomorskie	O	25627	25480	25139	24101	23058	22344	21633	20919	20129	19897	20654	22065
	M	13228	13158	12853	12143	11405	10936	10625	10258	9966	9985	10628	11681
	K	12399	12322	12286	11958	11653	11408	11008	10661	10163	9912	10026	10384
lubelskie	O	20354	20337	19827	19083	18422	17605	17171	16814	16406	16285	16764	17547
	M	12573	12614	12234	11710	11194	10492	10126	9878	9636	9606	9997	10632
	K	7781	7723	7593	7373	7228	7113	7045	6936	6770	6679	6767	6915
lubuskie	O	12606	12256	11872	11057	10655	10243	10089	9800	9667	9494	9979	10717
	M	7059	6852	6665	6103	5895	5621	5524	5362	5317	5250	5595	6111
	K	5547	5404	5207	4954	4760	4622	4565	4438	4350	4244	4384	4606

TABL. 5 (20). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, MIESIĘCY I WOJEWÓDZTW
W 2008 R. (dok.)

Stan w końcu miesiąca

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Miesiące											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
		w liczbach bezwzględnych											
Województwa (dok.):													
łódzkie	O	32997	32716	31832	30236	29100	27976	26794	25809	25095	24303	24722	25711
	M	19703	19561	19029	17989	17180	16392	15574	14974	14649	14152	14489	15184
	K	13294	13155	12803	12247	11920	11584	11220	10835	10446	10151	10233	10527
małopolskie	O	20664	20499	19959	19116	18327	17643	16795	16389	15889	15560	16281	17064
	M	11271	11253	10936	10336	9786	9388	8905	8692	8486	8361	8844	9463
	K	9393	9246	9023	8780	8541	8255	7890	7697	7403	7199	7437	7601
mazowieckie	O	52944	52160	51123	49206	47353	45126	43566	42363	41009	39945	40775	42059
	M	31524	31092	30446	29091	27732	26028	24943	24149	23516	22915	23703	24644
	K	21420	21068	20677	20115	19621	19098	18623	18214	17493	17030	17072	17415
opolskie	O	10814	10622	10072	9288	8928	8461	8100	7941	7604	7446	7953	8699
	M	6120	6095	5779	5266	5005	4694	4485	4387	4192	4137	4480	5047
	K	4694	4527	4293	4022	3923	3767	3615	3554	3412	3309	3473	3652
podkarpackie	O	19105	19170	18928	18382	17789	17415	17021	16635	16237	16193	16625	17233
	M	11275	11267	11092	10659	10197	9937	9681	9442	9287	9313	9679	10197
	K	7830	7903	7836	7723	7592	7478	7340	7193	6950	6880	6946	7036
podlaskie	O	11438	11408	11108	10642	10148	9877	9677	9497	9348	9353	9733	10441
	M	7078	7098	6894	6566	6220	6051	5925	5793	5700	5737	6039	6539
	K	4360	4310	4214	4076	3928	3826	3752	3704	3648	3616	3694	3902
pomorskie	O	20034	19428	18660	17387	16548	15701	14889	14409	13890	13656	13898	14871
	M	10004	9695	9224	8497	8044	7620	7245	7038	6847	6811	7087	7722
	K	10030	9733	9436	8890	8504	8081	7644	7371	7043	6845	6811	7149
śląskie	O	40958	39862	38224	36199	34485	32932	31234	30232	28849	28082	28746	29926
	M	21100	20570	19636	18464	17444	16563	15627	15206	14633	14373	14873	15719
	K	19858	19292	18588	17735	17041	16369	15607	15026	14216	13709	13873	14207
świętokrzyskie	O	16533	16488	16388	15917	15668	15322	15099	15003	14749	14436	14790	15438
	M	9816	9786	9698	9412	9229	8973	8755	8654	8487	8262	8527	9012
	K	6717	6702	6690	6505	6439	6349	6344	6349	6262	6174	6263	6426
warmińsko-mazurskie	O	21062	20774	20055	18834	17902	16995	16374	16181	15870	15864	16377	17570
	M	11398	11325	10899	10099	9507	8930	8515	8433	8406	8458	8879	9750
	K	9664	9449	9156	8735	8395	8065	7859	7748	7464	7406	7498	7820
wielkopolskie	O	23293	22499	21809	20506	19258	18026	17330	16673	16107	15717	16445	17656
	M	11754	11432	11095	10375	9575	8711	8268	7954	7791	7712	8340	9186
	K	11539	11067	10714	10131	9683	9315	9062	8719	8316	8005	8105	8470
zachodniopomorskie	O	25802	25509	24369	22697	21279	20003	19244	18687	18165	18056	18960	20101
	M	14030	13865	13337	12346	11523	10794	10376	10063	9838	9818	10475	11224
	K	11772	11644	11032	10351	9756	9209	8868	8624	8327	8238	8485	8877

TABL. 6 (21). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA Z PRAWEM DO ZASIŁKU WEDŁUG PŁCI, MIESIĘCY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w końcu miesiąca

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Miesiące											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
		w liczbach bezwzględnych											
POLSKA	O	65293	64328	62204	60391	58700	57261	56346	54975	54394	55399	58985	65563
	M	39540	38825	37429	36053	34778	33199	32326	31426	31004	31205	33671	38136
	K	25753	25503	24775	24338	23922	24062	24020	23549	23390	24194	25314	27427
Województwa:													
dolnośląskie	O	5922	5890	5716	5706	5511	5375	5306	5176	5100	5269	5735	6434
	M	3497	3491	3399	3326	3206	3121	3057	2946	2906	2952	3224	3656
	K	2425	2399	2317	2380	2305	2254	2249	2230	2194	2317	2511	2778
kujawsko-pomorskie	O	4367	4355	4329	4149	4035	3994	3990	3945	3904	3952	4265	4752
	M	2728	2743	2700	2541	2433	2329	2322	2273	2219	2220	2471	2847
	K	1639	1612	1629	1608	1602	1665	1668	1672	1685	1732	1794	1905
lubelskie	O	2551	2506	2358	2242	2142	2067	2008	1955	1975	1991	2114	2433
	M	1665	1644	1522	1448	1370	1272	1204	1176	1182	1190	1292	1516
	K	886	862	836	794	772	795	804	779	793	801	822	917
lubuskie	O	2383	2346	2309	2244	2229	2196	2219	2144	2175	2268	2438	2684
	M	1401	1363	1351	1310	1311	1279	1303	1277	1278	1316	1401	1566
	K	982	983	958	934	918	917	916	867	897	952	1037	1118
łódzkie	O	5791	5697	5467	5318	5241	5266	5172	4933	4873	4886	5117	5650
	M	3475	3403	3249	3127	3038	2957	2876	2729	2697	2664	2803	3167
	K	2316	2294	2218	2191	2203	2309	2296	2204	2176	2222	2314	2483
małopolskie	O	3817	3714	3571	3437	3336	3294	3168	3120	3103	3169	3438	3788
	M	2281	2225	2131	2047	1974	1899	1812	1756	1735	1764	1973	2219
	K	1536	1489	1440	1390	1362	1395	1356	1364	1368	1405	1465	1569
mazowieckie	O	8294	8097	7777	7654	7514	7199	7089	6915	6777	6768	7120	7728
	M	5164	5012	4836	4728	4580	4277	4133	4019	3946	3892	4172	4601
	K	3130	3085	2941	2926	2934	2922	2956	2896	2831	2876	2948	3127
opolskie	O	1904	1895	1843	1763	1710	1670	1648	1622	1615	1618	1693	1963
	M	1232	1243	1193	1117	1075	1035	1022	998	974	964	1004	1180
	K	672	652	650	646	635	635	626	624	641	654	689	783
podkarpackie	O	2890	2900	2796	2673	2613	2608	2617	2561	2568	2622	2749	3087
	M	1872	1851	1808	1724	1664	1612	1597	1547	1536	1571	1686	1948
	K	1018	1049	988	949	949	996	1020	1014	1032	1051	1063	1139
podlaskie	O	1730	1698	1628	1572	1518	1482	1496	1487	1498	1552	1646	1830
	M	1159	1135	1085	1025	987	933	931	928	921	916	969	1111
	K	571	563	543	547	531	549	565	559	577	636	677	719
pomorskie	O	3967	3906	3799	3650	3555	3397	3293	3224	3204	3296	3530	3911
	M	2274	2226	2144	2038	1974	1886	1825	1802	1770	1774	1955	2209
	K	1693	1680	1655	1612	1581	1511	1468	1422	1434	1522	1575	1702
śląskie	O	5915	5726	5590	5511	5367	5256	5052	4889	4710	4782	5009	5667
	M	3115	2999	2913	2863	2737	2622	2475	2425	2326	2341	2492	2853
	K	2800	2727	2677	2648	2630	2634	2577	2464	2384	2441	2517	2814
świętokrzyskie	O	2497	2453	2398	2445	2382	2340	2308	2244	2227	2230	2325	2602
	M	1620	1585	1525	1537	1502	1429	1390	1348	1332	1305	1406	1597
	K	877	868	873	908	880	911	918	896	895	925	919	1005
warmińsko-mazurskie	O	4311	4281	4127	3929	3776	3598	3524	3504	3541	3690	3960	4394
	M	2841	2800	2666	2552	2481	2342	2249	2245	2276	2322	2497	2835
	K	1470	1481	1461	1377	1295	1256	1275	1259	1265	1368	1463	1559
wielkopolskie	O	4244	4136	3964	3822	3661	3558	3551	3440	3399	3415	3689	4177
	M	2477	2392	2275	2155	2025	1901	1876	1774	1759	1791	1968	2292
	K	1767	1744	1689	1667	1636	1657	1675	1666	1640	1624	1721	1885
zachodniopomorskie	O	4710	4728	4532	4276	4110	3961	3905	3816	3725	3891	4157	4463
	M	2739	2713	2632	2515	2421	2305	2254	2183	2147	2223	2358	2539
	K	1971	2015	1900	1761	1689	1656	1651	1633	1578	1668	1799	1924

TABL. 7 (22). **NAPŁYW I ODPIY W BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG MIESIĘCY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)**

W miesiącu sprawozdawczym

WYSZCZEGÓLNIENIE	Miesiące											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	w liczbach bezwzględnych											
NAPŁYW												
POLSKA	37116	24878	23887	25871	25264	25459	27766	24636	30204	34637	37196	40782
Województwa:												
dolnośląskie	3538	2623	2490	2688	2502	2616	2873	2577	3081	3562	3832	4456
kujawsko-pomorskie	2235	1577	1612	1607	1688	1628	1695	1701	1953	2282	2552	2968
lubelskie	1674	1005	861	1010	941	930	1037	866	1181	1463	1534	1761
lubuskie	1885	1290	1326	1376	1348	1431	1501	1348	1702	1754	1795	1845
łódzkie	2863	2056	1857	2049	2067	2117	2245	1936	2254	2707	2670	2992
małopolskie	1862	1248	1109	1235	1229	1361	1348	1218	1570	1700	2051	2026
mazowieckie	4520	2908	2783	2985	3018	2840	3118	2583	3166	3696	4175	4289
opolskie	1234	850	800	947	1064	1016	987	973	1094	1173	1376	1462
podkarpackie	1531	984	973	1059	1015	1029	1053	958	1153	1373	1506	1527
podlaskie	1234	714	684	837	703	762	896	781	897	1085	1139	1340
pomorskie	2298	1409	1429	1472	1532	1435	1610	1377	1831	2131	2087	2455
śląskie	3639	2652	2536	2732	2496	2787	3041	2653	3145	3649	3885	4085
świętokrzyskie	1342	906	927	1091	999	951	1048	884	1027	1153	1250	1468
warmińsko-mazurskie	2135	1262	1278	1460	1526	1412	1555	1484	2025	2236	2185	2618
wielkopolskie	2324	1572	1606	1570	1486	1511	1812	1549	1886	2026	2425	2711
zachodniopomorskie	2802	1822	1616	1753	1650	1633	1947	1748	2239	2647	2734	2779
ODPŁYW												
POLSKA	26623	30124	34741	43962	40535	40158	39324	33098	39356	39488	27681	24528
Województwa:												
dolnośląskie	2780	2846	3501	4065	4042	4064	3778	3375	3895	3686	2732	2598
kujawsko-pomorskie	1346	1724	1953	2645	2731	2342	2406	2415	2743	2514	1795	1557
lubelskie	944	1022	1371	1754	1602	1747	1471	1223	1589	1584	1055	978
lubuskie	1338	1640	1710	2191	1750	1843	1655	1637	1835	1927	1310	1107
łódzkie	2016	2337	2741	3645	3203	3241	3427	2921	2968	3499	2251	2003
małopolskie	1276	1413	1649	2078	2018	2045	2196	1624	2070	2029	1330	1243
mazowieckie	3551	3692	3820	4902	4871	5067	4678	3786	4520	4760	3345	3005
opolskie	893	1042	1350	1731	1424	1483	1348	1132	1431	1331	869	716
podkarpackie	910	919	1215	1605	1608	1403	1447	1344	1551	1417	1074	919
podlaskie	660	744	984	1303	1197	1033	1096	961	1046	1080	759	632
pomorskie	1809	2015	2197	2745	2371	2282	2422	1857	2350	2365	1845	1482
śląskie	3197	3748	4174	4757	4210	4340	4739	3655	4528	4416	3221	2905
świętokrzyskie	872	951	1027	1562	1248	1297	1271	980	1281	1466	896	820
warmińsko-mazurskie	1334	1550	1997	2681	2458	2319	2176	1677	2336	2242	1672	1425
wielkopolskie	1796	2366	2296	2873	2734	2743	2508	2206	2452	2416	1697	1500
zachodniopomorskie	1901	2115	2756	3425	3068	2909	2706	2305	2761	2756	1830	1638

TABL. 8 (23). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPIPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Czas pozostawania bez pracy					
			poniżej 1 miesiąca	1–3	3–6	6–12	12–24	powyżej 24 miesięcy
		w liczbach bezwzględnych						
POLSKA	O	317904	30161	56646	36455	43810	41677	109155
	M	179644	19732	35095	20873	25203	24538	54203
	K	138260	10429	21551	15582	18607	17139	54952
Województwa:								
dolnośląskie	O	30806	3364	6065	3716	4168	3905	9588
	M	17533	2186	3678	2150	2394	2219	4906
	K	13273	1178	2387	1566	1774	1686	4682
kujawsko-pomorskie	O	22065	2268	4040	2404	2884	2884	7585
	M	11681	1512	2655	1305	1545	1578	3086
	K	10384	756	1385	1099	1339	1306	4499
lubelskie	O	17547	1341	2372	1575	1977	2267	8015
	M	10632	988	1610	952	1222	1435	4425
	K	6915	353	762	623	755	832	3590
lubuskie	O	10717	1294	2243	1420	1690	1415	2655
	M	6111	847	1398	851	972	813	1230
	K	4606	447	845	569	718	602	1425
łódzkie	O	25711	2319	4440	3055	3858	3420	8619
	M	15184	1500	2768	1805	2273	2056	4782
	K	10527	819	1672	1250	1585	1364	3837
małopolskie	O	17064	1440	2892	2036	2435	2189	6072
	M	9463	986	1728	1160	1379	1322	2888
	K	7601	454	1164	876	1056	867	3184
mazowieckie	O	42059	3203	6141	4157	5735	5558	17265
	M	24644	2123	3992	2575	3466	3458	9030
	K	17415	1080	2149	1582	2269	2100	8235
opolskie	O	8699	1105	1963	1167	1306	998	2160
	M	5047	755	1224	657	779	601	1031
	K	3652	350	739	510	527	397	1129
podkarpackie	O	17233	1128	2426	1598	2207	2246	7628
	M	10197	781	1624	964	1346	1392	4090
	K	7036	347	802	634	861	854	3538
podlaskie	O	10441	1024	1922	1231	1358	1284	3622
	M	6539	694	1267	743	844	853	2138
	K	3902	330	655	488	514	431	1484
pomorskie	O	14871	1777	3201	1804	2242	2021	3826
	M	7722	1090	1841	934	1192	1101	1564
	K	7149	687	1360	870	1050	920	2262
śląskie	O	29926	2975	5526	3682	4191	3668	9884
	M	15719	1781	3107	1988	2181	2018	4644
	K	14207	1194	2419	1694	2010	1650	5240
świętokrzyskie	O	15438	1102	1978	1447	1977	2194	6740
	M	9012	758	1282	821	1223	1351	3577
	K	6426	344	696	626	754	843	3163
warmińsko-mazurskie	O	17570	1784	3505	2388	2419	2320	5154
	M	9750	1218	2210	1399	1422	1388	2113
	K	7820	566	1295	989	997	932	3041
wielkopolskie	O	17656	1979	3617	2292	2561	2283	4924
	M	9186	1252	2188	1185	1354	1184	2023
	K	8470	727	1429	1107	1207	1099	2901
zachodniopomorskie	O	20101	2058	4315	2483	2802	3025	5418
	M	11224	1261	2523	1384	1611	1769	2676
	K	8877	797	1792	1099	1191	1256	2742

TABL. 9 (24). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA ZAMIESZKALI NA WSI WEDŁUG PŁCI,
CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPIPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Czas pozostawania bez pracy					
			poniżej 1 miesiąca	1–3	3–6	6–12	12–24	powyżej 24 miesięcy
			w liczbach bezwzględnych					
POLSKA	O	117431	10651	21089	12203	15094	15299	43095
	M	71009	7355	14038	7480	9514	9845	22777
	K	46422	3296	7051	4723	5580	5454	20318
Województwa:								
dolnośląskie	O	9654	1023	1958	1137	1278	1265	2993
	M	5833	695	1266	695	818	762	1597
	K	3821	328	692	442	460	503	1396
kujawsko-pomorskie	O	8095	752	1642	795	961	1081	2864
	M	4488	504	1102	481	594	659	1148
	K	3607	248	540	314	367	422	1716
lubelskie	O	7881	613	1097	626	803	968	3774
	M	5156	486	807	407	546	664	2246
	K	2725	127	290	219	257	304	1528
lubuskie	O	4213	431	881	527	642	587	1145
	M	2458	287	574	322	390	351	534
	K	1755	144	307	205	252	236	611
łódzkie	O	6997	564	1159	710	985	910	2669
	M	4629	419	837	458	658	632	1625
	K	2368	145	322	252	327	278	1044
małopolskie	O	7565	630	1384	886	1071	958	2636
	M	4514	457	875	543	643	625	1371
	K	3051	173	509	343	428	333	1265
mazowieckie	O	15312	1209	2209	1365	1863	1970	6696
	M	9828	861	1604	944	1255	1337	3827
	K	5484	348	605	421	608	633	2869
opolskie	O	3579	477	765	423	535	417	962
	M	2188	330	534	243	331	275	475
	K	1391	147	231	180	204	142	487
podkarpackie	O	9407	612	1391	797	1148	1166	4293
	M	6034	457	1002	527	764	823	2461
	K	3373	155	389	270	384	343	1832
podlaskie	O	2919	224	481	278	321	361	1254
	M	2048	162	335	188	222	271	870
	K	871	62	146	90	99	90	384
pomorskie	O	6057	656	1277	697	894	862	1671
	M	3302	424	758	376	525	513	706
	K	2755	232	519	321	369	349	965
śląskie	O	5479	522	973	578	734	667	2005
	M	3193	334	600	341	410	430	1078
	K	2286	188	373	237	324	237	927
świętokrzyskie	O	7240	522	861	589	852	951	3465
	M	4521	377	601	371	568	625	1979
	K	2719	145	260	218	284	326	1486
warmińsko-mazurskie	O	7888	819	1607	980	1001	1006	2475
	M	4444	568	1040	591	613	624	1008
	K	3444	251	567	389	388	382	1467
wielkopolskie	O	7038	781	1548	887	974	920	1928
	M	3807	524	986	464	547	502	784
	K	3231	257	562	423	427	418	1144
zachodniopomorskie	O	8107	816	1856	928	1032	1210	2265
	M	4566	470	1117	529	630	752	1068
	K	3541	346	739	399	402	458	1197

TABL. 10 (25). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Staż pracy						Bez stażu
			do 1 roku	1–5	5–10	10–20	20–30	powyżej 30 lat	
		w liczbach bezwzględnych							
POLSKA	O	317904	29866	24352	26070	73681	107277	34388	22270
	M	179644	17388	14216	12736	34793	64357	24560	11594
	K	138260	12478	10136	13334	38888	42920	9828	10676
Województwa:									
dolnośląskie	O	30806	2616	2220	2338	7350	11200	3525	1557
	M	17533	1606	1376	1190	3474	6558	2525	804
	K	13273	1010	844	1148	3876	4642	1000	753
kujawsko-pomorskie	O	22065	1823	1940	1983	5178	7343	2449	1349
	M	11681	840	938	866	2338	4436	1854	409
	K	10384	983	1002	1117	2840	2907	595	940
lubelskie	O	17547	1691	1325	1572	4591	5140	1368	1860
	M	10632	1059	849	870	2454	3275	995	1130
	K	6915	632	476	702	2137	1865	373	730
lubuskie	O	10717	863	587	736	2618	4107	1203	603
	M	6111	503	348	351	1266	2455	872	316
	K	4606	360	239	385	1352	1652	331	287
łódzkie	O	25711	2706	1960	2076	5582	9167	2914	1306
	M	15184	1745	1274	1199	2860	5418	1932	756
	K	10527	961	686	877	2722	3749	982	550
małopolskie	O	17064	1302	1133	1407	4187	5781	2232	1022
	M	9463	751	717	728	1899	3308	1525	535
	K	7601	551	416	679	2288	2473	707	487
mazowieckie	O	42059	4994	3522	3562	9147	13092	3952	3790
	M	24644	3145	2152	1847	4549	7833	2862	2256
	K	17415	1849	1370	1715	4598	5259	1090	1534
opolskie	O	8699	544	701	607	1786	3159	1372	530
	M	5047	323	449	295	818	1881	1006	275
	K	3652	221	252	312	968	1278	366	255
podkarpackie	O	17233	1758	1257	1457	4192	5370	1615	1584
	M	10197	1035	816	802	2085	3461	1188	810
	K	7036	723	441	655	2107	1909	427	774
podlaskie	O	10441	1041	855	905	2431	3315	1052	842
	M	6539	645	559	541	1349	2131	747	567
	K	3902	396	296	364	1082	1184	305	275
pomorskie	O	14871	1097	937	1200	3781	5449	1808	599
	M	7722	523	407	457	1511	3238	1344	242
	K	7149	574	530	743	2270	2211	464	357
śląskie	O	29926	2872	2248	2200	6329	10099	3814	2364
	M	15719	1675	1291	949	2756	5417	2456	1175
	K	14207	1197	957	1251	3573	4682	1358	1189
świętokrzyskie	O	15438	1212	1324	1355	3666	5005	1405	1471
	M	9012	779	833	703	1755	3067	1029	846
	K	6426	433	491	652	1911	1938	376	625
warmińsko-mazurskie	O	17570	1485	1440	1621	4342	6146	1518	1018
	M	9750	655	667	677	2056	4162	1170	363
	K	7820	830	773	944	2286	1984	348	655
wielkopolskie	O	17656	1320	1185	1384	4158	6232	2368	1009
	M	9186	676	602	566	1712	3540	1677	413
	K	8470	644	583	818	2446	2692	691	596
zachodniopomorskie	O	20101	2542	1718	1667	4343	6672	1793	1366
	M	11224	1428	938	695	1911	4177	1378	697
	K	8877	1114	780	972	2432	2495	415	669

TABL. 11 (26). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA ZAMIESZKALI NA WSI WEDŁUG PŁCI, STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Staż pracy						Bez stażu
			do 1 roku	1–5	5–10	10–20	20–30	powyżej 30 lat	
		w liczbach bezwzględnych							
POLSKA	O	117431	11273	9766	10516	27803	35898	10874	11301
	M	71009	6435	5659	5262	14559	24981	8348	5765
	K	46422	4838	4107	5254	13244	10917	2526	5536
Województwa:									
dolnośląskie	O	9654	755	738	818	2461	3319	972	591
	M	5833	457	449	403	1289	2210	753	272
	K	3821	298	289	415	1172	1109	219	319
kujawsko-pomorskie	O	8095	790	826	759	1827	2271	742	880
	M	4488	357	381	336	888	1657	623	246
	K	3607	433	445	423	939	614	119	634
lubelskie	O	7881	862	680	703	1940	1936	507	1253
	M	5156	561	448	404	1164	1395	381	803
	K	2725	301	232	299	776	541	126	450
lubuskie	O	4213	390	239	315	1083	1510	406	270
	M	2458	202	133	138	532	1021	322	110
	K	1755	188	106	177	551	489	84	160
łódzkie	O	6997	689	589	637	1652	2136	670	624
	M	4629	480	396	401	997	1496	478	381
	K	2368	209	193	236	655	640	192	243
małopolskie	O	7565	688	524	588	1771	2439	984	571
	M	4514	409	356	336	872	1570	660	311
	K	3051	279	168	252	899	869	324	260
mazowieckie	O	15312	1635	1352	1464	3482	4193	1159	2027
	M	9828	1067	868	816	2016	2942	889	1230
	K	5484	568	484	648	1466	1251	270	797
opolskie	O	3579	237	298	290	764	1225	510	255
	M	2188	139	194	142	373	822	394	124
	K	1391	98	104	148	391	403	116	131
podkarpackie	O	9407	1063	727	812	2261	2754	822	968
	M	6034	650	501	494	1234	1988	642	525
	K	3373	413	226	318	1027	766	180	443
podlaskie	O	2919	348	265	310	665	687	190	454
	M	2048	241	185	197	437	510	160	318
	K	871	107	80	113	228	177	30	136
pomorskie	O	6057	544	449	540	1544	2087	604	289
	M	3302	233	158	187	670	1468	498	88
	K	2755	311	291	353	874	619	106	201
śląskie	O	5479	536	424	338	1014	1903	859	405
	M	3193	313	282	168	516	1152	561	201
	K	2286	223	142	170	498	751	298	204
świętokrzyskie	O	7240	592	647	706	1754	2116	559	866
	M	4521	394	422	391	947	1445	430	492
	K	2719	198	225	315	807	671	129	374
warmińsko-mazurskie	O	7888	705	751	852	1991	2436	510	643
	M	4444	261	304	328	997	1933	440	181
	K	3444	444	447	524	994	503	70	462
wielkopolskie	O	7038	476	516	619	1734	2316	842	535
	M	3807	222	235	243	793	1467	659	188
	K	3231	254	281	376	941	849	183	347
zachodniopomorskie	O	8107	963	741	765	1860	2570	538	670
	M	4566	449	347	278	834	1905	458	295
	K	3541	514	394	487	1026	665	80	375

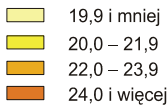
TABL. 12 (27). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Poziom wykształcenia				
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe
w liczbach bezwzględnych							
POLSKA	O	317904	10464	56777	17247	90349	143067
	M	179644	6559	25266	4480	58563	84776
	K	138260	3905	31511	12767	31786	58291
Województwa:							
dolnośląskie	O	30806	1025	5321	1541	8574	14345
	M	17533	619	2358	432	5474	8650
	K	13273	406	2963	1109	3100	5695
kujawsko-pomorskie	O	22065	429	3256	1000	6785	10595
	M	11681	281	1433	234	4184	5549
	K	10384	148	1823	766	2601	5046
lubelskie	O	17547	548	3243	995	4959	7802
	M	10632	331	1477	276	3375	5173
	K	6915	217	1766	719	1584	2629
lubuskie	O	10717	252	1924	503	3096	4942
	M	6111	170	921	126	2055	2839
	K	4606	82	1003	377	1041	2103
łódzkie	O	25711	870	4682	1542	6621	11996
	M	15184	552	2243	413	4537	7439
	K	10527	318	2439	1129	2084	4557
małopolskie	O	17064	755	3393	1061	5262	6593
	M	9463	476	1427	288	3286	3986
	K	7601	279	1966	773	1976	2607
mazowieckie	O	42059	1930	8397	2314	11534	17884
	M	24644	1207	3846	628	7512	11451
	K	17415	723	4551	1686	4022	6433
opolskie	O	8699	268	1401	395	2374	4261
	M	5047	170	618	104	1558	2597
	K	3652	98	783	291	816	1664
podkarpackie	O	17233	454	2798	844	5079	8058
	M	10197	269	1256	245	3357	5070
	K	7036	185	1542	599	1722	2988
podlaskie	O	10441	352	2062	670	2685	4672
	M	6539	243	1043	207	1871	3175
	K	3902	109	1019	463	814	1497
pomorskie	O	14871	558	2523	928	4184	6678
	M	7722	324	968	209	2660	3561
	K	7149	234	1555	719	1524	3117
śląskie	O	29926	1201	5541	1755	9417	12012
	M	15719	779	2341	451	5654	6494
	K	14207	422	3200	1304	3763	5518
świętokrzyskie	O	15438	410	2880	906	4744	6498
	M	9012	245	1317	201	3219	4030
	K	6426	165	1563	705	1525	2468
warmińsko-mazurskie	O	17570	350	2884	725	4464	9147
	M	9750	237	1274	187	2954	5098
	K	7820	113	1610	538	1510	4049
wielkopolskie	O	17656	537	3199	1067	5216	7637
	M	9186	336	1316	256	3242	4036
	K	8470	201	1883	811	1974	3601
zachodniopomorskie	O	20101	525	3273	1001	5355	9947
	M	11224	320	1428	223	3625	5628
	K	8877	205	1845	778	1730	4319

Mapa 5. **ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)**
Stan w dniu 31 XII

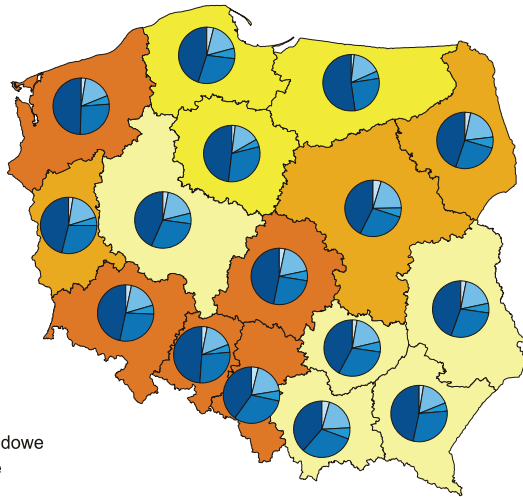
Udział zarejestrowanych
bezrobotnych w % ogółem:

Struktura bezrobotnych
według poziomu
wykształcenia w %:

wyższe
policealne i średnie zawodowe
średnie ogólnokształcące
zasadnicze zawodowe
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABL. 13 (28). **ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA ZAMIESZKALI NA WSI WEDŁUG PŁCI,
POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	
	w liczbach bezwzględnych						
POLSKA	O	117431	1346	12780	3268	33012	67025
	M	71009	901	5652	759	22175	41522
	K	46422	445	7128	2509	10837	25503
Województwa:							
dolnośląskie	O	9654	127	1071	264	2629	5563
	M	5833	79	487	67	1723	3477
	K	3821	48	584	197	906	2086
kujawsko-pomorskie	O	8095	56	701	174	2147	5017
	M	4488	40	281	40	1398	2729
	K	3607	16	420	134	749	2288
lubelskie	O	7881	73	917	226	2277	4388
	M	5156	49	414	61	1636	2996
	K	2725	24	503	165	641	1392
lubuskie	O	4213	44	481	101	1147	2440
	M	2458	30	230	29	747	1422
	K	1755	14	251	72	400	1018

TABL. 13 (28). ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA ZAMIESZKALI NA WSI WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Poziom wykształcenie				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe
	w liczbach bezwzględnych					
Województwa (dok.):						
łódzkie ..... O	6997	73	730	200	1827	4167
M	4629	53	379	48	1348	2801
K	2368	20	351	152	479	1366
małopolskie ..... O	7565	118	1017	278	2556	3596
M	4514	80	398	63	1650	2323
K	3051	38	619	215	906	1273
mazowieckie ..... O	15312	173	1605	413	4532	8589
M	9828	110	734	98	3089	5797
K	5484	63	871	315	1443	2792
opolskie ..... O	3579	48	379	95	954	2103
M	2188	30	185	23	630	1320
K	1391	18	194	72	324	783
podkarpackie ..... O	9407	88	969	213	2916	5221
M	6034	61	443	58	1979	3493
K	3373	27	526	155	937	1728
podlaskie ..... O	2919	41	335	87	675	1781
M	2048	30	186	27	509	1296
K	871	11	149	60	166	485
pomorskie ..... O	6057	82	591	179	1576	3629
M	3302	49	233	34	1005	1981
K	2755	33	358	145	571	1648
śląskie ..... O	5479	130	777	199	1953	2420
M	3193	100	319	40	1246	1488
K	2286	30	458	159	707	932
świętokrzyskie ..... O	7240	55	808	267	2222	3888
M	4521	31	351	56	1560	2523
K	2719	24	457	211	662	1365
warmińsko-mazurskie O	7888	67	777	139	1623	5282
M	4444	49	366	37	1060	2932
K	3444	18	411	102	563	2350
wielkopolskie ..... O	7038	90	803	257	2032	3856
M	3807	56	300	49	1299	2103
K	3231	34	503	208	733	1753
zachodniopomorskie O	8107	81	819	176	1946	5085
M	4566	54	346	29	1296	2841
K	3541	27	473	147	650	2244

TABL. 14 (29). **PORADNICTWO ZAWODOWE I INFORMACJA ZAWODOWA DLA OSÓB POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPiPS)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Poradnictwo indywidualne			Poradnictwo grupowe	Badania testowe		Zorganizowane grupy
	osoby, które skorzystały z rozmowy wstępnej	liczba wizyt w ramach porady indywidualnej	osoby, które skorzystały z porady indywidualnej	osoby, które skorzystały z porady grupowej	osoby, które skorzystały z badań testowych	liczba przeprowadzonych badań testowych	osoby uczestniczące w spotkaniach grupowych
	w liczbach bezwzględnych						
POLSKA	44163	89394	65875	10768	1137	1427	20329
Województwa:							
dolnośląskie	4273	9977	7277	904	205	257	2210
kujawsko-pomorskie	3335	7493	5998	2485	10	21	1749
lubelskie	4162	3176	2086	357	64	105	1229
lubuskie	1409	2471	2073	626	155	181	1376
łódzkie	3637	9925	7735	532	46	76	728
małopolskie	2045	7171	5047	1004	54	112	1565
mazowieckie	3946	8152	5739	832	78	84	2348
opolskie	1348	2484	1792	253	7	7	587
podkarpackie	1068	2644	2064	221	27	41	614
podlaskie	2545	1912	1272	555	25	25	480
pomorskie	1615	3763	3381	271	36	42	443
śląskie	3409	11424	6887	929	148	173	2250
świętokrzyskie	1318	1995	1261	278	12	18	513
warmińsko-mazurskie ...	2497	5009	3981	488	105	114	2038
wielkopolskie	5090	8033	5909	658	84	87	1455
zachodniopomorskie	2466	3765	3373	375	81	84	744

TABL. 15 (30). **UCZESTNICTWO W AKTYWNYCH PROGRAMACH RYNKU PRACY OSÓB BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 r. (MPiPS)**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Osoby, które:				
	odbywają szkolenie	odbywają przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	są zatrudnione przy pracach interwencyjnych	są zatrudnione przy robotach publicznych	są zatrudnione przy pracach społecznie użytecznych
	w liczbach bezwzględnych				
POLSKA	331	3390	6070	1857	1726
Województwa:					
dolnośląskie	58	469	406	122	203
kujawsko-pomorskie	28	184	454	371	62
lubelskie	5	177	292	47	123
lubuskie	3	116	241	7	2
łódzkie	9	170	607	305	81
małopolskie	10	152	284	83	35
mazowieckie	26	297	708	334	267
opolskie	10	48	129	38	20
podkarpackie	4	136	424	49	83
podlaskie	1	75	185	53	67
pomorskie	51	111	377	66	268
śląskie	81	488	164	95	211
świętokrzyskie	–	116	140	33	20
warmińsko-mazurskie ...	6	310	951	64	73
wielkopolskie	6	183	148	29	62
zachodniopomorskie	33	358	560	161	149

TABL. 16 (31). UCZESTNICY SZKOLEŃ POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W 2008 R. (MPIPS)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształ- cące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH						
POLSKA	3285	175	907	373	664	1166
Województwa:						
dolnośląskie	315	7	77	34	61	136
kujawsko-pomorskie	271	7	78	23	50	113
lubelskie	102	5	29	13	17	38
lubuskie	78	–	22	7	17	32
łódzkie	233	21	76	31	39	66
małopolskie	169	4	51	15	42	57
mazowieckie	144	17	45	18	28	36
opolskie	125	8	34	20	23	40
podkarpackie	158	9	24	13	50	62
podlaskie	88	6	28	8	15	31
pomorskie	515	48	149	72	90	156
śląskie	361	12	83	37	89	140
świętokrzyskie	57	–	17	9	16	15
warmińsko-mazurskie ...	174	5	45	17	26	81
wielkopolskie	317	21	108	41	68	79
zachodniopomorskie	178	5	41	15	33	84

W ODSETKACH

POLSKA	100,0	5,3	27,6	11,4	20,2	35,5
Województwa:						
dolnośląskie	100,0	2,2	24,4	10,8	19,4	43,2
kujawsko-pomorskie	100,0	2,6	28,8	8,5	18,5	41,7
lubelskie	100,0	4,9	28,4	12,7	16,7	37,3
lubuskie	100,0	x	28,2	9,0	21,8	41,0
łódzkie	100,0	9,0	32,6	13,3	16,7	28,3
małopolskie	100,0	2,4	30,2	8,9	24,9	33,7
mazowieckie	100,0	11,8	31,3	12,5	19,4	25,0
opolskie	100,0	6,4	27,2	16,0	18,4	32,0
podkarpackie	100,0	5,7	15,2	8,2	31,6	39,2
podlaskie	100,0	6,8	31,8	9,1	17,0	35,2
pomorskie	100,0	9,3	28,9	14,0	17,5	30,3
śląskie	100,0	3,3	23,0	10,2	24,7	38,8
świętokrzyskie	100,0	x	29,8	15,8	28,1	26,3
warmińsko-mazurskie ...	100,0	2,9	25,9	9,8	14,9	46,6
wielkopolskie	100,0	6,6	34,1	12,9	21,5	24,9
zachodniopomorskie	100,0	2,8	23,0	8,4	18,5	47,2

TABL. 17 (32). UCZESTNICY SZKOLEŃ POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW
W 2008 R. (MPiPS)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Staż pracy					Bez stażu
		do 1 roku	1–5	5–10	10–20	20 lat i więcej	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH							
POLSKA	3285	171	230	323	969	1282	310
Województwa:							
dolnośląskie	315	17	24	29	102	119	24
kujawsko-pomorskie	271	20	23	38	57	98	35
lubelskie	102	2	6	11	40	31	12
lubuskie	78	10	3	6	24	28	7
łódzkie	233	13	19	23	64	102	12
małopolskie	169	4	14	17	58	59	17
mazowieckie	144	7	19	25	40	41	12
opolskie	125	5	2	13	39	58	8
podkarpackie	158	15	7	9	52	53	22
podlaskie	88	3	9	3	29	30	14
pomorskie	515	16	29	47	150	228	45
śląskie	361	11	28	30	113	148	31
świętokrzyskie	57	2	3	6	24	16	6
warmińsko-mazurskie ...	174	19	19	21	41	45	29
wielkopolskie	317	15	14	22	77	173	16
zachodniopomorskie	178	12	11	23	59	53	20
W ODSETKACH							
POLSKA	100,0	5,2	7,0	9,8	29,5	39,0	9,4
Województwa:	100,0	5,4	7,6	9,2	32,4	37,8	7,6
dolnośląskie	100,0	7,4	8,5	14,0	21,0	36,2	12,9
kujawsko-pomorskie	100,0	2,0	5,9	10,8	39,2	30,4	11,8
lubelskie	100,0	12,8	3,8	7,7	30,8	35,9	9,0
lubuskie	100,0	5,6	8,2	9,9	27,5	43,8	5,2
łódzkie	100,0	2,4	8,3	10,1	34,3	34,9	10,1
małopolskie	100,0	4,9	13,2	17,4	27,8	28,5	8,3
mazowieckie	100,0	4,0	1,6	10,4	31,2	46,4	6,4
opolskie	100,0	9,5	4,4	5,7	32,9	33,5	13,9
podkarpackie	100,0	3,4	10,2	3,4	33,0	34,1	15,9
podlaskie	100,0	3,1	5,6	9,1	29,1	44,3	8,7
pomorskie	100,0	3,0	7,8	8,3	31,3	41,0	8,6
śląskie	100,0	3,5	5,3	10,5	42,1	28,1	10,5
świętokrzyskie	100,0	10,9	10,9	12,1	23,6	25,9	16,7
warmińsko-mazurskie ...	100,0	4,7	4,4	6,9	24,3	54,6	5,0
wielkopolskie	100,0	6,7	6,2	12,9	33,1	29,8	11,2
zachodniopomorskie	100,0	5,2	7,0	9,8	29,5	39,0	9,4

TABL. 18 (33). BEZROBOTNI UBEZPIECZENI W ZUS W 2009 R.

Stan w dniu 31 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	Bezrobotni	
	ogółem	w tym osoby powyżej 50. roku życia
	w tysiącach osób	
OGÓŁEM	1664,0	343,0
bezrobotni pobierający zasiłek i świadczenie integracyjne	344,9	77,6
bezrobotni niepobierający zasiłku	1319,1	265,4

Źródło: dane administracyjne ZUS.

VII. WYNAGRODZENIA

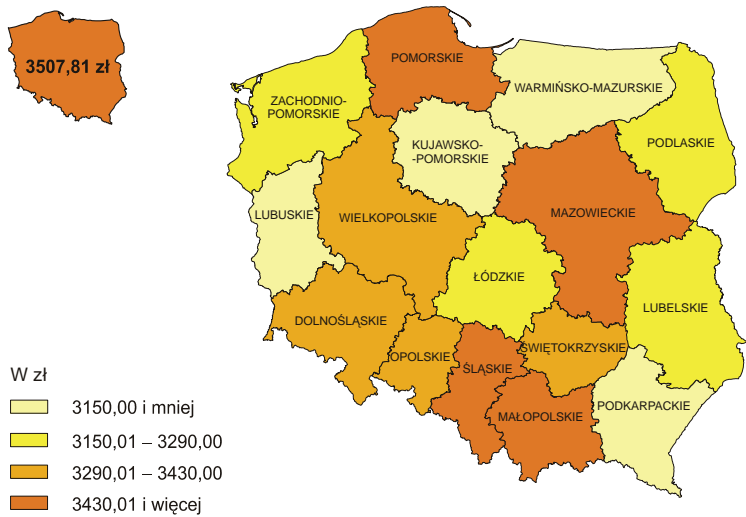
Synteza

Dane dotyczące wynagrodzeń osób powyżej 50. roku życia pochodzą z reprezentacyjnego badania „Struktura wynagrodzeń”, prowadzonego w cyklu dwuletnim na formularzu Z-12 (Sprawozdanie o strukturze wynagrodzeń według zawodów).

***

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osób powyżej 50. roku życia w 2008 r. oszacowane na podstawie badania Z-12 wyniosło w skali kraju 3507,81 zł. Podkreślenia wymaga fakt, że przeciętna płaca w sektorze publicznym była znacznie wyższa od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze prywatnym zarówno w skali kraju (odpowiednio: 3760,22 zł i 3295,79 zł), jak i w poszczególnych województwach. Najwyższe wynagrodzenie odnotowano w województwie mazowieckim (4388,64 zł) i jest ono wyższe o prawie 1300 zł od najniższego poziomu odnotowanego w województwie lubuskim (3092,77 zł). Znaczne różnice w poziomie wynagrodzeń zostały zaobserwowane również w podziale na płeć. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie mężczyzn było wyższe od przeciętnej płacy kobiet, i wyniosło odpowiednio: 3788,48 zł i 3158,08 zł. Podobna relacja występowała w układzie wojewódzkim.

Mapa 6. **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)**

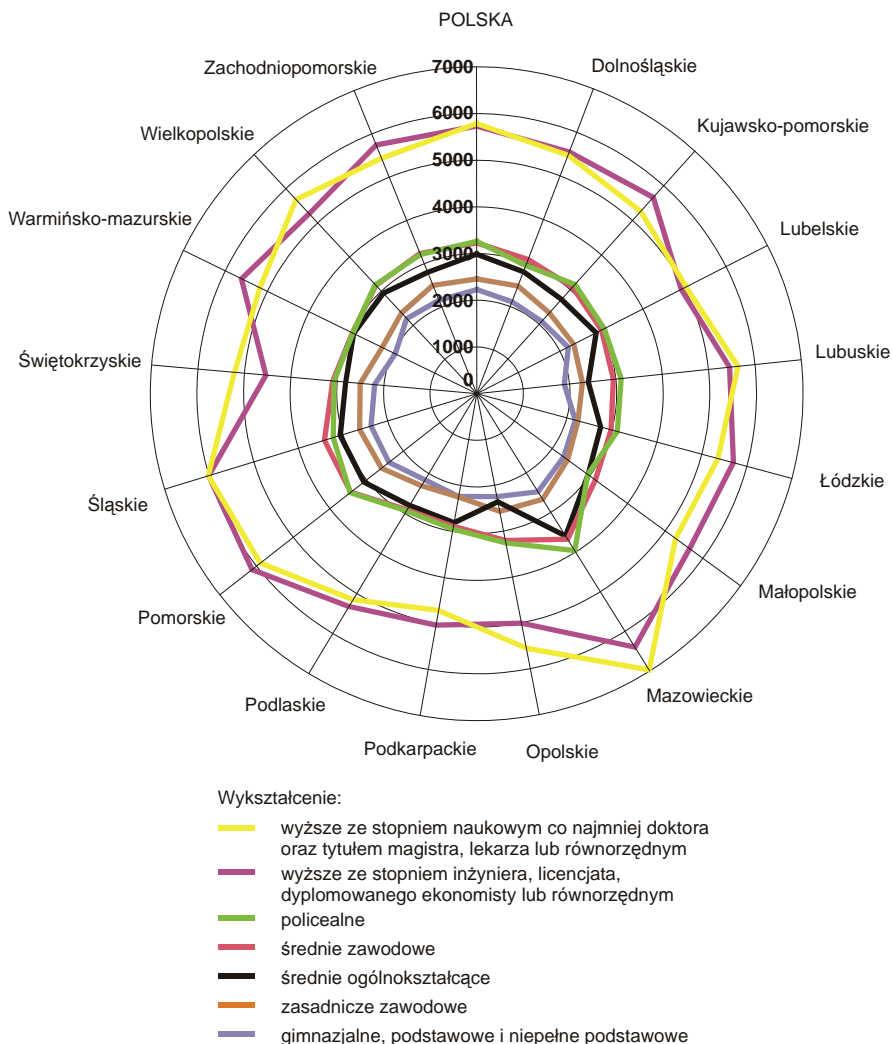

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W skali kraju można zauważyć, iż najwyższe przeciętne wynagrodzenie występowało wśród osób z wykształceniem wyższym, a najniższe z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Podobna tendencja wystąpiła w przypadku mężczyzn i kobiet, zarówno w kraju, jak i w poszczególnych województwach.

Analiza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogółem brutto według kryterium stażu pracy wykazała, iż najlepiej opłacana była grupa pracujących ze stażem pracy 20 lat i więcej (3600,07 zł), zaś najniżej – grupa osób legitymujących się łącznym okresem zatrudnienia krótszym niż 5 lat (2597,51 zł).

Wykres 19. **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W ZŁOTYCH W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)**

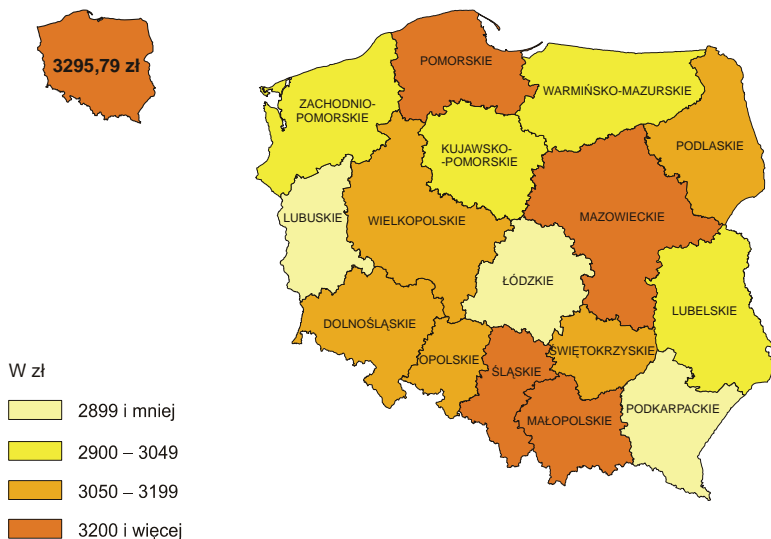

TABL. 1 (34). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG PŁCI, SEKTORÓW WŁASNOŚCI I WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

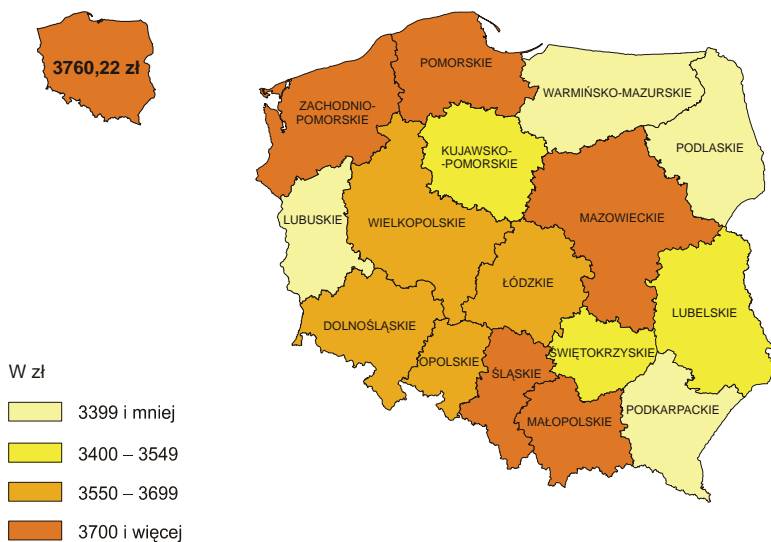
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Sektor publiczny			Sektor prywatny		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
	w złotych								
POLSKA	3507,81	3788,48	3158,08	3760,22	4180,56	3430,78	3295,79	3566,45	2789,42
Województwa:									
dolnośląskie	3295,96	3603,19	2908,89	3593,29	4085,57	3241,85	3110,22	3408,75	2566,49
kujawsko-pomorskie	3136,26	3302,72	2884,13	3408,93	3631,49	3209,50	2952,13	3150,65	2510,36
lubelskie	3285,70	3460,93	3100,31	3520,46	3783,93	3310,77	2947,35	3126,17	2660,06
lubuskie	3092,77	3338,04	2755,21	3378,81	3734,77	3073,36	2893,23	3144,70	2402,81
łódzkie	3189,82	3520,97	2811,09	3633,84	4114,06	3264,60	2855,10	3201,34	2318,00
małopolskie	3469,87	3789,17	3114,17	3743,81	4251,84	3383,26	3225,41	3515,73	2737,80
mazowieckie	4388,64	4740,57	3994,11	4487,18	5031,43	4096,50	4289,47	4549,41	3827,49
opolskie	3336,76	3563,93	3005,13	3612,63	3991,72	3272,49	3091,44	3307,16	2586,47
podkarpackie	3111,92	3242,16	2933,45	3387,03	3594,22	3199,33	2823,57	2986,44	2467,88
podlaskie	3208,64	3426,35	2959,49	3337,84	3657,47	3125,96	3095,33	3302,45	2707,16
pomorskie	3674,68	4029,03	3211,28	3858,76	4391,12	3456,53	3527,99	3845,13	2868,40
śląskie	3560,33	3957,39	3041,15	3750,11	4284,02	3307,44	3402,61	3771,21	2684,43
świętokrzyskie	3293,86	3447,10	3074,91	3430,16	3650,92	3249,28	3172,92	3332,49	2781,03
warmińsko-mazurskie	3145,53	3331,76	2922,50	3333,77	3640,55	3092,59	2956,59	3121,95	2649,30
wielkopolskie	3291,49	3517,68	2976,80	3592,91	3962,20	3279,62	3093,43	3315,33	2657,81
zachodniopomorskie	3288,49	3601,18	2909,22	3703,73	4101,77	3361,69	2954,73	3299,88	2398,25

Mapa 7. **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI I WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)**

SEKTOR PRYWATNY

SEKTOR PUBLICZNY

TABL. 2 (35). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA
WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Z tego pracownicy z wykształceniem							
		wyższym ze stop- niem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równoważnym	wyższym ze stop- niem inżyniera, licencjata, dyplomowa- nego ekonomisty lub równoważnym	policeal- nym	średnim zawodo- wym	średnim ogólnokształ- cącym	zasadniczym zawodo- wym	gimnazjal- nym, podstawo- wym i niepełnym podstawo- wym	
		w złotych							
POLSKA	O	3507,81	5783,86	5732,73	3264,78	3232,75	2989,44	2460,96	2233,17
	M	3788,48	6905,35	6608,69	3637,74	3485,80	3140,97	2683,68	2528,99
	K	3158,08	4814,19	4482,86	3158,67	2947,29	2923,52	1863,68	1806,12
Województwa:									
dolnośląskie	O	3295,96	5469,85	5545,44	2942,48	3081,01	2799,48	2474,53	2110,64
	M	3603,19	6323,60	6558,62	3135,65	3383,07	2850,01	2730,90	2466,18
	K	2908,89	4689,51	4170,81	2882,54	2727,96	2770,59	1801,73	1672,40
kujawsko-pomorskie	O	3136,26	5261,00	5660,58	3151,52	3074,71	2717,76	2330,92	2085,61
	M	3302,72	6192,16	6538,34	3582,07	3242,51	2827,54	2495,70	2319,76
	K	2884,13	4454,86	4170,64	3037,81	2856,27	2664,70	1779,94	1713,65
lubelskie	O	3285,70	5042,11	4923,52	3070,64	3006,38	2877,64	2335,87	2204,28
	M	3460,93	5857,90	5673,15	3491,68	3182,64	3025,33	2500,61	2407,68
	K	3100,31	4426,36	3977,06	2988,69	2840,24	2832,93	1893,89	1842,57
lubuskie	O	3092,77	5634,22	5453,02	3112,61	2946,34	2406,53	2276,74	1888,11
	M	3338,04	6672,95	5512,03	3204,55	3208,89	2343,17	2503,50	2175,91
	K	2755,21	4582,69	5359,85	3076,06	2609,38	2436,36	1655,90	1568,08
łódzkie	O	3189,82	5354,53	5698,39	3120,51	2984,07	2750,84	2245,54	2187,40
	M	3520,97	6386,36	6765,05	3812,47	3310,49	2716,50	2501,26	2471,89
	K	2811,09	4436,57	4157,94	2920,84	2662,39	2763,59	1678,64	1760,76
małopolskie	O	3469,87	5270,45	5640,34	2942,57	3144,38	2951,35	2409,29	2302,65
	M	3789,17	6258,66	6372,75	2989,63	3396,69	3031,03	2665,47	2640,09
	K	3114,17	4505,91	4302,00	2929,17	2899,99	2920,19	1836,10	1825,33
mazowieckie	O	4388,64	6972,45	6396,75	3960,19	3673,40	3591,52	2665,37	2475,33
	M	4740,57	8280,60	7407,85	4685,09	3838,15	4025,94	2916,44	2761,50
	K	3994,11	5814,05	5286,46	3756,38	3483,25	3397,86	2049,16	2050,86
opolskie	O	3336,76	5549,91	5006,82	3256,22	3201,96	2357,44	2566,55	2245,21
	M	3563,93	6409,64	5748,30	3135,75	3452,81	2163,61	2780,73	2538,62
	K	3005,13	4687,86	3935,71	3286,84	2891,76	2510,51	1865,82	1856,20

TABL. 2 (35). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Ogółem	Z tego pracownicy z wykształceniem						
		wyższym ze stop- niem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równo- rzędnym	wyższym ze stop- niem inżyniera, licencjata, dyplomo- wanego ekonomisty lub równo- rzędnym	policeal- nym	średnim zawodo- wym	średnim ogólno- kształcą- cym	zasadni- czym zawodo- wym	gimnazjal- nym, podstawo- wym i niepełnym podstawo- wym
		w złotych						
Województwa (dok.)								
podkarpackie	O	3111,92	4714,14	5033,36	2942,19	2884,67	2807,51	2246,63
	M	3242,16	5495,62	5824,74	2819,40	2967,90	2690,93	2468,41
	K	2933,45	4071,17	3794,98	2979,12	2785,08	2871,58	1805,02
podlaskie	O	3208,64	5148,20	5319,86	2927,53	2899,59	2792,39	2299,34
	M	3426,35	6115,67	6399,29	3073,27	3183,36	2943,80	2464,98
	K	2959,49	4409,92	3930,78	2899,99	2624,71	2721,65	1801,96
pomorskie	O	3674,68	5890,79	6119,06	3446,87	3428,26	3073,45	2589,92
	M	4029,03	7152,66	7134,10	3866,21	3758,18	3616,59	2839,31
	K	3211,28	4852,58	4580,96	3328,87	3035,30	2833,41	1858,60
śląskie	O	3560,33	6019,74	6012,35	3217,83	3414,03	3061,81	2625,29
	M	3957,39	7469,18	6975,99	3706,64	3786,29	3187,89	2883,11
	K	3041,15	4613,54	4387,97	3067,56	2991,80	3018,50	1989,65
świętokrzyskie	O	3293,86	5215,97	4535,87	3068,62	3099,11	2820,61	2506,84
	M	3447,10	6311,42	5216,25	3569,43	3253,75	3046,12	2654,49
	K	3074,91	4419,93	3639,55	2931,24	2880,46	2738,93	1903,65
warmińsko-mazurskie	O	3145,53	5169,68	5610,99	2956,94	2964,08	2938,25	2256,26
	M	3331,76	5845,47	6403,44	3081,83	3158,40	3339,99	2436,25
	K	2922,50	4635,33	4191,57	2922,33	2758,89	2790,08	1723,49
wielkopolskie	O	3291,49	5679,15	5263,66	3188,58	3173,21	2939,88	2362,25
	M	3517,68	6865,52	6154,37	3419,01	3402,84	2948,54	2537,71
	K	2976,80	4571,43	3990,76	3104,03	2889,41	2935,34	1836,49
zachodniopomorskie	O	3288,49	5439,93	5744,42	3216,39	3240,54	2805,51	2504,47
	M	3601,18	6459,61	6419,47	3433,37	3619,81	3257,29	2790,59
	K	2909,22	4668,44	4578,44	3167,16	2860,61	2641,89	1786,46

TABL. 3 (36). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO PRACOWNIKÓW POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI, STAŻU PRACY I WOJEWÓDZTW W PAŹDZIERNIKU 2008 R. (Z-12)

WYSZCZEGÓLNIENIE O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety		Ogółem	Staż pracy				
			do 4,9 lat	5,0–9,9	10,0–14,9	15,0–19,9	20,0 lat i więcej
			w złotych				
POLSKA	O	3507,81	2597,51	3010,95	2809,14	2790,92	3600,07
	M	3788,48	2960,85	3339,90	3298,56	3202,72	3865,06
	K	3158,08	2047,40	2513,85	2176,91	2345,20	3270,72
Województwa:							
dolnośląskie	O	3295,96	2164,51	2625,13	2693,26	2531,87	3446,14
	M	3603,19	2383,83	2937,61	3292,26	3021,55	3731,61
	K	2908,89	1898,99	2108,41	1922,50	2030,73	3082,79
kujawsko-pomorskie	O	3136,26	2302,99	3305,91	2480,47	2310,62	3209,75
	M	3302,72	2609,60	3778,84	2835,93	2584,92	3356,16
	K	2884,13	1854,44	2493,25	1903,60	1962,00	2986,60
lubelskie	O	3285,70	2609,45	2900,97	2601,90	2478,20	3355,26
	M	3460,93	2891,20	3398,66	2960,97	2642,02	3518,32
	K	3100,31	2088,32	2303,98	2203,32	2340,91	3183,37
lubuskie	O	3092,77	2645,32	1931,18	2172,05	2524,69	3182,60
	M	3338,04	1744,55	2023,58	2790,93	2614,19	3449,34
	K	2755,21	4714,22	1756,52	1685,18	2434,26	2807,34
łódzkie	O	3189,82	2187,87	2174,34	2587,22	2384,11	3295,96
	M	3520,97	2559,37	2338,44	2917,54	2749,46	3645,85
	K	2811,09	1633,45	1879,63	1963,29	1915,89	2911,40
małopolskie	O	3469,87	2080,11	2641,37	2480,99	2752,43	3590,68
	M	3789,17	2357,28	2849,76	2842,16	3209,56	3913,47
	K	3114,17	1705,07	2323,00	2004,91	2278,09	3235,83
mazowieckie	O	4388,64	4471,43	4142,54	3917,31	4063,04	4426,01
	M	4740,57	5656,65	4577,56	4644,26	4561,75	4734,16
	K	3994,11	2568,47	3409,29	2941,19	3469,19	4088,83
opolskie	O	3336,76	2402,58	2227,95	2476,16	2154,89	3469,83
	M	3563,93	2369,47	2391,46	2720,62	2286,58	3713,30
	K	3005,13	2485,55	1751,83	2161,49	2018,63	3115,85
podkarpackie	O	3111,92	2547,29	2498,51	2202,83	2039,22	3203,16
	M	3242,16	2889,40	2910,43	2465,79	2194,99	3319,76
	K	2933,45	2046,67	1970,48	1874,92	1822,60	3043,42
podlaskie	O	3208,64	2358,81	3339,93	2611,53	2256,80	3289,14
	M	3426,35	2553,52	3543,14	2706,82	2404,44	3533,80
	K	2959,49	1942,32	2905,84	2427,89	2022,54	3023,02
pomorskie	O	3674,68	2767,88	3116,61	2964,39	2860,53	3770,41
	M	4029,03	3272,31	2982,03	3559,28	3458,14	4098,73
	K	3211,28	1945,30	3286,48	2431,81	2386,55	3324,99
śląskie	O	3560,33	2242,98	3017,35	2420,28	2591,16	3671,78
	M	3957,39	2427,97	3416,34	2781,75	2999,41	4069,02
	K	3041,15	1913,54	2520,13	1963,82	2212,20	3146,04
świętokrzyskie	O	3293,86	2316,06	2915,77	2335,10	2578,48	3368,22
	M	3447,10	2677,31	3299,63	2366,63	2704,53	3520,81
	K	3074,91	1818,88	2399,34	2287,04	2386,15	3151,21
warmińsko-mazurskie	O	3145,53	1686,31	2282,28	2748,13	2580,74	3265,07
	M	3331,76	1702,73	2447,98	3541,14	2974,83	3448,16
	K	2922,50	1652,98	2017,19	1712,50	2099,69	3053,25
wielkopolskie	O	3291,49	2521,60	3235,62	2715,26	2741,31	3368,30
	M	3517,68	2774,03	3695,19	3229,12	3377,01	3553,03
	K	2976,80	2171,77	2572,35	2031,38	2076,67	3107,11
zachodniopomorskie	O	3288,49	2610,06	3209,33	2585,10	2429,69	3372,66
	M	3601,18	3280,98	4133,14	3303,83	2860,38	3644,80
	K	2909,22	1894,72	2200,09	1963,04	1973,65	3035,15

VIII. ANALIZA RYNKU PRACY WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R.

1. Metody analizy danych

Celem niniejszej analizy jest dokonanie empirycznej oceny sytuacji na rynku pracy osób powyżej 50 roku życia w Polsce w 2008 r. według województw. Efektem końcowym badania jest ranking województw na podstawie miernika syntetycznego. Etapy badania zostały przeprowadzone według następującej procedury:

1. dobór zmiennych diagnostycznych,
2. budowa miernika syntetycznego,
3. grupowanie obiektów,
4. ocena poprawności klasyfikacji.

2. Dobór zmiennych diagnostycznych ^a

Zbiór potencjalnych zmiennych diagnostycznych ustalono w oparciu o kryteria merytoryczno-formalne. Zmienne poddano weryfikacji ze względu na:

- zdolność dyskryminacyjną zmiennych,
- pojemność informacyjną zmiennych.

Dla analizy zmienności cech posłużono się klasycznym współczynnikiem zmienności V_j .

$$V_j = \frac{s_j(x)}{\bar{X}_j}, \quad (1)$$

gdzie:

$$\bar{X}_j = \frac{\sum_{i=1}^n x_{ij}}{n} \quad (2)$$

oznacza średnią arytmetyczną wartości j – tej cechy;

$$s_j(x) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_{ij} - \bar{X}_j)^2}{n}} \quad (3)$$

oznacza odchylenie standardowe wartości j – tej cechy od jej średniej arytmetycznej;

x_{ij} oznacza wartość j – tej cechy ($j = 1, 2, \dots, d$) przypisaną i – temu ($i = 1, 2, \dots, n$) obiektowi.

d – liczba cech, n – liczba obiektów.

---

^a Panek T., *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej*, SGH, Warszawa 2009.

Ze zbioru potencjalnych zmiennych dokonano eliminacji zmiennych diagnostycznych, w których klasyczny współczynnik zmienności był mniejszy od arbitralnie założonej wartości granicznej 0,05.

Najczęściej stosowaną w praktyce metodą doboru zmiennych służących do konstrukcji miernika rozwoju jest parametryczna metoda Z. Hellwiga. Celem tej metody jest rozpoznanie zmiennych reprezentantek charakteryzujących się największą pojemnością informacyjną. Pojemność informacyjna zmiennej jest tym większa, im jest ona słabiej skorelowana z innymi zmiennymi diagnostycznymi i jednocześnie jest silniej skorelowana ze zmiennymi, które nie wchodzą do ostatecznego zbioru zmiennych. Punktem wyjścia jest ustalenie wartości progowej współczynnika korelacji r^* . Na potrzeby badania wartość progową określono arbitralnie na poziomie 0,7. Algorytm metody parametrycznej przebiega następująco:

- ustala się bezwzględne sumy R_j wartości w każdej kolumnie lub wierszu macierzy korelacji R ,
- wyszukuje się kolumnę lub wiersz, w których R_j jest największe,
- w kolumnie lub wierszu wybiera się elementy o wartościach bezwzględnych większych od wartości progowej r^* ; potencjalną zmienną odpowiadającą danej kolumnie lub danemu wierszowi nazywamy zmienną centralną, a zmienne odpowiadające wyróżnionej kolumnie lub wierszowi nazywamy zmiennymi satelitarnymi,
- redukuje się macierz korelacji R wykreślając z niej wyróżnioną kolumnę lub wiersz oraz wyróżnione wiersze lub kolumny,
- operując kolejnymi zredukowanymi macierzami korelacji otrzymuje się kolejne skupienia, aż do wyczerpania zbioru dopuszczalnych zmiennych diagnostycznych.

Ostateczny zbiór zmiennych diagnostycznych stanowić będą wszystkie zmienne centralne oraz zmienne izolowane.

3. Budowa miernika syntetycznego ^b

Celem tworzenia rankingów jest uszeregowanie obiektów (województw) w kolejności od najlepszego do najgorszego, a kryterium uporządkowania stanowi poziom zjawiska złożonego, opisywanego wieloma cechami/zmiennymi. Zmienne mogą mieć charakter stymulant, destymulant, nominant lub neutralny.

Stymulanta – zmienna, której wzrost wartości świadczy o pożądanym rozwoju badanego zjawiska (np. wynagrodzenie przeciętne).

Destymulanta – zmienna, której wzrost wartości świadczy o niepożądanym rozwoju badanego zjawiska (np. stopa bezrobocia).

^b Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990.
 Suhecki B. (red.), *Ekometria przestrzenna. Metody i modele analizy danych przestrzennych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

Nominanta – zmienna, której wzrost do pewnego poziomu (wartości nominalnej) świadczy o pożądanym rozwoju badanego zjawiska złożonego, a wzrost powyżej wartości nominalnej świadczy o niepożądanym rozwoju badanego zjawiska.

Neutralna – zmienna, która nie ma wpływu na poziom zjawiska złożonego i nie powinna się znajdować w zbiorze zmiennych opisujących zjawisko złożone.

W celu utworzenia rankingu konieczne jest posiadanie cech o jednorodnym charakterze, tzn. stymulant albo destymulant.

Do budowy rankingu zostanie wykorzystana metoda wzorcowa z zastosowaniem odległości euklidesowej.

Na potrzeby konstrukcji rankingu dokonuje się przekształcenia wartości x_{ij} za pomocą standaryzacji na nową wartość z_{ij} :

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{X}_j}{s_j(x)} \quad (1)$$

Jeżeli w zbiorze zmiennych występują stymulanty, destymulanty i nominanty należy zamienić destymulanty i nominanty na stymulanty. Zamiana destymulanty na stymulantę polega na pomnożeniu przez liczbę (-1) zestandaryzowanych wartości destymulanty. Zamiana nominanty na stymulantę polega na przekształceniu:

$$z_{ij} = \begin{cases} \frac{-1}{x_{ij} - x_{Nj} - 1} & \text{dla } x_{ij} < x_{Nj}, \\ 1 & \text{dla } x_{ij} = x_{Nj}, \\ \frac{1}{x_{ij} - x_{Nj} + 1} & \text{dla } x_{ij} > x_{Nj}, \end{cases} \quad (4)$$

gdzie: x_{Nj} oznacza wartość nominalną dla j – tej zmiennej.

W poniższym badaniu wykorzystano jednakowe wagi dla finalnego zestawu zmiennych. Wagi muszą sumować się do jedności:

$$\sum_{j=1}^d w_j = 1, \quad (5)$$

oraz być większe od zera $w_j > 0$. Różne wartości wag są stosowane, gdy na dane zjawisko złożone zmienne wpływają z różną siłą. Im wyższa waga, tym dana zmienna silniej oddziałuje na dane zjawisko złożone. Gdy wagi są takie same, każda ze zmiennych oddziałuje na dane zjawisko z taką samą siłą.

Wzorcem jest abstrakcyjny obiekt o najlepszej wartości cechy, antywzorcem abstrakcyjny obiekt o najgorszej wartości cechy. Wzorzec dla stymulanty wyznacza się według formuły:

$$z_j^W = \max_i z_{ij}, \quad (6)$$

natomiast antywzorzec jako:

$$z_j^A = \min_i z_{ij}. \quad (7)$$

Metoda wzorców polega na wyznaczeniu odległości (względem każdej z cech) poszczególnych obiektów od wzorca. Wykorzystując metrykę euklidesową odległość i -tego obiektu od wzorca ma postać:

$$d_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^d (z_{ij} - z_j^W)^2 w_j}, \quad (8)$$

W celu uzyskania rankingu porządkuje się obiekty ze względu na odległości d_{i0} rosnąco, co oznacza, że na pierwszym miejscu w rankingu będzie ten obiekt, dla którego wartość d_{i0} będzie minimalna.

Miarę rozwoju w ramach tej metody wyznacza się według wzoru:

$$m_i = 1 - \frac{d_{i0}}{d_0}, \quad (9)$$

gdzie d_0 jest odległością między wzorcem i antywzorcem. Wykorzystując metrykę euklidesową odległość między wzorcem i antywzorcem można zapisać w postaci:

$$d_0 = \sqrt{\sum_{j=1}^d (z_j^W - z_j^A)^2 w_j}. \quad (10)$$

4. Grupowanie obiektów ^c

Wyróżnia się dwa typy algorytmów grupowania, tj. hierarchiczne i niehierarchiczne. Metody hierarchiczne prowadzą do utworzenia ze zbioru badanych obiektów drzewko połączeń (tzw. dendrogramu), nie wymagają podania liczby skupień, które ustalane są zwykle na końcu analizy przez wyznaczenie arbitralnej wartości progowej odległości wiązania. Metody hierarchiczne ze względu na procedury grupowania można podzielić na aglomeracyjne i deglomera-

^c Grabiński T., *Metody Taksonometrii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków, 1992.

Panek T., *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej*, SGH, Warszawa 2009.

cyjne. Metoda Warda należy do grupy metod aglomeracyjnych, która charakteryzuje się minimalizacją sumy kwadratów odchyleń od środka ciężkości nowo powstałej grupy między dwoma skupieniami. Głównym założeniem metod niehierarchicznych jest określenie k -skupień. Jedną z nich jest metoda k -średnich, która dzieli populację na k -grup, w taki sposób, aby zminimalizować wielkość wewnątrzgrupowej wariancji. Funkcją kryterium dobroci grupowania obiektów w tej metodzie pełnią tzw. błędy podziału. Klasyczny wariant metody k -średnich zaproponowany przez Hartigana (1975) polega na wstępnym ustaleniu liczby grup, do których zaklasyfikujemy obiekty oraz maksymalną liczbę iteracji poprawiania dobroci grupowania. Ustalany jest stopień ciężkości wstępnych grup obiektów, a następnie do grup przyporządkowujemy obiekty. Dany obiekt przyporządkowany jest do grupy, jeżeli jego odległość od środka ciężkości jest najmniejsza. Wyznaczana jest wartość wyjściowego błędu grupowania obiektów. Natomiast w kolejnym kroku w sposób iteracyjny, przemieszczając obiekty pomiędzy grupami, optymalizujemy wstępną konfigurację grup obiektów, dążąc do minimalizacji błędów grupowania. Dlatego też obliczamy dla pierwszego obiektu zmianę błędu grupowania wynikającą z przyporządkowania go do wszystkich kolejnych grup innych niż ta, w której aktualnie się znajduje. Jeżeli ta zmiana jest nieujemna dla wszystkich kolejnych przyporządkowań danego obiektu, to pozostawiamy go w grupie, w której znajdował się na początku. W przeciwniej sytuacji przemieszczamy obiekt do tej grupy, dla której miernik przyjmuje najmniejszą wartość ujemną. Następnie obliczane są ponownie środki ciężkości grup obiektów, po uwzględnieniu przemieszczania się pierwszego obiektu do innej grupy oraz wyznaczamy nową wartość błędu grupowania. Podobnie sprawdzamy możliwość poprawy dobroci grupowania poprzez przemieszczanie każdego następnego obiektu do innej grupy niż ta, w której znajdował się on we wstępnej fazie grupowania. Jeżeli w tej iteracji nie nastąpiło przemieszczenie obiektów między grupami tzn. że uzyskany został optymalny podział na grupy obiektów. W przeciwnym razie dokonuje się kolejnych iteracji aż do momentu, gdy w danej iteracji nie nastąpiło żadne przemieszczenie między grupami lub do momentu, gdy osiągnięto założoną liczbę iteracji.

5. Ocena poprawności klasyfikacji^d

W celu sprawdzenia poprawności grupowania w analizie poddano ocenie zastosowane metody taksonomiczne biorąc pod uwagę szeroki zestaw mierników:

— typu h dla węzła (grupy) – miernik do oceny heterogeniczności grupy,

^d Kolenda M., *Taksonomia numeryczna. Klasyfikacja, porządkowanie i analiza obiektów wielocechowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2006.

Grabiński T., *Metody Taksonometrii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 1992.

- typu H dla rzędu – miernik do oceny heterogeniczności w danym rzędzie,
- poprawności skupień (M31–M45) – mierniki stanowiące iloraz mierników homogeniczności i heterogeniczności,
- SC (*silhouette coefficient*) dla rzędu – do oceny klasyfikacji w danym rzędzie,
- SK dla węzła (grupy) – miernik stanowi podstawę do wyznaczenia miernika SC ,
- V dla rzędu – wielkość średniej wariancji wewnątrzgrupowej wyznaczona ze wszystkich grup w danej klasyfikacji,
- D dla rzędu – średnica aksonometryczna dla całego zbioru obiektów, maksymalna odległości w macierzy odległości,
- Dm dla rzędu – średnia odległość w macierzy odległości dla całego zbioru.

Mierniki wykorzystuje się w trzech sytuacjach:

- w badaniach empirycznych do wyboru najlepszych procedur wykorzystanych w badaniu,
- w badaniach symulacyjnych w celu przydatności i efektywności różnych procedur grupowania,
- w metodach optymalizacyjno-iteracyjnych jako podstawa decyzyjna.

6. Wyniki badań

Celem analizy jest rozpoznanie terytorialnego zróżnicowania sytuacji osób powyżej 50. roku życia na rynku pracy według województw oraz ich delimitacja. Za jednostkę badania uznano województwo według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS2). Do zrealizowania postawionego celu w badaniu zaproponowano zestaw potencjalnych zmiennych (tabl. 1(37)) służących do budowy miernika syntetycznego. Analizując współczynnik zmienności zmiennych diagnostycznych, którego wartość progową wyznaczano na poziomie 5%, wyeliminowano zmienną bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy (X_{13}), ze względu na niski poziom zmienności V_j równej 2,7%. Następnie rozpoznano stopień skorelowania zmiennych tzn. pojemność informacyjną każdej zmiennej. Do tego celu zastosowano metodę parametryczną Hellwiga wyznaczając wartość progową współczynnika korelacji równą $r^* = 0,7$.

TABL. 1 (37). POTENCJALNE ZMIENNE DIAGNOSTYCZNE

Symbol zmiennej	Zmienne	Typ zmiennej	Współczynnik zmienności V_j w (%)
X_1	Stopa bezrobocia (BAEL)	D	40,6
X_2	Współczynnik aktywności zawodowej	S	8,9
X_3	Wskaźnik zatrudnienia	S	9,7
X_4	Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem wyższym	S	18,5
X_5	Udział pracowników najemnych do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	16,1
X_6	Udział pracujących na własny rachunek do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	32,2
X_7	Udział pracujących w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	60,4
X_8	Udział pracujących w sekcji przetwórstwo przemysłowe do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	28,3
X_9	Udział specjalistów do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	17,0
X_{10}	Udział pracujących przy pracach prostych do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	S	25,1
X_{11}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych z prawem do zasiłku do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	D	15,8
X_{12}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy do 3 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	S	28,6
X_{13}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	D	<u>2,7</u>
X_{14}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	D	18,7
X_{15}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	D	26,6
X_{16}	Udział bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem wyższym do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	D	24,1
X_{17}	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (Z-12)	S	9,2

S – stymulanta, D – destymulanta

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

W drodze analizowania macierzy współczynników korelacji otrzymano 4 skupiska zmiennych centralnych z odpowiadającymi im zmiennymi satelitarnymi oraz zmienne izolowane (tabl. 2(38)).

TABL. 2 (38). **FINALNY ZESTAW ZMIENNYCH**

Zmienne centralne	Zmienne satelitarne	Zmienne izolowane
X_5	X_6, X_7, X_{10}	$X_1, X_4, X_8, X_{12}, X_{14}$
X_3	X_2	
X_{17}	X_9, X_{16}	
X_{15}	X_{11}	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Zmienne centralne i izolowane uznano za ostateczny zestaw zmiennych, do którego zaliczono:

- X_1 – stopa bezrobocia (BAEL),
- X_3 – wskaźnik zatrudnienia,
- X_4 – wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem wyższym,
- X_5 – udział pracowników najemnych do ogółem pracujących powyżej 50. roku życia,
- X_8 – udział pracujących w sekcji przetwórstwo przemysłowe do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia,
- X_{12} – udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy do 3 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia,
- X_{14} – udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy i więcej do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia,
- X_{15} – udział bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia,
- X_{17} – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto.

Ze względu na to, że zmienne wyrażone są w różnych jednostkach miary poddano je standaryzacji. W przypadku destymulant zmienne dodatkowo przemnożono przez (-1). Wszystkim zmiennym nadano równe wagi. Powyższe cechy statystyczne stanowią składowe zmiennej syntetycznej.

TABL. 3 (39). RANKING WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R.

WOJEWÓDZTWA	Charakter cechy									Metoda wzorców (odległość euklidesowa)	
	D	S	S	S	S	S	D	D	S		
	Waga										
	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111	0,1111		
	stopa bezrobo- cia (BAEL)	wskaźnik zatrudnienia	wskaźnik zatrudnienia osób z wykształ- ceniem wyższym	udział pracow- ników najem- nych do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	udział pracujących w sekcji przetwórstwo przemysłowe do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia	udział bezrobotnych zarejestrowa- nych pozosta- jących bez pracy do 3 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	udział bezrobotnych zarejestrowa- nych pozosta- jących bez pracy powyżej 24 miesięcy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	udział bezrobotnych zarejestrowa- nych bez stażu pracy do ogółu bezrobotnych powyżej 50. roku życia	przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	miernik syntetyczny	pozycja w rankingu
Wielkopolskie	4,3	28,6	58,0	0,7306	0,2509	0,0182	0,1341	0,0571	3291,49	0,5793	1
Śląskie	5,4	26,9	52,5	0,8435	0,2126	0,0204	0,1274	0,0790	3560,33	0,5498	2
Mazowieckie	5,0	34,1	56,0	0,7432	0,1453	0,0152	0,0940	0,0901	4388,64	0,5232	3
Pomorskie	2,4	32,4	23,3	0,8381	0,1810	0,0181	0,1216	0,0403	3674,68	0,5104	4
Opolskie	3,5	26,5	46,2	0,7312	0,2043	0,0124	0,1577	0,0609	3336,76	0,4974	5
Małopolskie	2,9	27,5	41,7	0,6135	0,1702	0,0163	0,1308	0,0599	3469,87	0,4941	6
Łódzkie	4,1	28,4	56,2	0,6192	0,1523	0,0118	0,1133	0,0508	3189,82	0,4225	7
Dolnośląskie	9,8	27,9	46,0	0,8103	0,2310	0,0125	0,1144	0,0505	3295,96	0,4095	8
Kujawsko-pomorskie	7,2	27,5	53,0	0,6842	0,2632	0,0087	0,1110	0,0611	3136,26	0,3747	9
Lubuskie	6,7	26,5	40,7	0,7865	0,2360	0,0105	0,1123	0,0563	3092,77	0,3700	10
Świętokrzyskie	4,6	31,9	57,4	0,6174	0,1477	0,0098	0,0910	0,0953	3293,86	0,3393	11
Podlaskie	6,3	29,0	46,3	0,6460	0,1150	0,0110	0,1008	0,0806	3208,64	0,3219	12
Warmińsko-mazurskie	5,3	27,0	46,3	0,7480	0,1417	0,0089	0,0864	0,0579	3145,53	0,3110	13
Podkarpackie	2,9	34,2	50,7	0,4585	0,1266	0,0100	0,0937	0,0919	3111,92	0,2693	14
Lubelskie	5,0	32,7	59,7	0,4735	0,0947	0,0117	0,0780	0,1060	3285,70	0,2297	15
Zachodniopomorskie	10,0	25,1	40,0	0,7372	0,1387	0,0084	0,0892	0,0680	3288,49	0,2240	16

S – stymulanta

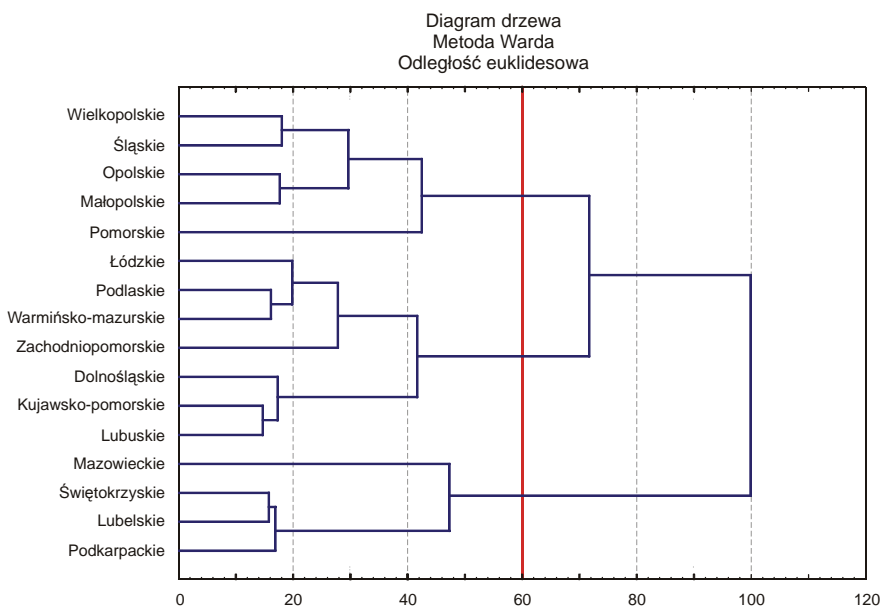
D – destymulanta

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Zasadniczym celem wyznaczenia miernika syntetycznego jest porządkowanie obiektów ze względu na poziom wielocechowego zjawiska. Miernik syntetyczny pozwala na wyznaczenie i przyporządkowanie analizowanemu zjawisku z ciągu zmiennych diagnostycznych agregatowej jednej miary.

Wyniki analizy zamieszczono w tabl. 3(39). Na podstawie dokonanych obliczeń stwierdzono, iż w otrzymanej klasyfikacji na pierwszym miejscu uplasowało się województwo wielkopolskie z miernikiem na poziomie (0,5793), kolejne lokaty zajęły województwa: śląskie (0,5498), mazowieckie (0,5232) i pomorskie (0,5104). Najniższym miernikiem syntetycznym w rankingu odznaczały się województwa: podkarpackie (0,2693), lubelskie (0,2297) oraz zachodniopomorskie (0,2240). Wartości mierników kształtowały się w przedziale 0,5793—0,2240.

Wykres 20. **GRUPOWANIE WOJEWÓDZTW METODĄ WARDA**

Źródło: obliczenia własne; wykonano z wykorzystaniem pakietu komputerowego SPSS 17.0. na podstawie danych GUS.

Wykorzystując hierarchiczne (aglomeracyjne) metody grupowania obiektów za pomocą metody Warda otrzymano dendrogram województw. Na podstawie oceny struktury dendrogramu ustalono odległość poziomu odcinającego równego 60, w wyniku czego wyodrębniono 3 grupy województw:

Grupa 1 – wielkopolskie, śląskie, opolskie, małopolskie, pomorskie;

Grupa 2 – łódzkie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie;

Grupa 3 – mazowieckie, świętokrzyskie, lubelskie, podkarpackie.

W celu sprawdzenia otrzymanej klasyfikacji zweryfikowano je metodą k -średnich (zakładając również 3 grupy). Analiza skupień ze względu na jednorodność obiektów potwierdziła zasadność ustalonego grupowania. Wszystkie grupy są wieloelementowe. Charakterystyka poszczególnych skupień województw na podstawie wykorzystanych cech kształtuje się następująco:

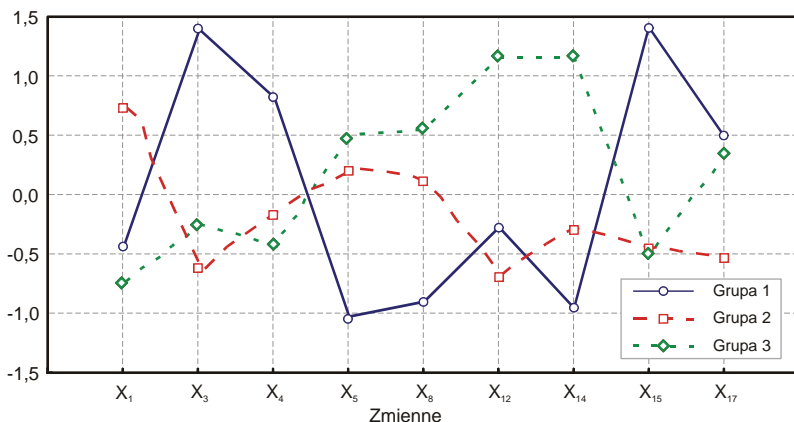
Grupa 1 – charakteryzuje się niskim stosunkiem pracowników najemnych do ogółu pracujących powyżej 50. roku życia (X_5), niską liczbą pracujących w sekcji przetwórstwo przemysłowe (X_8), niską liczbą bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (X_{14}), natomiast wskaźnik zatrudnienia (X_3) oraz bezrobotni zarejestrowani bez stażu pracy (X_{15}) wykazują wysoki poziom.

Grupa 2 – charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia (X_1), natomiast pozostałe zmienne tej grupy kształtują się na zbliżonym poziomie.

Grupa 3 – charakteryzuje się niską stopą bezrobocia (X_1), niskim udziałem bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy (X_{15}), natomiast wysoką liczbą bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy do 3 miesięcy (X_{12}), wysoką liczbą bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (X_{14}).

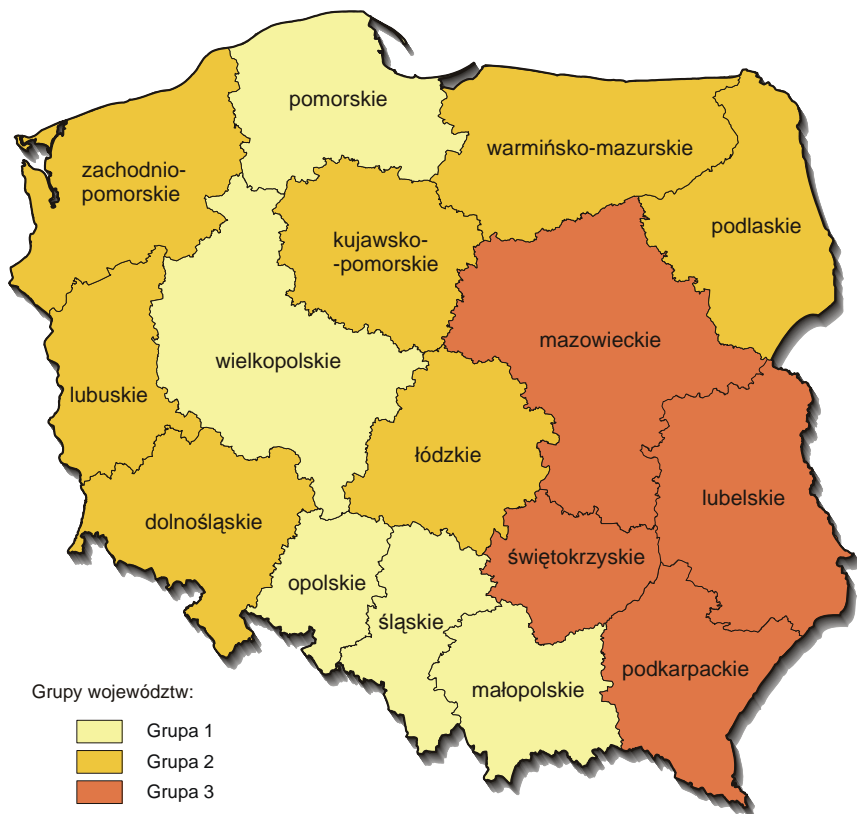
Wyniki grupowania województw zaprezentowano na mapie 8. Wyraźnie rysuje się przestrzenne zróżnicowanie sytuacji osób powyżej 50. roku życia według województw z uwzględnieniem zmiennych rynku pracy.

Wykres 21. ŚREDNIE WARTOŚCI ZMIENNYCH DLA GRUP WOJEWÓDZT

Zgodnie z założoną procedurą, przystąpiono do weryfikacji otrzymanych grup z wykorzystaniem mierników oceny poprawności skupień klasyfikacji (wyniki zamieszczono w tabl. 4(40) i 5(41)). W analizie poprawności klasyfikacji brano pod uwagę różne poziomy grupowania w celu wybrania optymalnego podziału. Ocenę grupowania przeprowadzono dla $k \in [2; 16]$, gdzie k – oznacza liczbę grup. Należy podkreślić fakt, że na podstawie przeprowadzonej oceny klasyfikacji stwierdzono, iż podział na 9 grup jest najbardziej zasadny, w porównaniu z analizą skupień. Wartość wskaźnika H (miernika do oceny heterogeniczności w danym rzędzie) wskazuje dobrą heterogeniczność dla danego rzędu. Według miernika SC (*silhouette coefficient*) podział na grupy określono jako słaby, zaś z drugiej strony w pozostałych klasyfikacjach jego wartość była relatywnie niższa lub równa. Wariancja wewnątrzgrupowa V odznacza się niską wartością co stanowi pożądaną cechę klasyfikacji. Średnia odległość w macierzy odległości dla całego zbioru Dm , wynosi 4,202. Według miernika h (heterogeniczność dla węzła) otrzymano bardzo dobre wyniki. Wszystkie grupy oprócz dwóch, charakteryzują się bardzo dobrą hetero-

Mapa 8. **ZRÓŻNICOWANIE WOJEWÓDZTW WEDŁUG SYTUACJI OSÓB POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY WYODRĘBNIONE METODĄ ANALIZY SKUPIEŃ W 2008 R.**

genicznością. Wszystkie mierniki od M31 do M45 (powstały jako ilorazy szczegółowych mierników homogeniczności i heterogeniczność) wskazują na poprawność skupień (tabl. 4 (40)).

TABL. 4 (40). **MIERNIKI POPRAWNOŚCI SKUPIEŃ DLA RZĘDÓW**

Wartości mierników oceny klasyfikacji			
$D = 7,317$	M31=0,433	M36=0,215	M41=0,149
$Dm = 4,202$	M32=1,052	M37=0,146	M42=0,584
$H = \text{dobra klasyfikacja}$	M33=0,447	M38=0,546	M43=0,362
$SC = 0,382$	M34=1,080	M39=0,339	M44=0,380
$V = 0,109$	M35=0,321	M40=0,220	M45=0,388

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Łączne zestawienie wszystkich mierników dla wskazanej klasyfikacji jest lepsze od pozostałych. Na podstawie przeprowadzonej klasyfikacji wydaje się, że podział na 9 grup według powyższej oceny klasyfikacji również jest uzasadniony. Przedstawiona ocena klasyfikacji skupia swoją uwagę jednocześnie na homogeniczności obiektów wewnątrz grup i na heterogeniczności między grupami, dlatego też ta ocena wskazała podział województw na 9 grup (tabl. 5 (41)).

TABL. 5 (41). **MIERNIKI POPRAWNOŚCI SKUPIEŃ DLA WĘZŁÓW (GRUP)**

Numer grupy	Województwa w grupie	k – liczba grup w węźle	SK – podstawa wskaźnika SC	h – heterogeniczność
Grupa 1	warmińsko-mazurskie, podlaskie	1	0,204	dobra
Grupa 2	łódzkie	1	0,000	bardzo dobra
Grupa 3	zachodniopomorskie	1	0,000	bardzo dobra
Grupa 4	lubuskie, kujawsko-pomorskie, dolnośląskie	1	0,310	bardzo dobra
Grupa 5	wielkopolskie, śląskie	2	0,234	bardzo dobra
Grupa 6	opolskie, małopolskie	1	0,179	bardzo dobra
Grupa 7	pomorskie	1	0,000	bardzo dobra
Grupa 8	świętokrzyskie, lubelskie, podkarpackie	1	0,382	dobra
Grupa 9	mazowieckie	1	0,000	bardzo dobra

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Przedstawione w tabl. 5(41) wyniki oznaczają, że występuje większe zróżnicowanie województw, niż otrzymano metodą hierarchiczną (Warda) oraz niehierarchiczną (k -średnich).